

**STRATEGICKÝ PLÁN ROZVOJE
MĚSTA LITOMYŠL
PRO OBDOBÍ 2008 – 2015**

OBSAH

1	ÚVOD	4
2	SOUHRNNÉ ÚDAJE.....	5
	2.1 <i>Vývoj města</i>	<i>5</i>
	2.2 <i>Základní charakteristiky města</i>	<i>7</i>
	2.3 <i>Obyvatelstvo a bydlení</i>	<i>8</i>
3	TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA	14
	3.1 <i>Vodní hospodářství</i>	<i>14</i>
	3.2 <i>Energetika.....</i>	<i>16</i>
	3.4 <i>Spoje a zařízení spojů.....</i>	<i>18</i>
	3.5 <i>Doprava.....</i>	<i>18</i>
	3.6 <i>Územní plán</i>	<i>25</i>
4	EKONOMIKA	27
	4.1 <i>Ekonomika v okrese Svitavy</i>	<i>27</i>
	4.2 <i>Ekonomika v Litomyšli.....</i>	<i>27</i>
5	TRH PRÁCE	32
	5.1. <i>Nezaměstnanost</i>	<i>32</i>
	5.2. <i>Struktura nezaměstnanosti</i>	<i>33</i>
	5.3. <i>Volná pracovní místa</i>	<i>35</i>
	5.4. <i>Cizinci na trhu práce</i>	<i>36</i>
6	SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ A LIDSKÉ ZDROJE.....	38
	6.1 <i>Školství</i>	<i>38</i>
	6.2 <i>Volnočasové aktivity a sport.....</i>	<i>44</i>
	6.3 <i>Zdravotní péče.....</i>	<i>47</i>
	6.4 <i>Sociální péče</i>	<i>47</i>
	6.5 <i>Bezpečnostní situace ve městě a prevence kriminality.....</i>	<i>49</i>
7	CESTOVNÍ RUCH A KULTURA	52
	7.1 <i>Základní charakteristiky</i>	<i>52</i>
	7.2 <i>Hlavní památky.....</i>	<i>52</i>
	7.3 <i>Návštěvníci Litomyšle.....</i>	<i>55</i>
	7.4 <i>Kultura</i>	<i>57</i>
	7.5 <i>Atraktivita v okolí Litomyšle.....</i>	<i>61</i>
	7.6 <i>Služby pro cestovní ruch.....</i>	<i>62</i>
8	SPRÁVA MĚSTA.....	66
	8.1 <i>Hospodaření města Litomyšl</i>	<i>67</i>
	8.2 <i>Komunikace s veřejností.....</i>	<i>76</i>
	8.3 <i>Vazba města na EU</i>	<i>76</i>
	8.4 <i>Zahraníční spolupráce.....</i>	<i>77</i>

9	ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	78
9.1	<i>Přírodní a klimatické podmínky.....</i>	<i>79</i>
9.2	<i>Ovzduší</i>	<i>80</i>
9.3	<i>Voda</i>	<i>83</i>
9.4	<i>Odpady.....</i>	<i>84</i>
9.5	<i>Půdy</i>	<i>86</i>
9.6	<i>Příroda</i>	<i>87</i>
9.7	<i>Těžba nerostných surovin.....</i>	<i>90</i>
9.8	<i>Hluk.....</i>	<i>90</i>
10	ZÁVĚR	91
11	SEZNAM ZKRATEK	94

1 ÚVOD

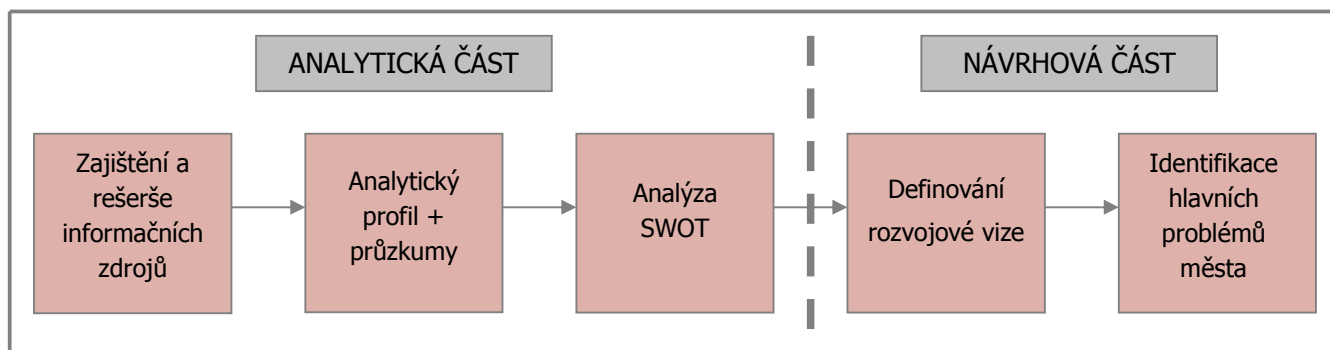
Profil města je první částí strategického plánu rozvoje města Litomyšl. Jedná se o souhrnný analytický dokument, charakterizující sociálně ekonomickou situaci města v rozsahu nezbytném pro vytvoření výchozí poznatkové základny, z níž bude vycházet strategie dalšího rozvoje města. Cílem analýzy není vyčerpávající přehled všech aspektů života ve městě, ale spíše jejich cílený výběr, provázání a generalizace.

Profil města shrnuje základní údaje o vývoji a současnosti města a faktografii o všech rozhodujících sférách jeho života. Charakterizuje obyvatelstvo, bydlení, dopravní a technickou infrastrukturu, ekonomiku a trh práce, cestovní ruch, sport a kulturu, sociální sféru, životní prostředí a v neposlední řadě řízení a správu města.

Zpracování analytické části strategického plánu města zahrnuje několik etap (viz obrázek níže), směřujících k definování klíčových závěrů, které jsou posléze použity jako vstupní údaje pro návrhovou část strategického plánu.

Podkladem ke zpracování Profilu města Litomyšle byly informace z jednotlivých odborů Městského úřadu Litomyšl a ze státních institucí (Úřad práce, Český statistický úřad). Některé údaje byly čerpány rovněž z územně plánovací dokumentace, dostupných studií a dalších materiálů o městě, např. ročenek.

V návaznosti na Profil města Litomyšle a provedené průzkumy názorů obyvatelstva a podnikatelů je vypracována SWOT analýza, která shrnuje získané analytické poznatky a pro potřeby strategického plánu je člení na vnitřní faktory (silné a slabé stránky města) a vnější faktory (příležitosti a možná ohrožení dalšího rozvoje města). SWOT analýza je prezentována v souhrnném dokumentu Strategického plánu rozvoje města Litomyšl. Položky SWOT analýzy jsou klíčovým výstupem celé analytické části a jsou následně využity pro identifikaci problémových okruhů. Analýza SWOT tak tvoří most mezi analytickou a návrhovou částí strategického plánu.

2 SOUHRNNÉ ÚDAJE

2.1 Vývoj města

Území dnešní Litomyšle bylo osídleno nejprve podél významné obchodní cesty, která byla v pozdějších letech známa jako Trstenická stezka. Ta vedla z Čech dále na východ a v okolí Litomyšle překračovala tehdejší hranici mezi Čechami a Moravou. V Kosmově kronice je již k roku 981 zmiňováno v užším okolí dnešní Litomyšle slavníkovské hradiště. Další písemná zmínka o osídlení, tentokrát na území Litomyšle, je z konce 11. století. Tehdy zde kníže Břetislav II., pravděpodobně na místě zmíněného hradiště, založil buď kostel nebo benediktinský řádový dům. Patrně během 11. a 12. století vyrostlo pod hradem a klášterem rozsáhlé podhradí. Vztah k sídelnímu centru a trasa dálkové cesty podél údolní nivy tvořila dva hlavní aspekty následující konfigurace struktury zástavby sídla. Ta je dodnes charakteristická výrazným udicovitým náměstím procházejícím v celé délce historickým jádrem. Do Litomyšle mezi lety 1141-1145 přivedl olomoucký biskup Zdik řád premonstrátů. Jejich klášter se jménem Hora olivetská stál na místě dnešního zámku. Součástí kláštera byla i bazilika Panny Marie, jejíž základy se nyní nacházejí na prvním nádvoří zámku. Románský kostel sv. Klimenta, dříve dlouho považovaný za nejstarší v Čechách, byl kostelem hřbitovním a současně i farním. Klášter se stal důležitým střediskem a v jeho blízkosti rostlo podél veřejné cesty u řeky Loučné osídlení. Tomuto sídlu bylo v roce 1259 uděleno králem Přemyslem Otakarem II. městské privilegium. Dále v roce 1344 bylo v Litomyšli zřízeno biskupství. Výstavba gotické hradby probíhala pravděpodobně ve druhé polovině 14. století. V pořadí druhým litomyšlským biskupem se stal roku 1353 kancléř Karla IV., Jan II. ze Středy. Ten do Litomyšle uvedl v r. 1356 augustiniány. Součástí kláštera augustinů byl současný kapitulní chrám Povýšení svatého Kříže. Existence radnice s věží je doložena již od roku 1418 na dnešním místě. Tak lze konstatovat, že základní rysy urbanistické struktury byly již od této doby stabilizovány. V roce 1421 zaútočila na Litomyšl husitská vojska a město se vzdalo. O čtyři roky později jej zabralo radikálnější husitské křídlo a vypálením biskupských objektů biskupství fyzicky zaniklo.

V následujících letech po roce 1432 byla Litomyšl v držení rodu Kostků z Postupic. Litomyšl za jejich vlády rozkvetla a v poslední čtvrtině 15. století se stala jedním z center Jednoty bratrské. Sídlil zde její biskup, archiv a pracovala zde významná tiskárna. Ke konci patnáctého století se město rozšiřovalo směrem k hradnímu návrší a v této oblasti vzniklo tzv. Nové (též Horní) město s vlastní samosprávou obehnané hradbami, z nichž se do současnosti dochovala pouze červená věž.

Po roce 1567 se pánem litomyšlského panství, které v té době bylo jedno z největších v Čechách, stává Vratislav z Pernštejna. Tento šlechtic v Litomyšli o rok později zahájil stavbu zámku. Ten se stal jednou z nejkrásnějších renesančních staveb v českých zemích, zejména díky sgrafitové výzdobě.

Od roku 1649 byli majiteli panství Trautmannsdorfové, kteří se do architektury města zapsali zejména výstavbou nového piaristického chrámu. Ten byl podle projektu G. B. Alliprandiho dostavěn F. M. Kaňkou v roce 1722. V 18. století bojovalo město s požáry, povodněmi i válečnými

ztrátami. V důsledku požárů probíhaly často přestavby měšťanských domů, které získávaly v 1. polovině 19. století již převážně empírový ráz.

Důležitým centrem duchovního života Litomyšle byly v 1. polovině 19. století piaristické školy a filosofický ústav. V těchto ústavech působila řada pedagogů a studovalo zde mnoho významných osobností vědeckého i kulturního života. Poměrně významně prožívala Litomyšl revoluční události roku 1848. V březnu byla sestavena studentská legie a nedlouho nato měšťanská garda v čele s Josefem Buchtelem. Část studentů a městská garda bojovaly v červnu v Praze. Litomyšlské panství se po politických a správních změnách stalo základem nového okresu a město Litomyšl jeho správním centrem. V roce 1882 byla do Litomyšle přivedena ve směru od Chocně a Vysokého Mýta železnice. Počátkem 20. století vznikají nové veřejné stavby – Smetanův dům, Pedagogický koedukační ústav, sokolovna a další objekty. V první třetině 20. století vyrůstala nová Masarykova čtvrť. Další nově vznikající čtvrtě-Fügnerova a Husova významně rovněž zasáhly do vzhledu města. V roce 1922 byl dostavěn Lidový dům, nové gymnázium bylo dostavěno v roce 1923. Posléze v roce 1929 byla dokončena stavba Průmyslové školy.

Během let 2. světové války byla ve městě zlikvidována zdejší židovská obec. Ve čtyřicátých letech proběhl odsun německého obyvatelstva, který změnil především v přilehlých sídlech národnostní složení. V roce 1949 se konal v zámeckém areálu za významného přispění Zdeňka Nejedlého první ročník operního festivalu Smetanova Litomyšl. Tato akce se koná s přestávkami až dodnes. Od původního plánu přinášet posluchačům především Smetanovu hudbu bylo ustoupeno a dnes je festivalem s širokým dramaturgickým záběrem a velkým renomé. Současně se jedná o nejdůležitější kulturní událost ve městě. Výjimečný charakter a architektonické kvality zámeckého areálu byly v roce 1999 potvrzeny zápisem do seznamu světového dědictví UNESCO. Další významnou událostí v posledních letech bylo setkání sedmi středoevropských prezidentů. Ti se sešli v Litomyšli v roce 1994 na pozvání Václava Havla.

Tabulka 1 - Vybraná data

konec 10. století	První doložená písemná zmínka o Litomyšli
polovina 12. století	Olomoucký biskup Zdík přivádí řád premonstrátů
1259	Král Přemysl Otakar II. udělil Litomyšli městská privilegia
1344	V Litomyšli zřízeno biskupství.
1421	Zánik biskupství
1432	Litomyšl v držení rodu Kostků z Postupic
Konec 15. století	Město se stalo důležitým centrem Jednoty bratrské, vzniklo tzv. Nové nebo Horní město s vlastní samosprávou.
1567	Zahájení výstavby renesančního zámku
1680	Velké selské povstání
18. století	Po celé století bojovalo město s požáry, zástavba získávala převážně empírový ráz.
1824	V zámeckém pivovaru se narodil Bedřich Smetana.
1. pol. 19. století	Centrem duchovního života Litomyšle byly piaristické školy a filosofický ústav.

1855	Město Litomyšl správním centrem nového okresu.
1891	Vzniklo městské muzeum, otevřena byla knihovna.
1905	Otevřena reprezentativní stavba Smetanova domu.
1923	Dostavěno nové gymnázium.
1924	Na dnešním Smetanově náměstí odhalen Štursův pomník B. Smetany.
1926	Byla otevřena městská obrazárna
1929	Dokončena stavba Průmyslové školy.
1949	V zámeckém areálu se konal první ročník operního festivalu Smetanova Litomyšl.
1962	Zestátněný litomyšlský zámek se stal národní kulturní památkou
1994	V Litomyšli se konalo setkání sedmi středoevropských prezidentů
1999	Výjimečnost celého zámeckého areálu byla potvrzena zápisem do seznamu světového dědictví UNESCO
2000	Otevřeny Klášterní zahrady
2000	Litomyšl vyhlášena Historickým městem roku 2000

Zdroj: MěÚ Svitavy

2.2 Základní charakteristiky města

Město Litomyšl se nachází na východě Čech v Pardubickém kraji na historickém rozhraní Čech a Moravy. V rámci Pardubického kraje leží v okrese Svitavy. Od krajského města je Litomyšl vzdálena 50 km, od Prahy 140 km, od Olomouce i Brna shodně po 80 km.

Postavení Litomyšle je s ohledem na strukturu osídlení této části Pardubického kraje, která je charakteristická spíše menšími sídly, poměrně významné. Do reformy územně státní správy v roce 1960 byla Litomyšl okresním městem, od roku 1960 pozbyla tohoto statutu a byla zařazena do okresu Svitavy v rámci Východočeského kraje. Od roku 2000 je po reorganizaci územně správního členění součástí Pardubického kraje. Současně má Litomyšl statut obce s rozšířenou působností. Její správní obvod zahrnuje 35 obcí s 26 200 obyvateli (39 % obyvatel tvoří město Litomyšl). Dle zákona č. 388/2002 Sb. je městský úřad pověřen výkonem státní správy pro tyto okolní obce: Benátky, Bohuňovice, Budislav, Cerekvice nad Loučnou, Čistá, Desná, Dolní Újezd, Horky, Horní Újezd, Chmelík, Chotěnov, Chotovice, Janov, Jarošov, Lubná, Makov, Morašice, Němčice, Nová Sídla, Nová Ves u Jarošova, Osík, Poříčí u Litomyšle, Příluka, Řídký, Sebranice, Sedliště, Sloupnice, Strakov, Suchá Lhota, Trstěnice, Tržek, Újezdec, Vidlatá Seč, Vlčkov. Největšími obcemi ze správního obvodu (po Litomyšli) je Dolní Újezd a Sloupnice s 1 900, respektive 1 700 obyvateli. Tento fakt rovněž dobře charakterizuje hustotu osídlení v regionu a dokladuje významnou dominanci města Litomyšle nad ostatními obcemi.

Město plní úlohu mikroregionálního střediska v kooperaci s dalšími sídly na ose Choceň – Vysoké Mýto – Litomyšl – Svitavy. Město je centrem dojížděky do škol, na úřady, za zdravotnictvím. Rovněž plní pro okolní obce funkci mikroregionálního centra dojížděky za nákupy a službami. Pro větší vzdálenost a horší dostupnost nadřazených center v okolí, tj. Pardubic, Hradce Králové, respektive Brna nebo Olomouce, přejímá i část jejich funkcí, o něž se dělí s okolními sídly mikroregionálního

významu. Tato spádovost hraje významnou roli v ekonomické oblasti, ale i v koncentraci zařízení vyšší vybavenosti na území města. Historické jádro Litomyšle je památkově chráněno od roku 1950 a o pět let později byla vyhlášena městská památková rezervace.

Litomyšl se skládá z 10 částí města: Kornice, Lány, Litomyšl-Město, Nedošín, Nová Ves u Litomyšle, Pazucha, Pohodlí, Suchá, Zahájí a Záhradí.

Město je rovněž přirozeným centrem zájmového sdružení obcí - mikroregionu Litomyšlsko, který tvoří celkem 42 obcí Pardubického kraje na ploše 410 km² s necelými 30 000 obyvateli.

Reliéf je charakteristický pahorkatinným až vrchovinným rázem severního okraje Českomoravské vysočiny (respektive její podsoustavy Svitavské pahorkatiny a územní jednotky Loučenské tabule). Krajina v okolí Litomyšle je mimořádně cenná pro velké množství neopakovatelných přírodních, historických i kulturních hodnot. Nadmořská výška Litomyšle se pohybuje mezi 347 až 370 m.n.m. Okolní terén se vyznačuje velkou rozmanitostí a podstatnou měrou je ovlivněn činností říčního toku Loučné (kdysi Trstěnice), která Litomyšlí protéká od východu k západu. Litomyšl a její nejbližší okolí spadají do povodí řeky Labe. Litomyšl se nachází v klimatické oblasti mírně teplé, mírně vlhké, s intenzivním využíváním zemědělských půd.

Historické jádro města se nachází v říční nivě řeky Loučné, další části intravilánu se rozprostírají po obou stranách údolí, jehož osou je řeka. Samotný tok Loučné spolu s řadou dalších levostranných i pravostranných přítoků a významně zapojenou i soliterní zelení dotváří charakteristiku Litomyšle. Tok řeky je v celém průběhu intravilánem města chráněným územím – biokoridorem místního významu.

Městskou zástavbou přímo v dotyku historického centra prochází komunikace č. I/35, která od Olomouce, Svitav přes Litomyšl, Vysoké Mýto a Holice míří k Hradci Králové. Litomyšl je rovněž koncovou stanicí železniční tratě Choceň – Vysoké Mýto – Litomyšl, na které je provozována Českými drahami regionální osobní doprava a do velké míry i příležitostná doprava nákladní. Větší význam má uzlová železniční stanice Česká Třebová, která se nachází cca 15 kilometrů od Litomyšle na hlavní trati Praha – Olomouc s odbočkou na Brno. Zásadní změnu v silniční dopravě Pardubického kraje by měla do budoucna přinést výstavba rychlostní silnice R35, která bude tvořit páteřní komunikaci Pardubického kraje a bude procházet ve směru od Chocně k Moravské Třebové.

2.3 Obyvatelstvo a bydlení

2.3.1 Základní charakteristiky

V počtu obyvatel se Litomyšl řadí mezi menší města, obyvatelstvo v současnosti jen mírně převyšuje desetitisícovou hranici. V Pardubickém kraji je Litomyšl podle počtu na devátém místě, v rámci okresu Svitavy na místě třetím. V rámci měst ve vzdálenějším okolí má podobný počet obyvatel například Lanškroun, Hlinsko, Humpolec, Litovel nebo Nové Město na Moravě.

Tabulka 2 - Obce s největším počtem obyvatel v Pardubickém kraji k 31. 12. 2006

Město	Počet obyvatel
Pardubice	88 559
Chrudim	23 362
Svitavy	17 226
Česká Třebová	16 426
Ústí nad Orlicí	14 864
Vysoké Mýto	12 480
Moravská Třebová	11 201
Hlinsko	10 253
Litomyšl	10 052

Zdroj: ČSÚ

Současná Litomyšl má k 31. 12. 2006 podle údajů ČSÚ 10 052 obyvatel, z toho je 4 791 mužů a 5 261 žen. Věkový průměr byl k tomuto datu celkem 40,4 let (u mužů 39,2 roku a u žen 41,6 roku).

Tabulka 3 - Retrospektiva počtu obyvatel v Litomyšli

Počet obyvatel	Sčítání v roce												
	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001
Počet obyvatel	8597	9113	9636	9651	9329	8737	8638	7655	8427	8884	10253	10187	10358

Zdroj: ČSÚ

Počet obyvatel Litomyšle, tak jak je zaznamenávaly údaje v cenzech mezi léty 1869 až 2001, zpočátku rostl. První významný pokles byl však zaznamenán již v roce 1921 a 1930. Další v roce 1950 byl spojen především s poválečným odsunem obyvatelstva. Od tohoto roku až do roku 1980 počet vytrvale rostl, aby mezi lety 1980 a 1991 zaznamenal opět pokles. V roce 1980 překročil počet obyvatel v cenzech poprvé desetitisícovou hranici. Mezi roky 1991 a 2001 byl opět zaznamenán nárůst počtu obyvatel. V roce 2001 bylo zatím dosaženo nejvyššího počtu obyvatel v rámci cenžů v historii města Litomyšle. Ve srovnání s tím, podle údajů platných ke konci roku 2006, které ovšem nemají za zdroj sčítání obyvatelstva, ale průběžnou evidenci matriky, počet obyvatel klesl těsně nad desetitisícovou hranici.

V roce 2006, který je poslední dostupný z hlediska uzavřených statistických ukazatelů, byl pro město charakteristický celkový úbytek necelých 5 promile obyvatel. Ve srovnání s jinými městy v České republice lze tento ukazatel považovat za relativně příznivý. Na tomto úbytku počtu obyvatel se ovšem dominantní měrou podílela migrace. Z Litomyšle se za rok 2006 vystěhovalo takřka 300 osob, zatímco počet přistěhovalých byl přibližně o 50 jedinců nižší.

Z pohledu úmrtnosti, tj. přirozené měny obyvatel bylo v roce 2006 o 13 zemřelých více než osob živě narozených.

Části - obce

Z celkových 10 částí, z nichž se Litomyšl skládá, má nejvíce obyvatel Litomyšl - Město s více než 6 tisíci obyvateli, která v sobě zahrnuje kompaktní městskou zástavbu, nejmenší částí je Pazucha s počtem obyvatel převyšujícím stovku obyvatel.

Tabulka 4 - Počty obyvatel částí města Litomyšl k 31.12.2006

Část města	Kornice	Lány	Zahájí	Záhradí	Nedošín	Suchá	Pazucha	Pohodlí	Litomyšl-Město	Nová Ves u Litomyšle
Počet obyvatel	150	428	1483	970	239	121	119	288	6430	124

Zdroj: ČSÚ

Věková struktura

Z demografického hlediska dochází zejména v posledních letech ke změnám ve věkové skladbě obyvatel města. Snižuje se, jako takřka na většině území České republiky, počet osob v předproduktivním věku, stagnuje počet osob v produktivním věku a narůstá počet osob v poproduktivním věku.

Podobně jako na úrovni ČR, dochází i v Litomyšli od začátku 90. let minulého století k rychlému stárnutí populace v důsledku snížení porodnosti a zvyšování podílu obyvatel v poproduktivním věku. V současné době se sice na celostátní úrovni projevuje nárůst porodnosti, do statistik za město Litomyšl se však tento trend ještě nepromítl.

Tabulka 5 - Věková struktura obyvatelstva města Litomyšl k 31.12.2006

Věková skupina	0 až 14 let	15 až 59 let	60 a více let	nezjištěno
Počet obyvatel	1704	6711	1940	3

Zdroj: ČSÚ

Index stáří, tj. poměr osob v poproduktivním věku (60 a více let) k počtu osob ve věku předproduktivním, tj. do 15 let, činil ke konci roku 2006 v Litomyšli 1,14. Z tohoto hlediska má obyvatelstvo Litomyšle podobnou strukturu jako celková populace České republiky s totožnou hodnotou tohoto ukazatele.

Z hlediska rodinného stavu převládají v Litomyšli vdané, respektive ženatí, přestože tento podíl se postupně v souladu s celospolečenskými trendy snižuje.

Vzdělanostní struktura

Úroveň vzdělanosti obyvatelstva a kvalita lidských zdrojů se v současné etapě hospodářského rozvoje stává jedním z rozhodujících předpokladů rozvoje území. Současná úroveň vzdělanosti obyvatel Litomyšle je relativně vysoká, mírně nad průměrem České republiky, nicméně skupina vysokoškolsky vzdělaných obyvatel je poměrně nízká (ve srovnání s celostátními ukazateli až poloviční).

Vzdělanostní struktura je vypočítávána z obyvatel patnáctiletých a starších. Ve struktuře obyvatel podle vzdělání dominují v Litomyšli skupiny obyvatel s neúplným středoškolským vzděláním (tj. vyučení a bez maturity). Další významně zastoupené skupiny jsou obyvatelé s úplným středoškolským vzděláním (tj. s maturitou) a obyvatelé se základním, respektive neukončeným vzděláním. Každá z těchto skupin tvoří takřka čtvrtinu obyvatel starších 15 let. Podíl vysokoškoláků je relativně nízký, cca 7 %.

Tabulka 6 - Vzdělanostní obyvatelstva města Litomyšle k 31.12.2006

Dosažené vzdělání	bez vzdělání	základní a neukončené	vyučení a střední odborné bez maturity	úplné střední s maturitou	vyšší odborné a nástavbové	vysokoškolské
Podíl obyvatel (v %)	0,4	23,6	40,1	24,0	4,7	6,9

Zdroj: ČSÚ

Ekonomická aktivita obyvatel

Ekonomická aktivita mužů je relativně o několik procentních bodů vyšší než u žen, což je dáno demografickým složením obyvatelstva (více žen v důchodu) i socioekonomickými charakteristikami (více žen v domácnosti).

Tabulka 7 - Ekonomická aktivita obyvatelstva města Litomyšle k 31.12.2006

Skupina obyvatel	Procentuální zastoupení
Obyvatelstvo úhrnem-muži	49,87
Obyvatelstvo úhrnem-ženy	53,71
Ekonomicky aktivní celkem-muži	28,60
Ekonomicky aktivní celkem-ženy	23,94
Ekonomicky aktivní celkem	50,32

Zdroj: ČSÚ

Nejvíce ekonomicky aktivních obyvatel s trvalým pobytem v Litomyšli je zaměstnáno v průmyslu. Tato sféra s takřka třetinovým podílem na zaměstnanosti místních obyvatel dominuje. Mezi dalšími sférami, které mají proti této takřka třetinový podíl, je školství a sociální sféra spolu se zdravotnictvím a stavebnictvím. Podíl zaměstnaných v priméru dosahuje necelých deseti procent.

Tabulka 8 - Ekonomická aktivita obyvatelstva města Litomyšl k 31.12.2006

EKONOMICKY AKTIVNÍ PODLE ODVĚTVÍ	% ZASTOUPENÍ
zemědělství, lesnictví, rybolov	9,836
průmysl	29,253
stavebnictví	10,047
obchod, opravy motor. vozidel a spotř.zboží	9,95
pohostinství a ubytování	3,343
doprava, pošty a telekomunikace	6,603
peněžnictví a pojišťovnictví	1,162

činnosti v oblasti nemovitostí, služeb pro podniky, výzkum	2,485
veřejná správa, obrana, soc.zabezpečení	3,389
školaství, zdravotnictví, veterin. a sociální činnost	12,914
ostatní veřejné a osob.služby	4,936
nezjištěná odvětví	6,082

Zdroj: ČSÚ

2.3.2 Obyvatelstvo a bydlení

Obyvatelstvo města Litomyšle je soustředěno do 4 066 hospodařících domácností. Necelých 2 500 z nich tvoří úplné rodiny (tedy sociálně nejstabilnější typ domácnosti), třetina připadá na domácnosti jednotlivců, neúplné rodiny se podílejí necelými 13 %. Ve srovnání s dalšími městy kraje, krajem samotným i ČR, je rozdělení domácností podle typů z tohoto pohledu relativně nestabilní.

Tabulka 9 - Retrospektiva počtu domů v Litomyšli

	Sčítání v roce												
	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001
Počet domů	1008	1019	1034	1040	1074	1134	1302	1440	1415	1511	1677	2000	2021

Zdroj: ČSÚ

Počet domů v Litomyšli postupně rostl od roku 1869 do současnosti tak, že maxima dosáhl v roce 2001, i když mezi cenzy v roce 1950 a 1960 došlo k menšímu úbytku. Největší přírůstky byly zaznamenány mezi lety 1980 a 1991. Z celkových 2 021 domů v Litomyšli je v současnosti (cenzus v roce 2001) trvale obydlených přes 91 %, což je v rámci České republiky významný podíl.

K 1.3.2001 bylo evidováno 1 848 trvale obydlených domů, z toho 1 545 (91 %) rodinných, což je naopak ve srovnání s městy obdobné velikostní kategorie vysoký podíl. Ve srovnání s Pardubickým krajem i celostátními ukazateli je podíl obydlených domů vyšší, a to z důvodu obecně lepšího stavu domovního fondu ve městě a z důvodu nižšího podílu domů využívaných pro rekreační účely.

V Litomyšli podle statistiky také nenajdeme neobydlené bytové domy a nenacházejí se zde rovněž neobydlená ubytovací zařízení.

Tabulka 10 - Bytové domy v Litomyšli

Domy celkem	z toho		Trvale obydlené domy	z toho		Neobydlené domy s byty	z toho		Neobydlená ubytovací zařízení
	Rodinné domy	Bytové domy		Rodinné domy	Bytové domy		Rodinné domy	Bytové domy	
2 021	1 702	237	1 848	1 545	237	173	157	-	-

Zdroj: ČSÚ

Podíl rodinných domů je v Litomyšli necelých 83 %, v celém okrese Svitavy pak 91 %. Z celkového počtu trvale obydlených domů převládají v Litomyšli domy s jedním bytem (70 %), u rodinných

domů je podíl této skupiny vyšší (82 %). Ve skupině bytových domů početně převažuje v Litomyšli množina se 4 až 11 byty (73 %), v okrese Svitavy také tentýž podíl.

Tabulka 11 - Charakteristika bytových domů

	Trvale obydlené domy	v tom s počtem bytů				Trvale obydlené RD	v tom s počtem bytů		Trvale obydlené bytové domy	z toho s počtem bytů		
		1 byt	2-3 byty	4-11 bytů	12 a více bytů		1 byt	2-3 byty		2-3 byty	4-11 bytů	12 a více bytů
Okres Svitavy	21638	16234	3856	1166	327	19588	15915	3673	1563	86	1151	325
Litomyšl	1848	1299	330	176	38	1545	1261	284	237	26	173	38

Zdroj: ČSÚ

Průměrné stáří obydlených domů je v Litomyšli relativně příznivější než v okrese Svitavy (41,5 roku, respektive 46,57 roku). Podíl domů postavených v letech 1991 až 2001 je v Litomyšli necelých 12 %, kdežto v okrese Svitavy pouze 10 %. Ve srovnání s daty za okres Svitavy (cca 18 %) je z tohoto pohledu příznivější i podíl necelých 14 % domů, postavených do roku 1919 v Litomyšli.

V Litomyšli je v soukromém vlastnictví poměrně významná část bytového fondu, jedná se o takřka 56 %. Pro srovnání, v okrese Svitavy je to dokonce dvě třetiny (65,8 %) bytů. Obec je zastoupena v Litomyšli vlastnictvím necelých 10 %, v rámci okresu vlastní obce pouze 9 % bytů.

Tabulka 12 - Vlastnická struktura bytového fondu

	Osoby v domech celkem	z toho v domech ve vlastnictví				z úhrnu v domech postavených v období				
		soukromá fyzická osoba	obec, stát	bytové družstvo	ostatní vlastníci	do roku 1919	1920-1945	1946-1980	1981-1990	1991-2001
Okres - Svitavy	102 622	67 625	9 447	11 343	14 069	13 061	13 512	44 312	19 618	11 553
Litomyšl	10 353	5 767	1 003	955	2 619	929	900	5 368	1 465	1 646

Zdroj: ČSÚ

Bytový fond je v Litomyšli v průměru mladší než v celém okrese Svitavy. Podíl starších domů je v Litomyšli nižší (13%) než v rámci okresu (18%) a naopak podíl domů postavených v letech 1991-2001 je v Litomyšli vyšší (12%) než v celém okrese (10%).

Tabulka 13 - Trvale obydlené domy podle stáří

	Trvale obydlené domy	z toho postavené v období					Průměr. stáří obydlených domů
		do roku 1919	1920-1945	1946-1980	1981-1990	1991-2001	
Okres - Svitavy	21 638	3 847	3 835	8 419	3 164	2 183	46,57
Litomyšl	1 848	250	263	815	291	217	41,5

Zdroj: ČSÚ

3 TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

3.1 Vodní hospodářství

3.1.1 Zásobování pitnou vodou

Zásobování domácností města Litomyšle a ostatních spotřebitelů (objekty průmyslu, zemědělství, rekreace, občanské a technické vybavenosti) pitnou vodou je od roku 1938 zajišťováno prostřednictvím veřejného vodovodu.

Veřejný vodovod se člení na několik systémů:

Výtlačný vodovod Litomyšl

Výtlačný vodovod Litomyšl zásobuje pitnou vodou město Litomyšl a přidruženou obec Kornice. Z tohoto vodovodu je zásobeno cca 9 500 trvale bydlících obyvatel, průmyslové objekty, zemědělské objekty a ostatní.

Výtlačný vodovod má celkem 4 zdroje podzemní vody: vrt LI-1 s vydatností až 50 l/s, nacházející se v Nedošíně, má zvýšený obsah železa. Dříve sloužil jako posilující zdroj, proto byla jeho voda míchána s vodou z vrtu Pospíšilův pramen v poměru cca 1:2. Po vybudování úpravní vody s odželezněním byl Pospíšilův pramen odstaven z trvalého provozu a dále bude sloužit pouze jako záložní zdroj v případě závažného výpadku úpravní. Dále jsou to vrty BT-1 a BT-2 oba s vydatností kolem 25 l/s nacházející se v k.ú. Benátky.

U všech vrtů jsou čerpací stanice. Z vrtu BT-1 a BT-2 se voda čerpá do vodojemu Benátky a odtud je gravitačně zásobeno II. tlakové pásmo města Litomyšle. V letech 2003 - 2004 byla na vrtu LI-1 vybudována úpravní vody s technologií odželeznění (během procesu úpravy dochází k odstranění iontů železa oxidací vzdušným kyslíkem, při kterém je železo vysráženo z rozpustné dvojmocné formy na trojmocnou formu, která se usazuje ve filtrech na náplni. Ta má schopnost sraženiny zachycovat, pak se zachycené sraženiny odstraňují praním filtrů. Voda z Úpravní vod Nedošín se čerpá do vodojemu Zaháj, který gravitačně zásobuje I. tlakové pásmo ve městě.

Vodovod Pazucha – Suchá

Vodovod zásobuje pitnou vodou celkem cca 230 obyvatel obcí Pazucha a Suchá, které jsou přidruženými obcemi města Litomyšle. Z tohoto vodovodu jsou zásobeni trvale žijící obyvatelé a dále rekreační a zemědělské objekty.

V současné době je jako zdroj využíván hydrogeologický vrt Suchá (vydatnost 7,25 l/s), který je hluboký 100 m. Z čerpací stanice zbudované na tomto vrtu je voda čerpána do vodovodní sítě a do vodojemu Pazucha. Přerušovací vodojem pro obec Suchou kryje špičkové odběry a zároveň redukuje tlaky v potrubí. Druhý zdroj Pazucha-Zářezy slouží pouze jako záložní vzhledem ke kolísavé kvalitě i vydatnosti.

Výhledová maximální denní spotřeba stanovená územním plánem činí cca 7 914 m³/den a výhledové hodinové maximum činí cca 729 m³/hod.

Rozvodnou vodovodní síť ve městě je třeba v některých úsecích rekonstruovat, zejména vyměnit vodovodní řady DN 50-60 za potrubí DN 80 případně 100.

Vodovod Nová Ves

Vodovod Nová Ves je samostatnou součástí skupinového vodovodu Polička a zásobuje vodou obec Nová Ves, která je přidruženou obcí města Litomyšle. V obci je zásobeno cca 130 trvale bydlících obyvatel, zemědělské, průmyslové a ostatní objekty.

Vodovod Pohodlí

Vodovod Pohodlí je samostatnou součástí skupinového vodovodu Polička. V obci je zásobeno cca 300 trvale bydlících obyvatel, vysílač, zemědělské, průmyslové a ostatní objekty.

3.1.2 Zásobování užitkovou vodou

Na území města se nachází několik užitkových, resp. průmyslových vodovodů, které jsou ve správě jejich provozovatelů. Jde zejména o Starý vodovod na ul. Strakovské, vodovod na ul. Mařákově, Zámecký vodovod, Pramenní vývěry - bývalá máchadla, Vrtaná studna v mlékárně, Průmyslový vodovod SG Vertex, vrtaná studna v Okrasných školkách.

K 1.3.2001 bylo na veřejný rozvod pitné vody připojeno 99 % bytů (3 681 z 3 697 obydlených bytů celkem).

3.1.3 Kanalizační síť

V Litomyšli je v provozu kanalizační síť s ČOV, kterou pro město spravují Vodovody s.r.o. Litomyšl. Vlastní ČOV je provozována společností Saint Gobain Vertex. Soustavná kanalizace je prakticky jednotná, pouze v některých ulicích na okraji města byla provedena i dešťová kanalizace, aby došlo k odlehčení stávající kanalizační sítě.

Na kanalizační systém je v současné době napojeno cca 9 500 obyvatel a průmyslové závody ve městě, z nichž nejvýznamnější je Saint-Gobain Vertex.

Jednotná kanalizace má vějířovitý systém, na němž na bočních sběračích i na kmenové stoce jsou provozovány dešťové oddělovače. Odlehčené vody z oddělovačů odtékají prakticky přímo do řeky Loučné.

Kmenová stoka vede podél toku Loučné a je zaústěna dvěma přivaděči DN 500 a DN 600 na městskou ČOV v Nedošíně.

Kanalizační systém je velmi zatěžován průniky podzemních vod v prostoru historického jádra města, které dosahují dle měření až 125 l.s^{-1} . V důsledku toho se kmenová stoka v dolní části dostává do tlakového režimu průtoků a tím dochází k výtokům ze šachet a k zatápění sklepů.

Čistírna odpadních vod v Litomyšli – Nedošíně je mechanicko-biologická, původně byla navržena na kapacitu 38 l.s^{-1} , ale z důvodu značných přítoků byla ČOV v roce 1978 rozšířena o 160 l.s^{-1} v biologickém stupni. Další zásadní rekonstrukce byla provedena v letech 1998-1999 nákladem

Saint Gobain Vertex. Připravuje se další intenzifikace včetně odstraňování fosforu. Přes provedené dílčí rekonstrukce v minulých dekadách je nutné ČOV modernizovat.

Tabulka 14 - Vyrobená a fakturovaná pitná voda

lokalizace	2003	2004	2005	2006
Vyrobená (m ³)	872 952	923 921	939 093	836 334
Fakturovaná (m ³)	729 146	726 223	748 484	727 540
Rozdíl (m ³)	143 806	197 698	190 609	108 794

Zdroj: Vodovody spol. s.r.o. 2007

Jak je patrné z předchozí tabulky, výroba pitné vody měla až do roku 2005 vzestupnou tendenci. Nicméně množství fakturované pitné vody stabilně osciluje kolem cca 727 000 m³. Výjimečný byl rok 2005, kdy dosáhla fakturovaná spotřeba cca 750 000 m³. Pozitivní je trend poklesu rozdílu mezi vyrobenou a fakturovanou pitnou vodou, což je důsledek způsobený pokračujícími modernizačními prací na rozvodech pitné vody.

3.2 Energetika

3.2.1 Zásobování elektrickou energií

Město Litomyšl nemá vlastní napájecí bod VVN/VN. Severozápadním okrajem města prochází dvojjitá linka VVN 110 kV pro R 110/35 kV závodu SG Vertex Litomyšl. Město a okolí je napájeno z napájecího bodu R 110/35 kV Česká Třebová. Ve městě se nachází transformovna 35/10 kV a primární rozvod po městě je proveden napětím 10 kV. Okrajové části města jsou napájeny z vrchních vedení 35 kV. Z R 35/10kV je vyvedeno 6 kabelových vývodů do města.

Transformace VN/NN – 64 transformačních stanic, z toho 46 v majetku VČE, a.s., 17 v majetku průmyslových podniků.

Součet instalovaného příkonu všech TS:

- distribuční TS: 23 290 kVA
- průmyslové TS: 7 190 kVA
- Maximální zatížení soustavy VN je cca 6,5 MW.

3.2.2 Zásobování plynem

V současnosti je město Litomyšl zásobováno zemním plynem z vysokotlakého plynovodu DN 500 Litomyšl - Pardubice. Centrum je zásobováno přes dvě vysokotlaké regulační stanice s výkonem 2x 3 000 m³/ hod. Dále jsou vybudovány dvě vysokotlaké přípojky průmyslového charakteru pro RS 5 000 m³/ hod. SG Vertex a.s. a RS, Silnice a.s. Litomyšl.

Ve výhledu je plánováno rozšíření středotlaké sítě v ul. Mařákova, Moravská a v oblasti Nedošina. Pro zajištění uvažované zástavby na Lánech bude zapotřebí přeložit stávající VTL plynovod.

Výstavba plynovodů je vázána postupem výstavby bytových jednotek, městské vybavenosti a průmyslových podniků v místech nově navrhované zástavby.

Ve 4 ze 6 integrovaných obcích byla provedena plynofikace.

V roce 2001 bylo na území města plynofikováno 2 634 bytů (71 % z celkového počtu trvale obydlených bytů).

Podíl zemního plynu na konečné spotřebě energie je 74,5 %. Spotřeba zemního plynu je směřována především do průmyslového sektoru, jehož podíl přesahuje 78 % spotřeby zemního plynu ve městě.

3.2.3 Zásobování teplem

Město Litomyšl pronajímá kotelny ve svém majetku. Z těchto kotelen je zásobováno celkem 578 bytů, přičemž téměř polovina z těchto bytů je zásobována z výtopny kpt. Jaroše, která je největším zařízením ve správě města. Přehled o celkovém instalovaném výkonu kotlů, ročním využití maxima, počtu bytů zásobovaných z kotelen ve správě města, celkové ploše bytů a nebytů, jakož i celkové dodávce tepla na ÚT a TUV je uveden v následující tabulce:

Tabulka 15 - Přehled o spotřebě paliva a dodávkách CZT v Litomyšli za rok 2006

lokalizace	rok instal. kotlů	spotřeba paliva m ³ /r	instal. výkon kW	roč. využití maxima h/r	počet bytů n	plocha bytů m ²	plocha nebytů m ²	dodávka byty+ nebyty ÚT+TUV GJ/r
kpt. Jaroše 1101	1992	370 460	4 640	954	264	15 372	2 220	10 078
Dukelská 969	1996	137 179	1 600	891	168	9 953	0	3 865
Ropkova 51	1996	25 847	522	416	0	0	710	809
Purkyně 918	1994	36 417	440	1 252	0	0	1 945	1 139
Purkyně 1126	1993	40 332	150	2 409	36	1 457	128	1 196
Purkyně 1143	1997	55 132	320	1 675	49	2 499	0	1 830
Purkyně 1144	1997	25 365	150	1 691	25	1 233	0	920
Purkyně 1150	1999	33 585	156	1 558	32	1 236	182	907
Součty	-	724 317	7 978		574	31 750	5 185	20 744

Zdroj: MěÚ Litomyšl

Z tabulky je patrné poměrně nízké stáří instalovaných kotlů, ale rovněž nízké využití maximálního výkonu kotlů. Dominantní postavení v dodávkách tepla a TUV má výtopna kpt. Jaroše. Tato výtopna má stejně jako ostatní výtopny silně předimenzované kotle, což v praxi znamená, že ze

čtyř instalovaných kotlů jsou v provozu max. dva kotle. Rozvody tepla jsou nově vybudovány z předizolovaného potrubí do jednotlivých objektů, kde jsou umístěny moderní předávací stanice pro přípravu TUV a regulaci ÚT.

3.4 Spoje a zařízení spojů

Provoz pevného telefonního spojení je zajištěn prostřednictvím digitální ústředny. Dříve často diskutovaná problematika nedostatečné výstavby pevných telefonních sítí a počtu pevných bytových stanic již není vzhledem k realizovaným úpravám na straně provozovatele (Českého Telecomu a.s, resp. Telefonica) a velkému nárůstu mobilních telefonů prioritou a ustupuje do pozadí. Je zde sice určitý předpoklad vzrůstu jejího významu v souvislosti s rostoucím zájmem domácností o připojení k internetu, to si však nevyžádá zásadní změny ve stávajícím systému pevné telefonní sítě.

Pokrytí města signálem z mobilní sítě provozované třemi operátory je téměř 100%. Na základě průzkumu a použitých podkladů, které vyhodnocují kvalitu spojení jednotlivých operátorů, lze sestavit jejich pořadí: Telefonica O2, T - Mobile, Vodafone.

Dostupnost a kvalita TV signálu, zajišťovaného přes anténní systémy vysílačů Českých radiokomunikací, je v převážné míře uspokojena kvalitním příjmem programů ČT1, ČT 2, Nova a Prima.

Obyvatelé města Litomyšle mají omezenou možnost připojit se na kabelovou televizi UPC. Nejlepší dostupnost je v části Litomyšl-Město. Alternativně však lze využít satelitní televize.

Z hlediska připojení k internetu má význam zejména wi-fi budována v současné době ve městě. Na území města je však možno využívat více poskytovatelů internetových připojení a v rámci jejich služeb se nabízí mnoho dalších variant a kombinací.

3.5 Doprava

3.5.1 Širší dopravní vazby

Město Litomyšl leží ve Svitavské pahorkatině v údolí říčky Loučné. Tímto údolím prochází ve směru od severozápadu k jihovýchodu silnice I/35 (součást mezinárodního tahu E 442 Karlovy Vary – hranice Slovenska) spojující Litomyšl s Hradcem Králové a Olomoucí. Po silnici I/35 do Holic s odbočkou na silnici I/36 je také ve vzdálenosti cca 50 km dosažitelné krajské město Pardubice. Litomyšl leží na regionální trati č. 018, která napojuje město na I. železniční koridor v Chocni. Za hranicí města leží modelářské letiště Vlkov. Nejbližší sportovní letiště je ve Vysokém Mýtě, mezinárodní letiště pak v Pardubicích. Litomyšlí prochází ve směru sever-jih významná cyklotrasa KČT č. 182, která vede v trase Moravská Třebová – Opatovec – Litomyšl – Sloupnice – Choceň. Město je prostřednictvím autobusových linek spojeno s nejvýznamnějšími městy ČR a všemi významnými městy Pardubického kraje. Ve městě je provozována též městská hromadná doprava.

3.5.2 Silniční síť

Základní komunikační skelet

Základní komunikační skelet je tvořen silnicí I/35, (průtah městem v délce cca 3 km) a silnicemi II. třídy II/317, vedoucí na sever, II/358, 359 a 360, procházející městem ve směru severovýchod – jihozápad (přibližně kolmo k silnici I. třídy).

Obrázek 1 – Silniční síť ve městě a nejbližším okolí

Zdroj: Ředitelství silnic a dálnic ČR

Hlavním silničním spojením města s okolím je silnice I/35, která město spojuje s Libereckem a Královéhradeckem na severozápadě a na jihovýchodě s navázáním na již existující rychlostní silnici R 35 v Mohelnici s centrem Olomouckého kraje.

Obrázek 2 – přechod na průtahu sil. I/35

Zdroj: DHV CR

Obrázek 3 – průtah sil. I/35

Je plánována, z důvodu průchodu územím, kvůli bariérovému efektu a dalším negativním vlivům, výstavba obchvatu města v rámci výstavby rychlostní komunikace R 35. Trasa byla prověřována ve

dvou variantách severovýchodně od města v úseku Mohelnice – dálnice D 11 (Sedlice) v předpokládaném čtyřpruhovém uspořádání kategorie R25,5/120.

Zastupitelstvo Pardubického kraje schválilo v prosinci 2006 návrh ÚP kraje, přičemž byla zapracována tzv. jižní trasa R 35. Zároveň si zastupitelé stanovili lhůtu jednoho roku na prověření neoptimálnější varianty vedení silnice od Vysokého Mýta dále.

Význam stávající silnice I/35 ve skeletu komunikační sítě ČR po kompletizaci tahu R 35 poté v oblasti poklesne, lze očekávat přerážení současné stopy do silnic II. třídy. Předpokládá se rovněž snížení tranzitu na stávajícím průtahu.

Silnice II/360, významná regionální vazba, spojuje město s Ústím nad Orlicí na severovýchodě a Poličkou na jihozápadě. Významná je též část silnice II/358 ve směru na východ do České Třebové (tento úsek v blízkosti historické památky zámku má velmi negativní vliv) a II/359 směr Dolní Újezd.

I na těchto silnicích jsou navrženy v ÚP úpravy bodových dopravních závad. Výsledná podoba nadřazené komunikační sítě ve městě bude záviset na výsledné variantě vedení tahu R35.

Ostatní významné komunikace

Mezi ostatní významné komunikace lze zařadit zbylý úsek silnic II/317, II/358 směr Nové Hrady a silnice III. třídy. Přehled všech silnic je obsažen v tabulkové části.

Do této kategorie lze rovněž zařadit další místní sběrné a významné obslužné komunikace – ul. Na Lánech, P. Bezruč, Lidická a komunikace v okolí Smetanova náměstí. Délka všech místních komunikací je ve městě cca 70 km. V rámci údržby místních komunikací bude nutno upravit povrchy některých vozovek, zejména v odloučených částech města.

Územní plán definuje potřebné úpravy na ostatních významných a místních komunikacích. Jejich realnost a potřebnost je však vhodné prověřit s ohledem na platnost nové normy ČSN 73 6110.

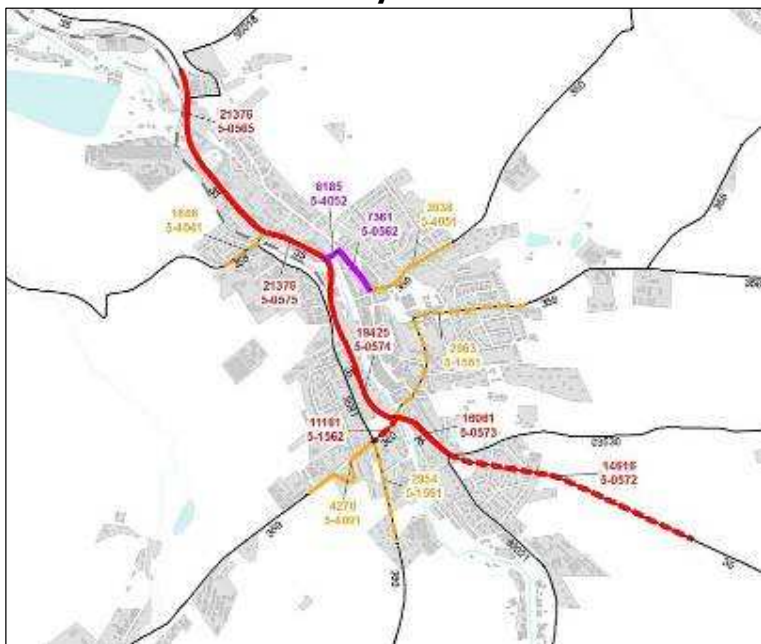
Tabulka 16 - Seznam silnic na území města Litomyšl

Číslo silnice	Směr vedení
sil. I. třídy	
35	Hradec Králové – Litomyšl – Mohelnice – Olomouc – hranice SR
sil. II. třídy	
317	Litomyšl – České Heřmanice – Choceň – Borohrádek
358	Slatiňany – Nové Hrady – Litomyšl – Česká Třebová
359	Zderaz – Proseč – Litomyšl
360	Polička – Litomyšl – Ústí nad Orlicí – Letohrad
sil. III. třídy	
3591	Spojka silnic 358 a 359 ve městě
3592	Litomyšl – Osík
36016	Litomyšl – Sloupnice – Hrádek
36021	Litomyšl – Čistá – Trstěnice
03530	Litomyšl – Strakov – Janov
35846	Litomyšl – Opatov

Zdroj: Ředitelství silnic a dálnic ČR

Obrázek 4 – Denní intenzity ve městě v roce 2005

Zdroj: Ředitelství silnic a dálnic ČR

Intenzity dopravy

Největší dopravní zatížení vykazují podle celostátního sčítání dopravy z roku 2005 průtah silnice I. třídy (20 tis. voz/den a více), silnice II/360 (cca 3-12 tis. vozidel) a silnice II/358 a II/359 (3-5 tis. voz/den). Přehled intenzit dopravy na všech sledovaných úsecích ve městě a okolí je obsažen v tabulkové části. Z důvodů vysokých intenzit dopravy je ve městě řízena jedna křižovatka světelným signalizačním zařízením. Připravuje se přestavba křižovatky u vlakového nádraží na okružní.

Tabulka 17 – Intenzity dopravy

Číslo silnice	Úsek (část města)	Intenzita dopravy z r. 2005
sil. I.třídy		Prům. vozidel
35	Litomyšl – směr Řídký	16 879
35	Nedošín	15 764
35	Lány	21 376
35	Město (průchod centrem)	19 425
35	Město (II/360 – III/03530)	16 061
35	Litomyšl – směr Janov	14 616
sil. II.třídy		
II/317	Litomyšl – směr Sedliště	2 025
II/358	Litomyšl - směr Višňáry	1 646
II/358	Město	2 963
II/358	Litomyšl - směr Němčice	2 980
II/359	Město	4 270
II/360	Nová Ves u Litomyšle	2 954
II/360	Město (II/359 – I/35)	11 161

II/360	Město (I/35 – ul. Na Lánech)	6 185
II/360	Město (ul. Na Lánech – Komenského náměstí)	7 361
II/360	Zahájí	3 038
sil. III.třídy		
III/3591	Město	nesčítána
III/3592	Nová Ves u Litomyše	nesčítána
III/36016	Kornice	nesčítána
III/36021	Litomyšl – směr Benátky	1 362
III/03530	Litomyšl – směr Strakov	nesčítána
III/35846	Pazucha	nesčítána

Zdroj: Ředitelství silnic a dálnic ČR

3.5.3 Železniční doprava

Železniční tratě

Město Litomyšl leží na regionální železniční trati 018. Jedná se o trať jednokolejnou. Tato trať je provozována Českými drahami.

Osobní i nákladní vlaky jsou provozovány motorovou trakcí. V pracovní dny je v provozu 11 párů vlakových spojů do Chocně.

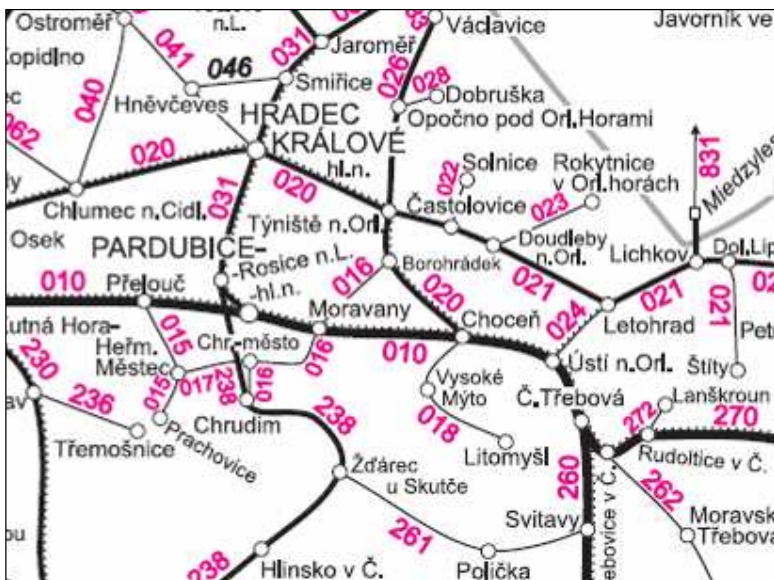
Kromě koncové železniční stanice se na území města nacházejí také zastávky: Litomyšl - zastávka a Litomyšl – Nedošín. Na obou těchto zastávkách se nevydávají jízdenky.

Územím města prochází dle ÚPD alternativní trasa vysokorychlostní trati. Podle současně platné Koordinační studie VRT 2003 z července 2004 však není vedení trasy VRT prostorem města nadále sledováno.

Železniční vlečky

Na území města byla provozována železniční vlečka obsluhovaná ze stanice Litomyšl.

Obrázek 5 – Schéma železničních tratí v okolí Litomyše

Zdroj: České dráhy

3.5.4 Letecká doprava

Směrem na východ od centra je umístěno modelářské letiště. Pro město je důležitý heliport – plocha pro přistávání vrtulníků záchranné služby. Nejbližší sportovní letiště je ve Vysokém Mýtě, mezinárodní letiště pro osobní dopravu pak až v Pardubicích.

3.5.5 Vodní a nekonvenční doprava

Ve městě není provozována vodní doprava. Nekonvenční doprava není na území města evidována.

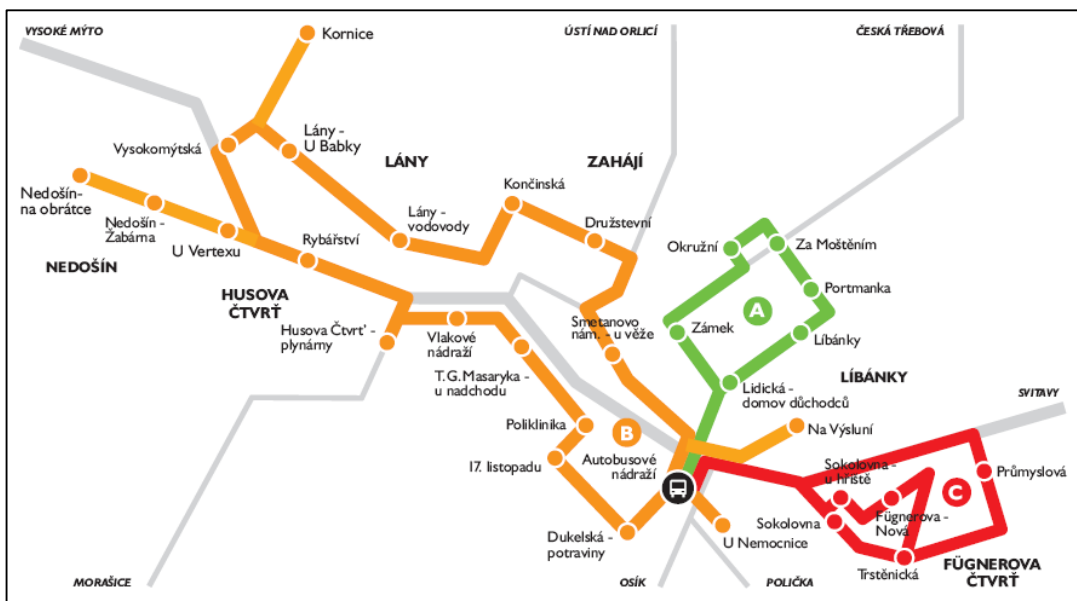
3.5.6 Hromadná doprava osob

V hromadné dopravě dominuje autobusová doprava, železniční doprava má pouze okrajový význam. Město je spojeno s okolím 3 mezinárodními, 19 dálkovými a 20 příměstskými vnitrostátními autobusovými linkami. Převažujícím dopravcem je ČSAD Ústí nad Orlicí, nicméně škála dopravců je značná.

Pro cykloturistické spojení zde z výše uvedených linek fungují dvě linky cyklobusů (dopravce Zlatovánek – v provozu od července do září v pátek, sobotu a neděli, dopravce Connex Východní Čechy – v provozu o víkendech od května do září).

Městská hromadná doprava (MHD) je tvořena jednou linkou, které projíždí autobusovým nádražím, má tři okruhy A, B a C, které lze u vybraných spojů projet bez přestupování. Linka je v provozu pouze v pracovní dny. Na území města MHD obsluhuje 30 zastávek.

Obrázek 6 – trasa linky MHD

Zdroj: Město Litomyšl

Předpokladem pro úspěšné fungování hromadné dopravy je postupné zavádění integrovaného dopravního systému v celém kraji a optimalizace jízdních řádů.

3.5.7 Cyklistická doprava

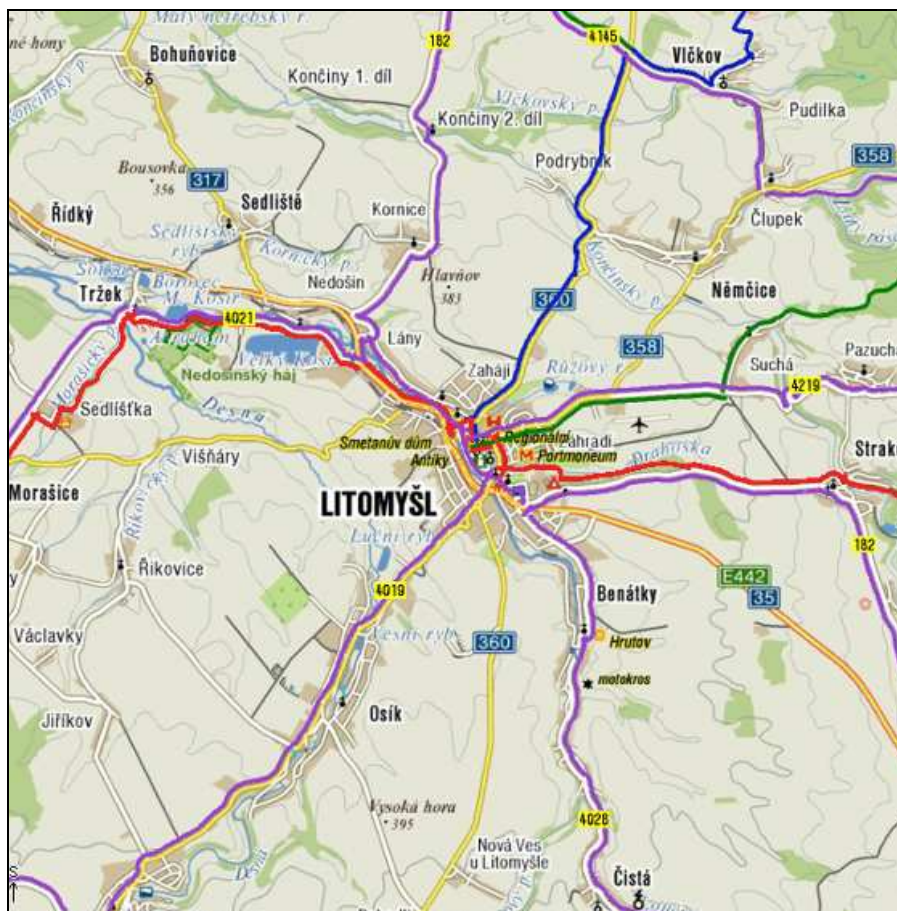
Město je napojeno na celostátní síť cyklistických tras II. třídy č. 18 prostřednictvím trasy č. 182, v okolí města je hustá síť cyklotras IV. třídy. Město dosud nezačalo s větší výstavbou cyklistických stezek ve městě, což by bylo příznivé pro udržení vyrovnaného poměru mezi automobilovou a ostatní dopravou. Ve městě existuje Bike park.

Tabulka 18 - Seznam cyklotras procházející městem Litomyšl

Název trasy	Směr vedení
cyklotrasa III. třídy	
182	Moravská Třebová – Opatovec – Litomyšl – Sloupnice – Chocně
cyklotrasa IV. třídy	
4019	Litomyšl - Polička - Bystré
4021	Litomyšl – Nové Hrady - Budislav - Borová
4026	Svitavy - Rosnička - Čistá - Litomyšl
4219	Semanín - Pazucha - Litomyšl

Zdroj: Cykloserver

Obrázek 7 – Přehled cykloturistických a turistických tras v okolí města Litomyšl

Zdroj: www.mapy.cz

Územní plán stabilizoval hlavní cyklistické trasy ve městě, nicméně nejsou v přehledu veřejně prospěšných staveb a měly by být doplněny v souladu se současným trendem preference dopravy šetrné k životnímu prostředí – například vypracováním generelu cyklistických stezek a cyklotras.

3.5.8 Pěší provoz

Na území města, vzhledem ke krátkým přepravním vzdálenostem, je značně rozšířen pěší provoz. Nejpodstatnější pěší trasy tvoří vztah centra s okolím. Nutností je zavádění důsledných bezbariérových úprav a vybavení výhledové centrální pěší zóny, dalším uličním mobiliářem, včetně dořešení přechodů průtahu. Nutností je rovněž navrhnout bezpečné křížení dalších hlavních tahů a provést zásadní opatření ve smyslu dopravního zklidnění.

Ve městech jsou označeny též turistické pěší trasy Klubu českých turistů (červená, modrá a zelená značka).

Územní plán vytypoval stavby potřebné pro rozvoj pěšího provozu a to včetně navržení průchodů, lávek a podchodu. Je nutné ve vztahu k aktualizované normě ČSN 73 6110 posoudit oprávněnost těchto požadavků, příp. je doplnit.

3.5.9 Statická doprava

Fyzické osoby na území města provozují 4 024 motorová vozidla. Územní plán určuje plochy pro rozšíření kapacit - v hromadných garážích i v plochách (parkoviště na terénu).

Jako v každém městě je problémem statická doprava v centru města (s částečným zpoplatněním a regulací), v jeho nejbližším okolí a na sídlišti. Nedostatečná kapacita odstavných parkovišť a nutnost povolení průjezdu individuální a autobusové dopravy a parkování na centrálním náměstí je velkým problémem centra. Rovněž odstavování vozidel na sídlišti není adekvátní požadovaným potřebám. Nedostatečně řešené parkování je možnou hrozbou pro případ požárů nebo živelné katastrofy, neboť komunikace jsou blokovány parkujícími vozidly a nezajišťují požadovanou přístupnost vozidlům hasičských jednotek a lékařské služby. Je nutno uvažovat s výhledovou výstavbou parkovacích objektů a postupně zavést v centru důslednou regulaci parkování s využitím systémů Park&Go nebo Bike&Go.

3.6 Územní plán

Územní plán města Litomyšl byl schválen v září 1996. To znamená, že ne všechny aspekty řešené tímto územním plánem, jsou v současné době relevantní. Je evidentní, že bude nutné ve velmi krátké době pořídit územní plán nový, s čímž souvisí i pořízení územně - analytických podkladů.

Územní plán z roku 1996 řeší tyto části města: Litomyšl – vlastní historické jádro, Lány, Zahájí, Záhradí, Fúgnerova čtvrť, U Cihelny, Husova čtvrť a Nedošín. Částečně řešení zasahuje do okrsku Kornice, Suchá. Územní plán však neřeší části Nová Ves, Pohodlí, Pazucha a větší části Kornice a Suchá.

Usnesením rady města Litomyšl ze dne 2.3.1997 byla vydána vyhláška, která stanovuje funkční a prostorové uspořádání území, včetně podmínek zastavitelnosti.

Vyhláška rovněž specifikuje rozvojová území pro jednotlivé funkce města:

1) Obytná funkce - hlavními rozvojovými plochami jsou:

- Lány – území mezi stávající zástavbou severovýchodní strany ul. Lánské, zemědělskou komunikací Kronice-Zaháj a komunikací Kornickou
- Zahájí – plochy na severní hraně ulice Družstevní po zemědělskou komunikaci od Kornice
- Záhradí – u sv. Prokopa a v ulici Osevní
- Plochy mezi zahrádkářskou kolonií a ul. Mařákovou
- V okrsku Nedošín
- U nemocnice

2) Smíšená - hlavní rozvojové plochy jsou:

- Prostor ul. Havlíčkovy
- Ulice Na Lánech

3) Výroba, výrobní služby, sklady:

- Jižně od areálu SG VERTEX
- Zóna za Keralitem
- Úsek mezi tratí ČD a I/35 u křižovatky k Sedlištím
- Volné plochy mezi komunikací I/35, areálem Silnic, a.s. a hranou zástavby RD za Sokolovnou
- Rozšíření ploch Lamiteku na Lánech ke komunikaci Na Lánech
- Strahovská - mezi I/35 a Strakovskou

4 EKONOMIKA

4.1 *Ekonomika v okrese Svitavy*

Území okresu Svitavy, jehož je Litomyšl součástí, patří z řady důvodů mezi nejproblémovější oblasti v České republice. Svitavsko se dlouhodobě řadí k okresům s nižší ekonomickou výkonností. Hodnoty demografických charakteristik jsou prakticky ve všech směrech pod celorepublikovým průměrem, industriální produkce okresu prochází recesí, transformované zemědělství je v hlubokém útlumu. Rovněž rozvoj drobného a středního podnikání je nedostačující a v porovnání s ekonomickým okolím nižší než průměrný.

Nepříznivou skutečností, která nesporně indikuje problémy v budoucím vývoji ekonomické a sociální sféry, je velmi nízký objem investic. Přitom stávající situaci nadále zhoršuje skutečnost, že řada v minulosti dlouhodobě se rozvíjejících podniků, je v současnosti značně deaktivována. Především rozvoj technologií prakticky plně absentuje (až na výjimky, kterými je například litomyšlský podnik SG Vertex, který má stěžejní význam pro místní ekonomiku).

Všeobecně uznávanou skutečností je rovněž dlouhodobé celostátní zhoršování dopravní obslužnosti. Omezování spojů v železniční i autobusové dopravě, nekontrolovatelné zvyšování nákladů, obtížnost konsensuální komunikace mezi dopravci, úřady a zákazníky - to vše patří k celospolečenským problémům. Jejich dopady se přirozeně nevyhýbají obyvatelům, orgánům státní správy a samosprávě, ani podnikům a firmám okresu Svitavy.

Zemědělství v okrese není specializováno, zabývá se především pěstováním obilovin a chovem hospodářských zvířat. Úrodnost zemědělských půd je značně heterogenní a odpovídá průměru České republiky. Transformace zemědělských podniků, jejich produkce a přebytky pracovníků v tomto sektoru, jsou jednou z příčin současné ekonomické a sociální situace okresu. Neuspokojivý stav v odvětví zemědělské a lesní výroby je v současné době problematikou celospolečenskou a její negativní dopady se nevyhýbají ani Svitavsku.

Ve stavebnictví se v průběhu transformačního procesu vytvořily menší firmy, které jsou velice aktivní. V minulosti byl základním rysem průmyslové struktury svitavského okresu výrazně nadprůměrný podíl textilního a konfekčního průmyslu. V posledních letech se podle údajů získaných z monitoringu Úřadu práce ve Svitavách jeho podíl pohybuje kolem 7 % (podle počtu zaměstnanců). Vyšší zastoupení podle citovaného monitoringu mají podniky se zaměřením na kovovýrobu a zemědělství – cca po 10 %, obchod, pohostinství, opravy a služby – cca 14 %.

4.2 *Ekonomika v Litomyšli*

Sféra ekonomiky města Litomyšl je spojena s historií samotného města, městskými privilegii, přírodními podmínkami a postavením města v rámci hierarchie sídel. Zprvu v ní hrála významnou roli poloha na hlavní kupecké trase ve směru východ – západ. Posléze se v návaznosti na příznivé podmínky a polohu, začínají rozvíjet řemesla. Řemeslné výrobě dominuje ve 14. a 15. století zejména plátenictví a soukenictví. Výrazným momentem v ekonomické struktuře je období průmyslové revoluce v 19. století, která se promítla do zintenzivnění výroby.

Na ekonomickém rozvoji města se ovšem negativně projevila poloha mimo hlavní komunikační, tehdy železniční, tahy na konci 19. a na začátku 20. století. Město zůstalo napojeno na železniční síť pouze prostřednictvím místní železniční tratě napojené v Chocni, přestože ve vzdálenosti necelých 15 kilometrů od města se nachází v České Třebové jeden z nejdůležitějších železničních uzlů české republiky. Koncentrační procesy v průmyslu v 1. polovině 20. století a zejména industrializační programy socialistické výstavby přinesly pouze omezený růst odvětví výroby. Okolní zázemí zůstalo výrazně zemědělské. Zároveň byla – jako všude ve státě – znárodněna malovýroba, řemesla a služby, což přineslo podvázání podnikatelské iniciativy, stagnaci a omezení technického rozvoje v tomto sektoru hospodářství. Takové zúžení oborové struktury ekonomiky přináší jisté specializační výhody, ale zároveň rizika, zejména v případě menších měst, která se stávají závislými na dominantním zaměstnavateli. Tímto způsobem došlo k vyprofilování podniku SG Vertex, který je pevně spjat se všeobecně uznávanou úrovní českého sklenářského průmyslu.

Od roku 1990 docházelo v ekonomické struktuře města Litomyšl k zásadním změnám, které kopírovaly celostátní trendy, uskutečňované v rámci přechodu z centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku tržní. Dominantním procesem ve vývoji ekonomiky byla privatizace a terciarizace ekonomiky, přičemž v zázemí města, do té doby s velkým podílem zaměstnanosti v zemědělství, docházelo k uvolňování pracovní síly a zvyšování nezaměstnanosti. Malé a střední podnikání se rozvinulo spíše živelně jako nezbytnost po úpadku velkých státních podniků.

Tabulka 19 - Charakteristika ekonomických subjektů v Litomyšli

Ekonomické subjekty	Počet subjektů
počet ekonomických subjektů celkem	2 455
fyzických osob	1 918
právnických osob	537

Zdroj: ČSÚ

Z celkového počtu necelých dvou a půl tisíce ekonomických subjektů početně významně převládají fyzické osoby. Z hlediska formy je v Litomyšli nejčastěji zastoupena společnost s ručením omezeným, následována zahraniční osobou, poměrně vysoký je i podíl sdružení, která jsou reprezentována svazy, spolky, společnostmi apod.

Tabulka 20 - Zaměstnanost podle formy právnických osob v Litomyšli

Ekonomické subjekty	Počet subjektů
Veřejná obchodní společnost	13
Společnost s ručením omezeným	202
Nadace	2
Nadační fond	3
Akciová společnost	20
Obecně prospěšná společnost	11
Společenství vlastníků jednotek	71
Družstvo	6
Příspěvková organizace	20

Zahraniční osoba	79
Odštěpný závod nebo jiná organizační složka podniku zapisující se do obchodního rejstříku	1
Sdružení	55
Církevní organizace	6
Organizační jednotka sdružení	41
Zájmové sdružení právnických osob	1
Honební společenstvo	3
Svazek obcí	2
Obec (obecní úřad)	1

Zdroj: ČSÚ

Ke konci 1. pololetí letošního roku z více než jednoho tisíce ekonomických subjektů, které uvedly pro statistiku ČSÚ počet zaměstnanců, jsou takřka dvě třetiny bez zaměstnanců. V dalších velikostních kategoriích se stoupajícím počtem zaměstnanců klesá četnost subjektů. V kategoriích nad 200 zaměstnanců jsou ve městě zastoupeny pouze 3 subjekty. Jedná se o údaje o celkových počtech zaměstnanců za celý subjekt, tedy i případně za provozovny mimo území Litomyšle.

Tabulka 21 - Ekonomické subjekty dle kategorie počtu zaměstnanců ve městě Litomyšl k 30.6.2007

kategorie počtu zaměstnanců	počet ekonomických subjektů
Neuvedeno	1339
Bez zaměstnanců	724
1 - 5 zaměstnanců	249
6 - 9 zaměstnanců	43
10 - 19 zaměstnanců	42
20 - 24 zaměstnanci	7
25 - 49 zaměstnanců	22
50 - 99 zaměstnanců	12
100 - 199 zaměstnanců	14
200 - 249 zaměstnanců	1
500 - 999 zaměstnanců	1
1000 - 1499 zaměstnanců	1
Celkový součet	2455

Zdroj: ČSÚ

Zaměstnanost ve městě Litomyšl lze, jak dokladuje i následující přehled, charakterizovat významným zastoupením průmyslové výroby. Ta se na celkové zaměstnanosti podílí více než 3 000 zaměstnanci. Druhý nejvyšší počet pracovníků je zaměstnán v sociálních službách, jedná se téměř o 800 osob, na třetím místě je pak počet zaměstnanců ve sféře vzdělání, kterých je více než 700.

Na druhou stranu, nejvíce ekonomických subjektů je činných v obchodu a opravách, jedná se takřka o 700 firem, druhá nejvýznamněji zastoupená skupina je v oboru nemovitostí a pronájmů. V této množině je však zahrnut velký podíl obyvatel a majitelů nemovitostí, u nichž toto podnikání, tj. zejména pronájem, není hlavní výdělečnou činností.

Tabulka 22 - Ekonomické subjekty dle OKEČ a počtu zaměstnanců ve městě Litomyšl k 30.6.2007

Město Litomyšl celkem	počet subjektů	počet zaměstnanců
Zemědělství, myslivost, lesnictví, rybolov a chov ryb	97	599
Průmysl celkem	335	3 040
z toho zpracovatelský průmysl	332	3 014
Stavebnictví	267	623
Obchod, opravy motor. vozidel a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost	690	679
Ubytování a stravování	105	89
Doprava, skladování a spoje	71	88
Finanční zprostředkování	101	8
Činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu; podnikatelské činnosti	403	366
Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	9	130
Vzdělání	52	710
Zdravotnictví a sociální péče; veterinární činnosti	60	795
Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	265	239

Zdroj: ČSÚ

V následující tabulce jsou uvedeny hlavní zaměstnavatelé v Litomyšli. Jedná se o subjekty s více než 100 zaměstnanci, které mají rozhodující podíl na ekonomické struktuře města. Seznamu dominuje místní nejvýznamnější výrobní firma SG Vertex (plným názvem Saint-Gobain Vertex, s.r.o.), která má v Litomyšli již dlouholetou tradici. Mezi významné zaměstnavatele patří mimo jiné i město Litomyšl a nejvýznamnější subjekty z oblasti školství a sociální sféry.

Tabulka 23 - Subjekty se 100 a více zaměstnanci se sídlem ve městě Litomyšl k 30.6.2007

Subjekt
Saint-Gobain Vertex, s.r.o.
Litomyšlská nemocnice a.s
MACH DRŮBEŽ a.s.
DOSON spol. s r.o.
VERTEX FABRICS, s.r.o.
STORY DESIGN, a.s.
Školky Litomyšl, s.r.o.
PROFISTAV s.r.o.
O L F I N a.s.
MĚSTO LITOMYŠL
T & T - trade, s.r.o.
Soukromá střední odborná škola TRADING CENTRE s.r.o.
Rudolf Skřivan - LITEX
H. R. G. spol. s r.o.

Lamitek s.r.o.

První litomyšlská stavební a.s.

Vyšší odborná škola pedagogická a Střední pedagogická škola Litomyšl

Zdroj: ČSÚ

5 TRH PRÁCE

Poměrně významný růst míry nezaměstnanosti v České republice ve 2. polovině devadesátých let byl spojen se zvyšováním regionálních rozdílů. Tento růst byl ovlivněn synergickým působením více faktorů (mj. ekonomická recese, restrukturalizace do té doby dominantních odvětví ekonomiky, větší tlak na trhu práce, na který přichází populačně silné ročníky ze 70. let, zhoršující se dopravní obslužnost periferních oblastí). V několika posledních letech se míra nezaměstnanosti ČR postupně stabilizovala na úrovni 8-10 %. Tyto celostátní tendence se v podstatné míře dotýkají i města Litomyšl.

Litomyšl leží v okrese Svitavy, z hlediska problematiky nezaměstnanosti je v gesci Úřadu práce ve Svitavách, respektive jeho místního pracoviště v Litomyšli. Řada údajů je evidována v rámci celého okresu Svitavy, jen některé z nich jsou dostupné přímo za město Litomyšl. Vzhledem k poměrně nesourodému území okresu Svitavy, které se skládá z několika navzájem socioekonomicky odlišných oblastí (Svitavsko, Litomyšlsko, Moravskotřebovsko, Poličsko) některé celookresní charakteristiky nemají obecnou platnost pro mikroregion Litomyšle.

5.1. Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je v okrese Svitavy v současnosti nejvyšší ve východních Čechách. Celkový počet uchazečů o zaměstnání se zvýšil z 5 596 koncem roku 2006 na 6 129 k 31. 1. 2007, od tohoto data stále mírně klesal až na 4 307 k 31. 8. 2007. Nárůst se očekává v dalším období, zejména po nahlášení absolventů po prázdninách a ukončení sezónních prací na podzim.

Tabulka 24 - Míra nezaměstnanosti a volná místa v okrese Svitavy

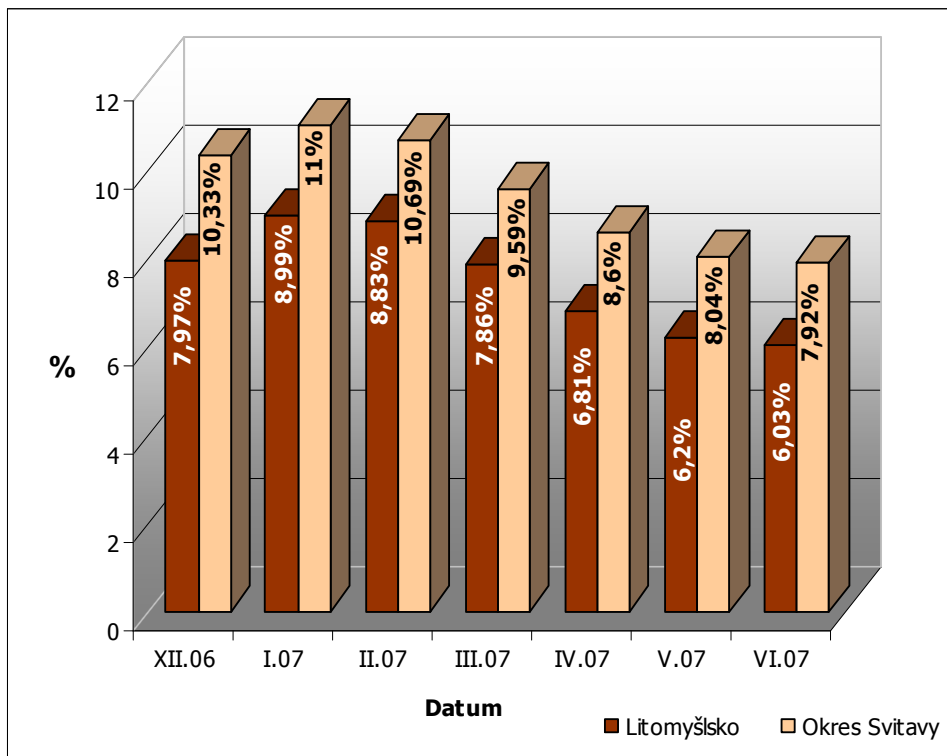
Oblast	Uchazeči			Volná místa	Míra nezaměstnanosti
	Celkem	Ženy	Muži		
Litomyšlsko	799	500	299	262	6,13
Okres Svitavy	4307	2406	1901	1143	8,03
Pardubický kraj	15560	8960	6600	10105	5,5
Česká republika	372 759	211 145	161 614	133 407	6,4

Zdroj: Úřad práce Svitavy, stav k 31.8.2007

Přetrvávají výrazné rozdíly mezi jednotlivými oblastmi okresu, na Litomyšlsku se míra nezaměstnanosti trvale pohybuje pod průměrem okresu, mezi 6,03 % (červen 2007) a 8,99 % (leden 2007).

Graf 1 – Vývoj nezaměstnanosti za okres Svitavy a Litomyšlsko

Zdroj: Úřad práce Svitavy

V rámci mikroregionu Litomyšlska je míra nezaměstnanosti nižší než je celostátní průměr a rovněž i průměr za okres Svitavy. Je však vyšší než je průměrný ukazatel za Pardubický kraj.

Tabulka 25 - Míra nezaměstnanosti a uchazeči v Litomyšli

Obec	Ekonomicky aktivní celkem	Evidování uchazeči dosažitelní	Ženy	Muži	Míra nezaměstnanosti %
Litomyšl	5254	327	193	134	6,22
Okres Svitavy	44540	3835	2099	1736	8,03

Zdroj: Úřad práce Svitavy, stav k 31. 8. 2007

V samotném městě Litomyšl je evidováno 327 nezaměstnaných, což představuje míru nezaměstnanosti o cca desetinu procenta vyšší než v mikroregionu Litomyšlska.

5.2. Struktura nezaměstnanosti

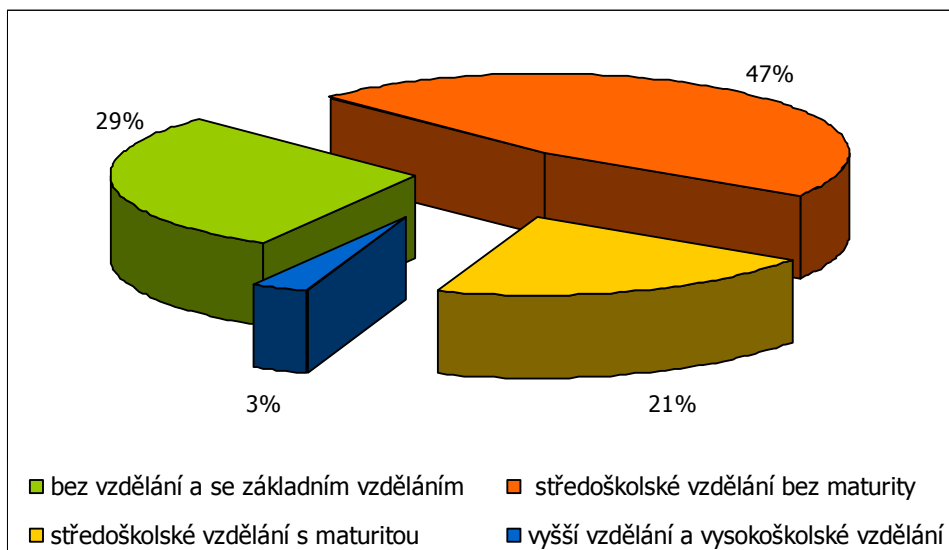
Struktura uchazečů je úřadem práce sledována podle vzdělání, věku a délky evidence. Hlavní pozornost byla věnována problematickým skupinám, jež jsou hůře umístitelné na trhu práce.

Úřad práce ve Svitavách eviduje z hlediska dosaženého vzdělání nejvíce uchazečů v kategorii středoškolské vzdělání bez maturity (k 30. 6. 2007 to bylo 2 098 osob, tj. 46,75 % z celkem evidovaných) Tento podíl v porovnání se stejným obdobím minulého roku mírně klesl. Naopak

mírně vzrostl za toto období podíl uchazečů s maturitou a podíl uchazečů bez vzdělání a se základním vzděláním.

Graf 2 - Nezaměstnanost v okrese Svitavy dle vzdělání

Zdroj: Úřad práce Svitavy, stav k 30.6.2007

Snižování nebo zvyšování počtu uchazečů v jednotlivých věkových skupinách většinou koresponduje s celkovým vývojem počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání. Pouze u skupin do 19 a do 24 let dochází k největším změnám s příchodem absolventů do evidence. Proti stejnému období roku 2001 se stále zvyšuje podíl uchazečů nad 50 let.

Tabulka 26 - Nezaměstnanost dle věkové struktury v okrese Svitavy

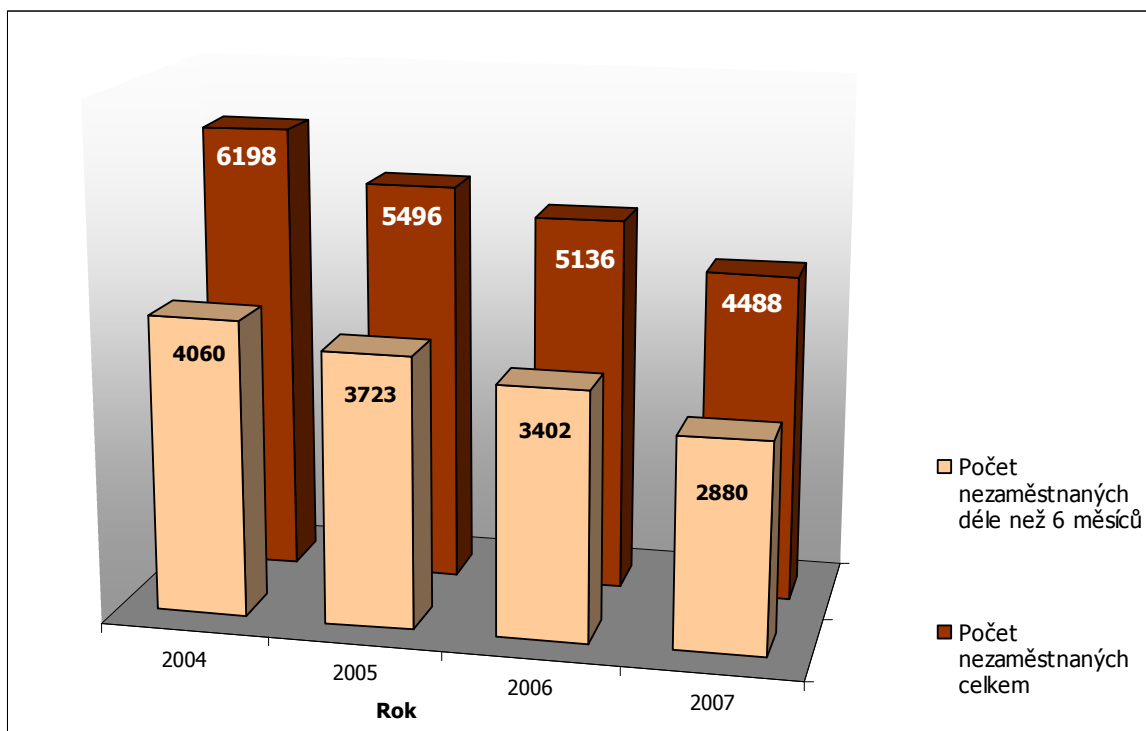
Věk	31.12.2005	31.12.2006	30.6.2007
do 19 let	308	252	165
20-24 let	821	679	476
25-29 let	776	588	440
30-34 let	812	763	573
35-39 let	626	571	426
40-44 let	628	558	465
45-49 let	712	623	502
50-54 let	899	810	675
55-59 let	657	646	648
nad 60 let	72	106	118
Celkem	6311	5596	4488

Zdroj: Úřad práce Svitavy

K 30.6.2007 bylo v evidenci 2 880 uchazečů déle než 6 měsíců (jednalo se o 64,2 %), přičemž déle než 12 měsíců bylo v evidenci 2 179 uchazečů (tj. 48,6 %). Vzrostla průměrná délka evidence - na 842 dny k 30. 6. 2007 (k 30.6.2006 to bylo 795 dnů).

Graf 3 – Počet dlouhodobě nezaměstnaných

Zdroj: Úřad práce Svitavy

5.3. Volná pracovní místa

Nabídka volných míst je soustředěna především do měst. Minimální byla nabídka pro uchazeče s ekonomickým zaměřením a pro uchazeče se zdravotním postižením. K 30. 6. 2007 připadlo na jedno pracovní místo 4,6 uchazeče.

Tabulka 27 - Nabídka volných pracovních míst v okrese Svitavy

Datum	Počet evidovaných	Volná místa	
		Celkem	Z toho osoby se sníženou pracovní schopností
31.12.2006	5596	821	58
31.1.2007	6129	748	36
28.2.2007	5991	762	28
31.3.2007	5403	847	36
30.4.2007	4899	787	31
31.5.2007	4609	861	66
30.6.2007	4488	972	68

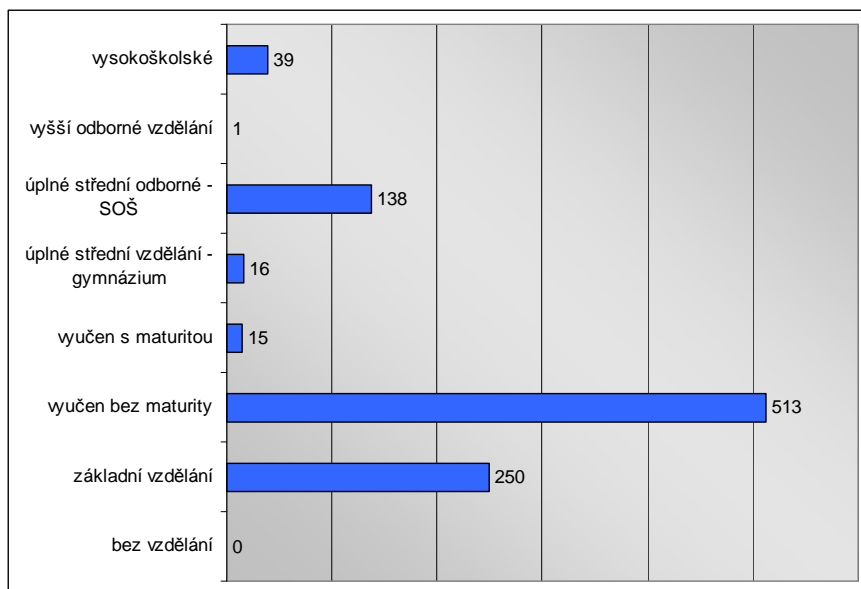
Zdroj: Úřad práce Svitavy

Celkový počet nově hlášených míst byl za 1. pololetí roku 2007 1 908 (průměr v měsíci 318). Ve stavebnictví bylo nabídnuto 135 míst, nabídka byla často od firem, jejichž majiteli jsou cizí státní příslušníci se zájmem především zaměstnat cizince. Míst se zaměřením na textilní výrobu bylo oznámeno celkem 138, místa šiček se obsazují nejobtížněji. Ve strojírenství bylo nabídnuto 218

volných míst, ve službách bylo volných 387 míst. Řada pracovních příležitostí vznikla při zpracování dřeva. V zemědělství byla nově zřízena 24 místa. Také o tato místa není mezi uchazeči zájem a jsou většinou obsazena cizinci. V potravinářském průmyslu bylo nově nabídnuto 60 míst. Dále bylo vytvořeno 57 míst ve školství. Pro nekvalifikované pracovníky bylo zřízeno 561 místo. Ve všech oblastech se opakuje soustředění nabídky volných míst do měst, jedná se zejména o vícesměnné provozy.

Graf 4 – Počet volných míst dle dosaženého vzdělání

Zdroj: Úřad práce Svitavy, stav k 30.6.2007

Z kvalifikační struktury je zřejmé, že nejvíce míst je stále nabízeno pro uchazeče vyučené – 52,8 %, pro uchazeče se základním vzděláním – 25,7 %, pro uchazeče s maturitou – 17,4 % a pro vysokoškolsky vzdělané – 3,4 % (podíl uchazečů s maturitou – 19 %, vysokoškoláků – 4,1 %).

5.4 Cizinci na trhu práce

Podle konzultací a výstupů od úřadů práce se ukazuje, že se někteří zaměstnavatelé neobejdou bez zaměstnávání zahraničních pracovníků. Ke konci minulého roku, tj. k 31.12.2006 bylo v okrese Svitavy legálně zaměstnáváno 440 cizinců (z toho 153 ženy), a to převážně v dělnických profesích. V průběhu 1. pololetí roku 2007 tj. k 30.6.2007 bylo zaměstnavateli podáno na Úřad práce ve Svitavách celkem 23 žádostí na získávání cizích státních příslušníků a z nich bylo 22 povoleno. Převážná většina rozhodnutí byla vystavena pro dělnické profese, například pracovník konfekce, stavební dělník, dělník ve dřevovýrobě, v zemědělství, strojnictví atd.

Od 1.1.2007 do 30.6.2007 bylo podáno 381 individuálních žádostí o povolení k zaměstnání, z toho bylo 215 na opakované zaměstnání, 166 žádostí bylo na prvotní zaměstnání. Na základě oznámení zaměstnavatele o ukončení pracovního poměru cizince před lhůtou uvedenou na rozhodnutí zanikla platnost povolení ze zákona pro 66 cizinců. Celkem 22 povolení byla skončena uplynutím doby na

kteřou byla vydána. K 30.6.2007 bylo v okrese Svitavy zaměstnáno 516 cizích státních příslušníků (z toho 174 ženy), z nich převážná většina v dělnických profesích.

Tabulka 28 - Počet platných povolení k zaměstnání cizinců v ČR v okrese Svitavy

Státní příslušnost (země)	Povolení k zaměstnání			
	Celkem/z toho ženy	Dělnické profese	Středoškolské profese	Vysokoškolské profese
Bělorusko	1/0	1		
Japonsko	1/1			1
USA	1/0			1
Moldavsko	40/12	40		
Ukrajina	437/141	434	3	
Mongolsko	33/18	33		
Rusko	2/2	2		
Sýrie	1/0		1	
Celkem	516/174	510	4	2

Zdroj: Úřad práce Svitavy, stav k 30.6.2007

Ke konci minulého roku, tj. k 31.12.2006, pracovalo v okrese Svitavy a bylo zaměstnavateli zaregistrováno 233 občanů Evropské unie, respektive Evropského hospodářského prostoru (EU/EHP) a Švýcarska, z toho 86 žen. Během 1. pololetí roku 2007, tj. do 30.6.2007 se zaregistrovalo 170 převážně slovenských občanů (z toho 112 žen). Jsou zaměstnáni zejména v dělnických profesích - stavební dělníci, dělníci v živočišné a rostlinné výrobě, zahradnictví, kovo profese a v odborných profesích ve zdravotnictví. K 30.6.2007 bylo zaregistrováno 306 občanů EU/EHP a Švýcarska.

6 SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ A LIDSKÉ ZDROJE

Analytická část Sociální prostředí a lidské zdroje zahrnuje především školství, volnočasové aktivity, sport, zdravotnictví a sociální péči.

6.1 Školství

Školství v Litomyšli pokrývá potřeby samotného města a širšího okolí na všech stupních vzdělání od mateřských škol až po vybrané formy vysokoškolského studia.

6.1.1 Mateřské školy

Ve městě působí tři mateřské školy, jejichž zřizovatelem je město Litomyšl. V letech 2001 - 2004 byla kapacita ve všech mateřských školách neměnná. V roce 2005 došlo z důvodu vyššího počtu dětí v předškolním věku k rozšíření kapacit ve všech mateřských školách. V roce 2007 celková kapacita mateřských škol činí 346 míst a navštěvuje je celkem 319 dětí ve 13 třídách (průměrně je 25 dětí na jednu třídu). Současná kapacita jednotlivých zařízení (s výjimkou I. mateřské školy) je dostatečná, k dispozici je 27 volných míst. Většina dětí v mateřských školách pochází z Litomyše, pouze malá část dětí dojíždí z okolních obcí.

Tabulka 29 - Přehled předškolních zařízení v Litomyšli v letech 2001 - 2007

		I. mateřská škola Jiráskova 95	II. mateřská škola 17. listopadu 905	III. mateřská škola Lidická 1056
Rok	Počet tříd	4	5	4
2001	Kapacita	90	130	100
	Počet dětí	90	114	100
2002	Kapacita	90	130	100
	Počet dětí	90	116	100
2003	Kapacita	90	130	100
	Počet dětí	90	116	100
2004	Kapacita	90	130	100
	Počet dětí	90	120	100
2005	Kapacita	97	6 tříd/137	112
	Počet dětí	97	137	112
2006	Kapacita	97	5 tříd/137	112
	Počet dětí	95	123	105
2007	Kapacita	97	5 tříd/137	112
	Počet dětí	97	122	100

Zdroj: MěÚ Litomyšl

6.1.2 Základní školy

Město Litomyšl zřizuje tři základní školy, které v roce 2007 navštěvuje celkem 1 156 žáků v 51 třídách, což představuje průměr 23 žáků na jednu třídu. Kapacita základních škol je dostačující.

Do základních škol v Litomyšli dojíždí z 18 okolních obcí ve školním roce 2006/2007 celkem 305 dětí. Od roku 2002 je počet dojíždějících žáků téměř stejný. Nejvíce dětí dojíždí z Janova, Osíku, Čisté, Němčic, Sedliště a Benátek.

Tabulka 30 - Přehled základních škol v Litomyšli v letech 2001 - 2007

		Základní škola T.G.Masaryka 1145	Základní škola U Školek 1117	Základní škola Zámecká 496
Rok	Kapacita	450	420	619
2001	Počet tříd	18	17	23
	Počet žáků	420	385	518
2002	Počet tříd	18	16	23
	Počet žáků	429	377	506
2003	Počet tříd	18	16	23
	Počet žáků	418	368	495
2004	Počet tříd	18	16	21
	Počet žáků	416	376	480
2005	Počet tříd	18	15	21
	Počet žáků	429	337	417
2006	Počet tříd	17	15	20
	Počet žáků	403	339	458
2007	Počet tříd	16	15	20
	Počet žáků	370	316	470

Zdroj: MěÚ Litomyšl

Následující tabulka uvádí vývoj počtu dětí školního věku do roku 2017.

Tabulka 31 - Vývoj počtu žáků

Věk dětí/rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
6	83	91	76	83	95	85	95	102	94	97
7	103	83	91	76	83	95	85	95	102	94
8	83	103	83	91	76	83	95	85	95	102
9	95	83	103	83	91	76	83	95	85	95
10	92	95	83	103	83	91	76	83	95	85
11	107	92	95	83	103	83	91	76	83	95
12	103	107	92	95	83	103	83	91	76	83
13	90	103	107	92	95	83	103	83	91	76
14	130	90	103	107	92	95	83	103	83	91
Celkem bez migrace	886	847	833	813	801	794	794	812	804	818
Průměr saldo migrace	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9	-9
Průměr dojíždějící	322	322	322	322	322	322	322	322	322	322
Celkem	1 199	1 160	1 146	1 126	1 114	1 107	1 107	1 125	1 117	1 131
Počet žáků ve třídách¹	24	23	22	22	22	22	22	22	22	22

Zdroj: DHV, ČSÚ, MěÚ Litomyšl

Údaje uvedeny k začátku kalendářního roku

Kurzívou vyznačena data získaná odhadem

Výpočet školních dětí pro období do roku 2017 vychází z následujících zdrojů:

- Věková struktura obyvatelstva Litomyše k 31. 12. 2006
- Věková struktura obyvatelstva ČR (žen) k 1. 7. 2005
- Počty přistěhovalých, respektive vystěhovalých za Litomyšl podle jednoleté věkové struktury
- Živě narozené děti podle věku matek při porodu v roce 2005
- Údaje o počtech dojíždějících žáků do Litomyše v letech 2003-2007

Počty žáků byly odvozeny prolongací současných trendů porodnosti v Česku, které byly uplatněny jako průměrná referenční hodnota i pro Litomyšl. Rovněž současné hodnoty migračního salda byly aplikovány i na další roky. Toto saldo je v současnosti z hlediska výpočtů statisticky zanedbatelné, tvoří cca 1%.

¹ při celkovém počtu 51 tříd (vychází ze z počtu tříd v roce 2007)

Pro odvození věku dětí v jednotlivých letech (viz tabulka) byly použity údaje o současné věkové struktuře, které byly prolongovány na období 2008 až 2017. Časové řady byly doplněny odhadem počtu narozených v letech 2007 až 2017.

Počet žáků v jednotlivých letech byl dán součtem obyvatel Litomyšle ve školním věku (tj. zpravidla 6 - 14 let) a průměrným počtem dojíždějících z okolních sídel (za roky 2003 - 2007). Od tohoto součtu byly odečteny průměrné hodnoty za migrační saldo (které je ve většině věkových kategorií záporné).

Celkový počet žáků pro roky 2008 – 2017 mírně klesá, respektive osciluje v rámci nízkých hodnot. V letech 2008 – 2017 bude průměrně 22 žáků na jednu třídu při zachování současného počtu 51 tříd. Podstatnou část žáků (cca 30%) však v současnosti představují dojíždějící z okolních sídel, odvození budoucích potřebných školských kapacit tedy z velké míry závisí především na trendu dojížděky do škol mimo obec bydliště.

Budovy základních škol U Školek a T. G. Masaryka jsou příkladem moderní architektury evropské úrovně. Budova Základní školy T. G. Masaryka s tělocvičnou a átriem je označována za školu třetího tisíciletí, a to i proto, že se zde nachází členitý přírodní park, který je využíván k ekologické výchově, volnočasovým a sportovním aktivitám.

6.1.3 Střední školy

Na území města Litomyšl se nachází 5 středních škol. Jejich počet je dlouhodobě neměnný. Jedná se o gymnázium a 4 odborné školy.

Tabulka 32 - Přehled středních škol v Litomyšli k 30.6.2007

Škola	Počet žáků	Obory
Gymnázium Aloise Jiráska T. G. Masaryka 590, 570 01 Litomyšl	347	Čtyřleté studium – všeobecné zaměření
		Osmileté studium – všeobecné zaměření
Soukromá střední odborná a jazyková škola Trading centre, s.r.o. Tyršova 237, 570 01 Litomyšl	203	Management obchodu
		Ekonomické lyceum
Vyšší odborná škola pedagogická a Střední pedagogická škola Komenského nám. 22, 570 12 Litomyšl	SOŠ – 394	Pedagogika volného času (SOŠ)
		Pedagogické lyceum (SOŠ)
Vyšší odborná škola a Střední odborná škola technická T. G. Masaryka 659, 570 13 Litomyšl	SOŠ – 323	Mechanizace a služby (SOŠ)
		Provoz a ekonomika dopravy (SOŠ)
Střední škola zahradnická, Střední	SOU – 182	Zahradnictví (specializace: floristika a vazačství a aranžování, sadovnictví, sadovnická tvorba krajiny, ekologie a tvorba
	SOŠ – 168	

odborné učiliště T. G. Masaryka 527, 570 01 Litomyšl	Celkem - 398	krajiny) (SOU)
		Zahradník, zahradnice (SOU)
		Krajinář, krajinářka (SOU)
		Zahradnické práce (OU)
		Květinářské a aranžérské práce (OU)

Zdroj: MěÚ Litomyšl

6.1.4 Vyšší odborné a vysoké školy

Ve městě působí 2 VOŠ a také Fakulta restaurování Univerzity Pardubice.

Vyšší odborná škola a Střední odborná škola technická

Vyšší odborná škola nabízí absolventům středních odborných škol, případně gymnázií, studium tříletého oboru „Technická diagnostika a optimalizace renovačních metod“. Pro dívky škola nabízí vzdělávání především v zaměřeních „Obchodně technické a administrativní služby“ a „Administrativa dopravy a logistika“. Výhodou těchto zaměření je rozmanitější záběr vzdělání než je u běžných ekonomických oborů. K 30.6.2007 měla VOŠ 53 studentů.

Vyšší odborná škola pedagogická a Střední pedagogická škola

VOŠ nabízí studium tříletého oboru „Pedagogika specifických činností ve volném čase“ se zaměřením na speciální pedagogiku (denní i dálkové studium), předškolní pedagogiku (denní i dálkové studium), pedagogiku volného času – zájmová výchova: dramatická výchova, hudební výchova, tělesná výchova, výtvarná výchova. Tento vzdělávací program připravuje studenty pro samostatnou pedagogickou činnost s dětmi předškolního věku, pro zabezpečování zájmové a rekreační činnosti dětí školního věku, mládeže a dospělých a pro samostatnou výchovně vzdělávací práci s dětmi, popř. i s dospělými se speciálními vzdělávacími potřebami. K 1.9.2007 měla VOŠ 284 studentů denního studia a 259 studentů dálkového studia. Škola rovněž nabízí dva kurzy celoživotního vzdělávání: Pracovník v sociálních službách a Přípravný kurz pro pedagogy.

Fakulta restaurování Univerzity Pardubice

Ve městě Litomyšl byla v roce 2005 zřízena *Fakulta restaurování Univerzity Pardubice*. Fakulta navazuje na myšlenky a práci Vyšší odborné školy restaurování a konzervačních technik, o.p.s. a po té Institutu restaurování a konzervačních technik, o.p.s. Litomyšl (forma soukromé vysoké školy). V roce 2001 probíhal na Institutu restaurování a konzervačních technik Litomyšl, o.p.s. první akademický rok ve studijních oborech:

- Restaurování a konzervace nástěnné malby a sgrafita
- Restaurování a konzervace kamene a souvisejících materiálů
- Restaurování a konzervace papíru, knižní vazby a dokumentů

Registrací novely Statutu Univerzity Pardubice na MŠMT vzniká k 1. červenci 2005 pátá fakulta, Fakulta restaurování se sídlem v Litomyšli. Studijní program, který přechází na Fakultu restaurování Univerzity Pardubice z Institutu restaurování a konzervačních technik Litomyšl, o. p. s.,

nese název "Výtvarná umění" a v současné době má 4 studijní obory, které jsou všechny bakalářské, uskutečňované v prezenční formě studia s délkou studia 4 roky:

- Konzervace a restaurování kamene a souvisejících materiálů
- Konzervace a restaurování nástěnné malby a sgrafita
- Konzervace a restaurování papíru, knižní vazby a dokumentů
- Konzervace a restaurování uměleckých děl na papíru a souvisejících materiálech

6.1.5 Speciální škola

Ve městě se dále nachází Speciální základní škola a mateřská škola, jejímž zřizovatelem je Pardubický kraj. Tato organizace vykonává tyto druhy a typy škol a školských zařízení: základní škola praktická, základní škola při zdravotnickém zařízení, mateřská škola při zdravotnickém zařízení, základní škola speciální, přípravný stupeň základní školy speciální a školní družina.

6.1.6 Základní umělecká škola

Ve městě Litomyšl se nachází 2 základní umělecké školy, z nichž jedna je soukromá. Jedná se o tyto školy:

- Základní umělecká škola Bedřicha Smetany – škola vyučuje ve čtyřech oborech: hudebním, výtvarném, tanečním a literárně-dramatickém
- Soukromá základní umělecká škola, o.p.s. – škola vyučuje hru na housle

6.1.7 Školská zařízení

Domov mládeže Vyšší odborné školy pedagogické a Střední pedagogické školy

Moderní areál Domova mládeže tvoří dvě ubytovací budovy. Ve starší budově jsou 3 dvoulůžkové pokoje s příslušenstvím a 32 třílůžkových pokojů (společné příslušenství pro dva pokoje). V nové budově je 60 dvoulůžkových pokojů s příslušenstvím. Budovy jsou propojené prosklenou spojovací chodbou v jeden komplex. Objekt je umístěn na okraji města v blízkosti sportovního areálu, koupaliště a lesa. Cesta do školy trvá cca 20 minut chůze.

Domov mládeže při Střední zahradnické škole

Domov mládeže pro 28 studentů je vlastním zařízením školy a je umístěn ve školním areálu. Dva dvoulůžkové pokoje a sociální zařízení tvoří jednu ubytovací buňku. V DM je zařízen i bezbariérový pokoj se sociálním zařízením pro handicapované. Další tři budovy DM jsou pronajaté, jejich umístění je cca 6 - 10 minut od školy. V jedné budově jsou třílůžkové pokoje s vlastním sociálním zařízením, v dalších dvou objektech jsou pokoje dvou až třílůžkové se sociálním zařízením na chodbách. Celková kapacita DM při Střední zahradnické škole je 178 studentů a tato kapacita je nedostačující.

Domov mládeže při Vyšší odborné škole a Střední odborné škole technické

Kapacita Domova mládeže je 140 lůžek, ubytování je zajištěno ve dvou až čtyřlůžkových pokojích pro chlapce i dívky. Sociální zařízení se nachází na jednotlivých patrech vždy pro 8-10 pokojů.

6.1.8 Poradenství

Současný systém poradenství ve školství je kromě škol (s výchovnými poradci) tvořen specializovanými poradenskými zařízeními, kterými jsou pedagogicko-psychologické poradny. V Litomyšli je pouze jedno zařízení tohoto druhu. Jedná se o odloučené pracoviště Pedagogicko – psychologické poradny ve Svitavách. Tato poradna v Litomyšli je specializovaná na výchovné potíže, psychoterapii rozhovorem, vrstevnické programy, primární prevenci a také na poruchy učení, integrace žáků a rozvoj poznávacích dovedností. Ve srovnání s jinými okresy jsou služby Pedagogicko – psychologické poradny Svitavy nedostačující, úplně chybí služby etopedického charakteru, a to jak personálně, tak kapacitně.

6.1.9 Jazykové agentury

Na území města Litomyšl působí 2 jazykové agentury.

Jazyková agentura AKAIA

Agentura se specializuje v Litomyšli a okolí na výuku cizích jazyků (angličtina, němčina, francouzština, španělština, italština, ruština a čeština pro cizince). Rovněž poskytuje překladatelské a tlumočnické služby v hlavních světových jazycích a možnost studia v zahraničí.

Vzdělávací a jazyková agentura Lira

Tato agentura již několik let patří mezi největší jazykové školy v Pardubickém kraji. Agentura má vzdělávací centra v Litomyšli, Chocni, Ústí nad Orlicí a ve Vysokém Mýtě. Výukové centrum v Litomyšli zahájilo svou činnost v roce 2002 a od té doby zaznamenalo velký zájem veřejnosti o jazykové kurzy individuální i skupinové.

6.2 Volnočasové aktivity a sport

Pro oblast sportovních a volnočasových aktivit platí, že příliš nefunguje účinná spolupráce škol s neziskovými organizacemi, které tyto aktivity zprostředkovávají.

6.2.1 Volnočasové aktivity

Ve městě působí řada spolkových organizací a zařízení, které mohou naplnit volný čas nejen dětem a mládeži, ale i dospělým lidem.

Dům dětí a mládeže

Dům dětí a mládeže v Litomyšli poskytuje výchovně vzdělávací a rekreační činnosti pro děti, mládež, rodiče a případné další zájemce z řad dospělých v jejich volném čase prostřednictvím zájmové činnosti. Činností v době prázdnin, přehlídek a soutěží, příležitostných akcí a nabídky spontánních aktivit během celého roku. Dům dětí a mládeže je umístěn v areálu II. mateřské školy.

Ve školním roce 2004/5 navštěvovalo 40 zájmových kroužků celkem 506 účastníků. Pro širokou veřejnost bylo připraveno 152 akcí. Nabídka je nedostatečná, což je způsobeno omezenou kapacitou prostorovou i personální. Již v roce 2002 konstatovala Česká školní inspekce, že další rozvoj činností v daných prostorách je limitovaný.

Pravidelná zájmová činnost probíhá v zájmových kroužcích v rámci oddělení sportu a techniky, oddělení estetiky a oddělení přírodovědy. Příležitostná zájmová činnost se uskutečňuje formou jednorázových akcí nebo akcí pravidelně se opakujících: soutěže, soutěžní seriály, exkurze, přednášky, kurzy a besedy. Prázdninová činnost je realizována formou táborů, včetně příměstských, a odborných soustředění jako vyvrcholení celoroční činnosti.

Junák – svaz skautů a skautek ČR

Tato celosvětová dětská organizace se stoletou tradicí působí v Litomyšli nepřetržitě již 17 let. Organizace je zároveň členem České rady dětí a mládeže a je uznaná Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy pro oblast práce s dětmi a mládeží jako nestátní nezisková organizace.

V současné době má litomyšlské středisko dva chlapecké a dva dívčí oddíly, zhruba po třiceti členech. Na rok 2007 se tak registrovalo 148 členů, čímž se litomyšlské středisko stalo největším v okrese Svitavy.

Organizace během roku pořádá mnoho různých akcí nebo s jejich pořádáním pomáhá (Den otevřených památek, Den proti rakovině, Lánská hučka a další).

Během posledních 17 let činnosti jednotlivé oddíly využívaly různých městských prostor pro svoji činnost. Docházelo však často k přesunům klubů dle aktuálního využití jednotlivých objektů. Nyní středisko využívá klubovny, které poskytlo město v Ropkově ulici. Osud objektu, a tedy i kluboven, je však nejistý. Jeden z oddílů (křesťanský) dlouhodobě využívá prostor poskytnutý Římskokatolickou farností na Šantově náměstí.

Středisko vlastní základnu (chalupu) na Posekanci nedaleko Budislavi, kterou členové střediska využívají pro víkendové akce.

A – klub Pohodlí

Toto občanské sdružení je sdružení maminek, které každoročně pořádá dětský karneval, velikonoční dívčí koledování, jarní lampiónový průvod čarodějnic, dětskou besídku ke Dni matek, Dětský den se soutěžemi a také Pouťovou zábavu pro dospělé.

Klub malých debružárů Litomyšl

Činnost Klubu je zaměřena na vědu a její poznání pomocí jednoduchých pokusů, bádání a experimentů.

Pionýrská skupina Marie Sedláčkové Litomyšl

Toto sdružení je podporováno sportovní nebo školskou komisí města Litomyšl. Činnost v jednotlivých oddílech je zaměřena na turistiku, poznávání okolí města, přírodovědu a výpočetní techniku.

Kromě výše uvedeného existuje celá řada dalších spolkových organizací nejrůznějšího zaměření (betlemáři, chovatelé, meditace, ochránci přírody, zahrádkáři, turisté, ekologické zemědělství, patchworking a další).

6.2.2 Sport

Nabídka sportovních zařízení je v Litomyšli velmi pestrá. Řada z nich neslouží samozřejmě pouze pro obyvatele města, ale i pro občany ze spádových obcí. Mezi nejvýznamnější patří krytý zimní stadion, veřejné koupaliště s řadou vodních atrakcí, Městská sportovní hala, Tenisová hala SPORT a Městský stadion Černá hora (atletický stadion). Ve městě, respektive jeho okolí, působí řada stájí s možností jízd na koni. Nejdůležitější ze sportovních zařízení a organizací jsou uvedena v následujícím přehledu:

- A kart aréna Litomyšl
- Areál Kynologického klubu Litomyšl
- Bike park Litomyšl
- Billard Centrum Litomyšl
- Cvičební sál VESELKA
- Cyklo Stratílek Sport klub
- Duathlon Triathlon Club
- Fit centrum Fila - posilovna, solárium, rehabilitace
- FITNESS CLUB 233
- Hokejový club Litomyšl
- Jezdecký klub Hřebčín Suchá
- Hřiště na Lánech, hřiště Wembley, hřiště Formánka, Jateční, Fugnera, 17. listopadu, Mařákova, Okružní, Osevní
- Dětská hřiště - Vodní vale, 9. května, Mařákova, Nedošín, Suchá, Pazucha, Pohodlí
- Koupaliště Litomyšl
- Krytý zimní stadion
- Kurty za sokolovnou
- Kynologický klub Litomyšl
- Městská sportovní hala při III. ZŠ
- Městský stadion Černá hora
- Modelářské letiště Vlkov
- Paintball Forest Litomyšl – hřiště
- Samurai klub bojových umění a sportu
- Sauna Litomyšl
- Skřivan Jiří - Manon
- Sokolovna
- Spinning centrum Stratílek
- STIGA HC Benátky
- Střelnice Černá hora
- Tenisová hala
- Tenis club Profistav
- TJ Jiskra Litomyšl
- TJ Sokol Litomyšl
- Volejbalový klub
- Nohejbalový klub

6.3 Zdravotní péče

Zdravotní péči v Litomyšli poskytují státní a soukromé zdravotnické subjekty a zařízení. Privátní je většina praktických lékařů, stomatologů a odborných lékařů pro děti a dospělé. Jediným lůžkovým zařízením města je Litomyšlská nemocnice a.s, jejímž zřizovatelem je Pardubický kraj.

Litomyšlská nemocnice a.s.

Litomyšlská nemocnice a.s je nejvýznamnějším zdravotnickým zařízením regionu a zajišťuje zdravotní péči lůžkovou i ambulantní pro obyvatele města i celé spádové oblasti. V současné době má nemocnice 356 lůžek a vytíženost těchto lůžek byla v roce 2006 72 %. V roce 2006 měla nemocnice 570 zaměstnanců, z toho 77 lékařů.

Litomyšlská nemocnice a.s má 16 oddělení:

- Anesteziologicko - resuscitační oddělení
- Centrální operační sály a Centrální sterilizace
- Centrum pro funkční poruchy vidění
- Dětské oddělení
- Gastroenterologie
- Gynekologicko-porodnické oddělení
- Chirurgické oddělení
- Interní oddělení
- Kožní oddělení
- Léčebna dlouhodobě nemocných
- Mezioborová chirurgická JIP
- Neurologické oddělení
- Oční oddělení
- Ortopedické oddělení
- Radiologické oddělení
- Rehabilitační oddělení

6.4 Sociální péče

Na území Litomyšle působí 3 poskytovatelé sociálních služeb s registrací podle zákona o sociálních službách a dále organizace, jejichž činnost souvisí se sociálními službami.

V současné době je zpracováván dokument „Komunitní plánování sociálních služeb mikroregionu Litomyšlsko (2008 – 2010)“, jehož účelem je zmapování stávajícího systému sociálních služeb, jejich dostupnosti, nabídky a kapacity.

6.4.1 Poskytovatelé sociálních služeb

Centrum sociální pomoci města Litomyšl

Centrum sociální pomoci města Litomyšl je poskytovatelem tří druhů sociálních služeb:

- Domov pro seniory – pobytová služba poskytovaná ve dvou budovách: Domov Pod Školou (51 lůžek) a Domov Na Skalce (16 lůžek)
- Domov se zvláštním režimem pro osoby trpící Alzheimerovou nemocí – pobytová služba v budově Domov Na Skalce (9 lůžek)

- Pečovatelská služba – terénní služba určená lidem v jejich domácím prostředí (domácím prostředím se také rozumí byt v domech s pečovatelskou službou)

Kapacita lůžek v pobytových službách nepostačuje poptávce. Nelze proto uspokojit ani časté žádosti o přijetí seniorů, kteří se ocitli v situaci, kdy je jejich zdravotní stav stabilizován a nepotřebují již stálou zdravotní péči poskytovanou ve zdravotnickém zařízení. Další pobyt na lůžku následné péče, který zdravotní pojišťovny hradí zpravidla tři měsíce po opuštění akutního lůžka, není možný a chybí sociální zázemí pro poskytování péče v domácím prostředí.

Farní charita Litomyšl

Farní charita Litomyšl zajišťuje sociální služby ve třech střediscích:

- Charitní ošetřovatelská a pečovatelská služba – poskytuje péči v domácím prostředí lidem starým a nemocným, závislým na pomoci druhé osoby na území 17 obcí mikroregionu
- Půjčovna zdravotních a kompenzačních pomůcek
- Středisko respitní péče Jindra – poskytuje respitní (úlevovou) péči rodinám, které pečují o zdravotně nebo tělesně postiženého dospělého člena rodiny (respitní péče – 8 míst, denní stacionář – 4 místa – pouze pro seniory)

Občanské sdružení Naděje, pobočka Litomyšl

Občanské sdružení poskytuje:

- 2 byty pro dvě pěstounské rodiny s celkem 14 dětmi
- Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež – „Klub Velryba“ – pořádání volnočasových aktivit a víkendových akcí
- Hlídaní dětí – cílem je pomoc maminkám, které pečují o děti předškolního věku
- Potravinová banka – cílem pomoci je získávání především potravinářských výrobků, které jsou pak ve formě měsíčních balíčků rozdávány těm, kteří se ocitli v sociální nouzi

6.4.2 Organizace související se sociálními službami

Canisterapie – Miroslava Čermáková

Tato terapie využívá pozitivních účinků působení psa na člověka (plemeno retriever). Kladné účinky této terapie lze sledovat u seniorů, autistů a lidí trpících naučenou bezmocností.

Český červený kříž – MO Litomyšl

Organizace zajišťuje pomoc postiženým nebo nemocným osobám, které navštěvují.

Občanské sdružení ADRA

Humanitární a sociální pomoc.

Christoffelova slepecká mise – pobočka Litomyšl

Christoffelova slepecká mise – CBM je široké mezinárodní křesťanské sdružení s působností ve 113 zemích, zvláště rozvojových. Česká pobočka má své sídlo v Litomyšli. Práce s provozem jsou konány brigádně a bezplatně. CBM v ČR podává informace o činnosti slepecké mise přednáškami s promítáním filmů, rozesílá tiskové právy, získává přátele pro tuto pomoc postiženým. Pro zrakově postižené vydalo a rozesílá ve zvětšeném tisku a v Braillově slepeckém písmu vybrané verše z Bible. Je ve spojení se dvěma českými misijními očními lékaři, kteří působí na zahraničních pracovištích. K nástupu do náročné služby se připravuje další český oční lékař.

Rodinné centrum Litomyšl

Jedná se o neziskovou organizaci litomyšlských maminek, které se snaží do čtyř let věku dítěte vytvořit prostředí, které by příznivě formovalo jejich estetické a společenské cítění.

6.5 Bezpečnostní situace ve městě a prevence kriminality

6.5.1 Obvodní oddělení Policie ČR v Litomyšli

V porovnání s obvodními odděleními Moravská Třebová a Polička má obvodní oddělení Litomyšl nejvyšší nápad trestné činnosti ve svém teritoriu. Zejména se jedná o trestné činy majetkového charakteru v centru města Litomyšl (vloupání do motorových vozidel, výkladních skříní a kapesní krádeže v prodejnách a na podloubí).

Tabulka 33 - Nápad trestné činnosti v letech 2003-2006

	Okres Svitavy	Obvodní oddělení Litomyšl	Město Litomyšl
2003	1848	412	247
2004	1748	366	220
2005	1764	395	237
2006 (do 30.6.)	783	150	90

Zdroj: Bezpečnostní analýza města Litomyšl

Tabulka 34 - Přestupky na území města Litomyšl v letech 2003-2006

	Přestupky celkem	Z toho v dopravě
2003	210	83
2004	208	77
2005	217	86
2006 (do 30.6.)	101	40

Zdroj: Bezpečnostní analýza města Litomyšl

6.5.2 Městská policie Litomyšl

Ve městě Litomyšl převládají především přestupky proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu, i když v poslední době je u nich patrná klesající tendence. Zároveň ubývá přestupků osob budících veřejné pohoršení. Naopak se mírně zvyšuje počet přestupků proti veřejnému pořádku.

Tabulka 35 - Přestupky v dopravě v letech 2002 - 2006

	2002	2003	2004	2005	2006 (do 30.6.)
Chodci	neevidováno	25	130	149	86
Cyklisté	10	58	118	208	99
Ostatní	977	3142	2423	2412	1153
Celkem	987	3225	2671	2762	1338

Zdroj: Bezpečnostní analýza města Litomyšl

Tabulka 36 - Přestupky proti veřejnému pořádku a proti občanskému soužití v letech 2002 - 2006

Přestupky	2002	2003	2004	2005	2006 (do 30.6.)
Proti veřejnému pořádku	280	249	555	334	184
Veřejné pohoršení	108	127	59	80	43
Proti občanskému soužití	9	5	5	5	4

Zdroj: Bezpečnostní analýza města Litomyšl

Tabulka 37 - Přestupky proti majetku v letech 2002 - 2006

2002	2003	2004	2005	2006 (do 30.6.)
40	54	49	52	18

Zdroj: Bezpečnostní analýza města Litomyšl

Tabulka 38 - Vývoj celkového počtu přestupků v letech 2002 - 2006

2002	2003	2004	2005	2006 (do 30.6.)
1796	3804	3506	3631	1767

Zdroj: Bezpečnostní analýza města Litomyšl

6.5.3 Prevence kriminality a sociálně patologické jevy

Sociálně patologické jevy mají negativní a často i destruktivní dopad na zdraví obyvatelstva, jeho sociální strukturu, na výchovu dětí a mládeže a jejich zapojování do společnosti. Sociálně patologické jevy mají také výrazný vliv na vznik kriminality. Proto je velmi důležitá prevence těchto jevů, která by měla být především zaměřena na ochranu zdraví obyvatel před nežádoucími účinky závislosti na drogách, alkoholu a jiných látkách, na udržení integrity sociální struktury obyvatelstva a na odstraňování nerovností mezi skupinami obyvatelstva. Litomyšl, jako člen Národní sítě zdravých měst, se zapojila do preventivního a protidrogového programu Světové zdravotnické organizace „Zdraví pro všechny ve 21. století“.

V roce 2004 Rada města ustanovila komisi prevence kriminality v Litomyšli a v roce 2005 schválila strategii prevence kriminality města Litomyšl. V roce 2006 bylo z prostředků města podpořeno 8 projektů v těchto oblastech:

- Volnočasové aktivity zaměřené na neorganizované děti a mládež (provoz bikeparku v Litomyšli)
- Prevence drogových závislostí, násilných projevů chování, výchovy ke zdravému životnímu stylu (projekt zaměřený na vztahy v třídním kolektivu 5. tříd I. ZŠ „Modrásek 2006“, projekt Naděje Život nebo AIDS: tvá volba, harm reduction služby pro město Litomyšl AD centra Pardubice, pořízení detektorů alkoholu pro školy, nabídka testů na přítomnost drogy v těle pro rodiče)
- Režimové a technické opatření na ochranu zdraví majetku občanů a práce s rizikovými skupinami obyvatel (kurz sebeobrany pro veřejnost, projekt Policie ČR „Jak se nestát obětí trestných činů“ zaměřený zejména na seniory)

Přehled institucí v oblasti prevence v Litomyšli:

- Městská policie (zaměstnává 9 strážníků, není zajišťována nepřetržitá služba. Stěžejní náplň práce městské policie tvoří zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku, dopravní situace a bezpečnostních opatření při sportovních, kulturních a společenských akcích ve městě.)
- Školy a školská zařízení
- Neziskové organizace (Občasné sdružení Naděje, pobočka Litomyšl, Rodinné centrum Litomyšl)

7 CESTOVNÍ RUCH A KULTURA

7.1 Základní charakteristiky

Litomyšl je charakteristická protáhlým uličním náměstím lemovaným řadami měšťanských domů. Hlavními dominantami města jsou piaristický kostel Nalezení sv. Kříže z 18. století a reprezentativní renesanční zámek, jeden z nejcennějších v Čechách. Zámek představuje mimořádný příklad původní italské arkádové stavby, která byla přizpůsobena českému prostředí, a ukazuje šlechtické sídlo v době středoevropské renesance i jeho pozdější rozvoj pod vlivem nových uměleckých směrů. Přes úpravy interiérů především na konci 18. století si zachoval téměř nedotčený vzhled včetně unikátní sgrafitové výzdoby fasád a štítů. Město Litomyšl je rodištěm velkého českého skladatele Bedřicha Smetany, jehož jméno dnes nese tradiční hudební festival (Smetanova Litomyšl). Funguje spolupráce s ostatními místy UNESCO v Česku na úrovni sdružení České dědictví UNESCO. Zápis místa do Seznamu světového dědictví UNESCO v roce 1999 přinesl zvýšení investic zejména do aktivit a služeb spojených s cestovním ruchem. Ve městě je více než 25 stálých ubytovacích zařízení (cca 450 lůžek v hotelích, 200 lůžek v penzionech a přes 70 lůžek v kempu), více než 35 restaurací a více než 20 kaváren a barů.

7.2 Hlavní památky

Zámecký areál – památka UNESCO

Zámek v Litomyšli, národní kulturní památka a památka UNESCO, je jednou z hlavních dominant města a jednou z nejvýznamnějších památek renesance u nás. V současné době je zámek jedním z turistických magnetů, které do Litomyšle každoročně přitahují tisíce turistů. Zámek spravuje Národní památkový ústav-územní odborné pracoviště Pardubice.

V rámci zámku provozuje Národní památkový ústav 2 prohlídkové okruhy zámecké expozice. V zámeckém areálu se dále nachází:

- Stálá expozice soch O. Zoubka v zámeckých sklepích (provozuje Smetanova Litomyšl o.p.s.)
- Městská obrazárna v zámku (provozuje Městská galerie Litomyšl)
- Evropské školicí centrum a Zámecké kongresové centrum (provozuje Evropské školicí centrum o.p.s.)
- Muzeum antického sochařství a architektury (provozuje Filozofická fakulta Univerzity Karlovy)
- Informační kancelář v Zámeckém pivovaru s turistickým informačním centrem (provozuje fyzická osoba)
- Státní okresní archiv se sídlem v Litomyšli
- Mateřská škola (zřizovatelem Město Litomyšl)
- Rodný byt Bedřicha Smetany (provozuje Regionální muzeum Litomyšl)

Řešení obnovy zámeckého návrší bude realizováno na základě návrhů několika architektonických týmů vzešlých z výběrového řízení. Nositelem projektu bude Město Litomyšl společně s NPÚ. Zámecký areál Litomyšl je zařazen do tzv. indikativního seznamu v rámci IOPu, odkud bude možné v následujícím programovém období čerpat cca 200 až 500 milionů korun z Evropských fondů na obnovu areálu. V rámci revitalizace se zámecký park stane místem určeným pro odpočinek, kulturní a další aktivity, a funkčně tak naváže na zámek a další objekty v okolí.

Dům U Rytířů

Renesanční dům U Rytířů byl postaven v polovině 16. století. Je jedním z nejkrásnějších domů v Litomyšli a též jedním ze skvostů renesanční městské architektury v Čechách. Po požáru v roce 1540 si jej postavil a vyzdobil kameník Blažek.

Piaristický chrám Nalezení sv. Kříže s kolejí

V roce 1714 začal majitel litomyšlského panství, hrabě František Václav z Trautsmansdorfu se stavbou nového velkého kostela a nových škol. Byl přijat projekt významného barokního architekta Giovanni Battisty Alliprandiho, po jeho smrti v roce 1720, dokončoval stavbu kostela František Maxmilián Kaňka.

Kostel Povýšení sv. Kříže s proboštstvím

Dnešní proboštský kostel Povýšení sv. Kříže vznikl původně jako kostel augustiniánského kláštera. Stavba kostela a konventu kostela byla dokončena roku 1378. Na konci 19. století byl kostel v několika etapách částečně regotizován a získal tak v hlavních rysech svou dnešní podobu. V současnosti disponuje významnou měrou rekonstruovanými varhanami, které umožňují kvalitní koncertní provoz.

Smetanovo náměstí

Smetanovo náměstí je hlavním náměstím Litomyšle a s délkou takřka 500 metrů patří k nejdelším v Česku. Prostranství vznikalo podél obchodní cesty a tržiště. Domy byly nejprve dřevěné, později kamenné. Četné požáry města způsobily, že podoba fasád pochází převážně z 18. a hlavně z 19. století, přestože řada domů má mnohem starší základy. Náměstí má pestrou řadu převážně barokních, klasicistních a empírových fasád se štíty nebo atikami. V roce 1998 proběhla velká rekonstrukce náměstí. Byla upravena dlažba, osazen nový mobiliář, včetně historizujících lamp, a ve střední části byla vytvořena klidová zóna.

Toulovcovo náměstí s okolím

Toulovcovo (Špitálské) náměstí vzniklo na pravděpodobně nejdříve osídleném místě Litomyšle pod někdejší hradem.

Klášterní zahrady

Klášterní zahrady leží na vyvýšenině nad městem mezi dvěma litomyšlskými chrámy nedaleko zámku. Při nedávné rekonstrukci byly upraveny do podoby reprezentativní městské zahrady.

Portmoneum - Muzeum Josefa Váchala

Historie Muzea Josefa Váchala začíná v roce 1920, kdy důchodenský úředník, amatérský tiskař a milovník umění Josef Portman zve do Litomyše svého přítele, malíře, grafika a spisovatele Josefa Váchala, a žádá ho o vyzdobení stropů a stěn dvou místností svého domu.

Smetanův dům

Smetanův dům je dílem novorenesanční architektury se secesními prvky. Vnější plastickou výzdobu provedli A. Popp a O. Walter. Honosnému vnějšku odpovídá bohatá vnitřní výzdoba, sál i další prostory vyzdobili Rudolf Hamršmíd a A. Kulhánek, oponu namaloval F. Urban.

Lidový dům

Budova postavena v roce 1922 jako místo konání nejrůznějších kulturních a společenských akcí spolkového života ve městě. Budova je v neorenezančním stylu se secesními a moderními prvky, štukovou výzdobu provedl sochař Luděk Vocelka.

Moderní architektura v Litomyšli

Novodobá architektura začala měnit tvář Litomyše už ve druhé polovině 19. století, kdy rostly budovy úřadů nebo nemocnice. Po přelomu století byla asi nejvýznamnějším počinem stavba Smetanova domu, v jehož sousedství brzy vznikla dívčí škola (D. Hnídek, stavitel J. Kreml, 1906), které ustoupil starý panský mlýn s věží. Pro město bylo důležité i otevření Lidového domu. V dalších letech se stavělo především v nové Masarykově čtvrti. Dominantou čtvrti se stala nová budova gymnázia obklopaná postupně dalšími budovami. Už v moderním stylu byla postavena průmyslová škola. Nové stavby vznikaly i v dalších částech města (sokolovna ve Fügnerově čtvrti, 1925), které se rychle rozrůstaly především díky vilové zástavbě.

Architektura devadesátých let

V posledním desetiletí 20. století vyrostlo v Litomyšli několik ukázek kvalitní moderní architektury. Na projekty nových staveb jsou vypisovány soutěže, kterých se účastní naši nejlepší architekti. Postaveny byly nové základní školy (Základní škola T.G.Masaryka 1145 podle projektu brněnské kanceláře Burian-Křivinka), upravován byl i areál Restaurátorské školy s Červenou věží (M. Hulec). Počet sportovních zařízení se rozrostl o městskou sportovní halu u Základní školy T.G.Masaryka 1145 (Burian-Křivinka) a tenisovou a squashovou halu (P. Hruša, P. Pelčák). Podle projektu architektů Burian-Křivinka byl zastřešen zimní stadion či rekonstruován atletický stadion včetně výstavby nové tribuny.

Stavějí se samozřejmě i nové byty. Vzniká nová obytná čtvrť u nemocnice, první etapa moderních bytových domů je již dokončena. V přípravných fázích je výstavba dalších 4 bytových domů.

Město se v současné době rozrůstá díky řadové zástavbě rodinných domů a také díky investicím do průmyslových oblastí (rozšiřování areálu podniku SG Vertex, průmyslová zóna Benátská ad.).

7.3 Návštěvníci Litomyšle

V rámci studie Strategie zviditelnění a propagace památek UNESCO v Česku, posílení jejich vlivu na cestovní ruch a příjmy z něj, kterou v roce 2007 zpracovala agentura STEM/MARK, vyplývají některé charakteristiky návštěvníků.

Z analýzy návštěvnosti vyplývá, že většinu návštěvníků tvoří lidé, kteří si Litomyšl vybrali za cíl výletu. Další významnou skupinou jsou tranzitující návštěvníci, tedy lidé, kteří mají cíl cesty jinde a Litomyšl pouze projíždějí. Turisté se v rámci výletu pohybují převážně ve městě a jeho okolí. Aby lidé strávili v Litomyšli více dnů, chybí jim podle průzkumu další památky a kulturní vyžití, ačkoli má Litomyšl oproti jiným městům v tomto směru nabídku bohatou.

Dobře byly v průzkumu hodnoceny čistota a místní orientační značení, špatně naopak ubytovací kapacity a dostupnost hromadnou dopravou. Důvodem k návštěvě byly hlavně poznávací aktivity, méně časté návštěvy ve spojení s prací. Dále z hovorů s respondenty vyplynulo, že město má aktivní přístup k prezentaci a pořádání akcí, ale místní podnikatelé neprojevují o turisty adekvátní zájem.

Mezi hlavní charakteristiky návštěvníků podle průzkumu patří:

- nadprůměrný podíl návštěvníků z ČR a z Německa
- malý podíl návštěvníků z okruhu do 50 km
- většina z návštěvníků přijela autem
- časté jsou opakované návštěvy
- významný je podíl rodin s dětmi
- podprůměrně často respondenti odpovídali, že se stravovali v restauracích, v poměru k jiným destinacím UNESCO v ČR byla jejich útrata nízká
- vyšší bylo zastoupení mladých návštěvníků

V rámci památek UNESCO v Česku jsou podle studie výrazně zapsány v paměti domácích respondentů všeobecně nejnavštěvovanější památky – Praha, Český Krumlov a Kutná Hora. Druhou kategorií tvoří Litomyšl, Telč a Lednicko-Valtický areál. Povědomí o zbylých je již nižší. U zahraničních návštěvníků se podle povědomosti umístilo město Litomyšl až na 10. místě (z 12).

Z průzkumu cestovního ruchu v Česku firmy GfK, který byl zaměřen především na turistické regiony a jejich jednotlivé atraktivní destinace, který se uskutečnil v roce 2005 až 2006, vyplývají pro Litomyšl následující charakteristiky:

- více než 52 % respondentů ve městě stráví jeden den bez noclehu, čtvrtina má 1 až 2 noclehy, pouze 8 % z nich má pobyt delší
- přibližně čtvrtina respondentů je ve městě poprvé, přibližně stejný počet je v Litomyšli na druhé, respektive třetí návštěvě a polovina návštěvníků jezdí do Litomyšle častěji

- necelých 46 % respondentů ve výzkumu odpovědělo, že nejsou v Litomyšli ubytováni, dále 14 % návštěvníků bydlí u známých nebo příbuzných, 7 % v penzionu, 16 % v tříhvězdičkovém hotelu, 3 % v hotelu jiných kategorií, 3 % v pronajatém pokoji nebo apartmánu, 1 % v kempu a zbývající podíl v jiném hromadném ubytovacím zařízení
- necelých 30 % návštěvníků se v Litomyšli vždy stravuje v restauraci, 37 % občas, zbývající část respondentů nikdy
- z celkového počtu respondentů necelých 49 % uvažuje o brzké opětovné návštěvě Litomyše, 33 % počítá s pozdější návštěvou města, ostatní opakovanou návštěvu vylučují
- nejlépe byly ze služeb pro cestovní ruch v Litomyšli posuzovány ubytovací služby, naopak nejméně příznivě služby pro motoristy. Hodnocení je uvedeno v následující tabulce: platí, že čím nižší hodnota koeficientu je, tím je pozitivnější hodnocení služby
- v rámci hodnocení turistické oblasti, respektive turistického regionu, kam Litomyšl náleží, se hodnocená úroveň významným způsobem neliší od hodnocení regionálního

Tabulka 39 - Hodnocení vybraných služeb v Litomyšli

Služby	Služby pro motoristy	Péče o čistotu a pořádek	Služby pro cykloturisty	Cenová úroveň služeb	Úroveň veřejného stravování	Úroveň personálu ve službách cest. ruchu	Ubytovací služby
Litomyšl	2,27	1,88	2,10	2,20	1,87	1,81	1,67
Turistická oblast Svitavsko	2,23	1,87	2,08	2,14	1,85	1,78	1,68
Turistický region Východní Čechy	2,32	2,14	2,08	2,05	1,81	1,81	1,72

Zdroj: GfK

Pozn. Jedná se o hodnocení v rámci pětibodové škály s 1 bodem u zcela spokojených respondentů a 5 body u zcela nespokojených dotazovaných.

Mezi nejnavštěvovanější památky v Litomyšli patří zámek s průměrným počtem návštěvníků v letech 2005 a 2006 cca 35 tisíc. Další pořadí zaujímal Rodný byt Bedřicha Smetany s 8,5 tisíci návštěvníků a Regionální muzeum s průměrem cca 7,8 tisíc návštěvníků. Mezi nejvytíženější období pro památky v Litomyšli patřil ve zmíněném období srpen a červenec, za nimi s odstupem květen a červen. Nejméně návštěvníků přišlo v listopadu a lednu. Významný počet návštěvníků byl zaznamenán i během pořádání akce Dny evropského dědictví.

Tabulka 40 - Návštěvnost vybraných památek v Litomyšli

Památk	měsíc													celkem
	rok	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Zámek Litomyšl	2005	66	570	335	1787	6143	4649	7212	7956	4834	1803	173	66	35594
	2006	44	64	220	2581	4994	4923	6645	8577	3761	2339	195	28	34371
Muzeum antiky	2005					164	436	216	177	346	123			1462
	2006					169	492	178	157	250	168	0	0	1414
Dům U Rytířů	2005	110	98	124	64	206	624	251		206	184	208	91	2166
	2006	147	398	117	179	134	209	220		981	243	110	123	2861
Obrazárna na zámku	2005						2327							2327
	2006					98	202	540	990	616	0	0	0	2446
Zámecké sklepení	2005			167	319	403	372	1351	1611	528	412			5163
	2006				487	632	884	1887	1759	439	246	12	116	6462
Rodný byt B.Smetany	2005			1502	702	1450	2102	2350	2070					10176
	2006				150	620	1920	2250	2520	2115	520	210		10325
Regionální muzeum	2005				885	724	1097	1402	1418	708	402	0	1546	8182
	2006				648	1109	1233	1178	1546	805	474		1385	8378

Zdroj: MěÚ Litomyšl dle informací provozovatelů

7.4 Kultura

7.4.1 Kulturní a společenská zařízení

Obyvatelům i návštěvníkům města Litomyšl slouží celá řada kulturních zařízení, zahrnující celé spektrum od koncertní síně a reprezentativních prostor až po kluby prezentující současné maložánrové i okrajové kulturní trendy. Většina akcí ve městě je koordinována a prezentována na internetovém portálu www.litomysl.cz.

Nejznámější a nejvyužívanější kulturní zařízení jsou:

Dům U Rytířů - Městská galerie Litomyšl

Městská galerie Litomyšl, příspěvková organizace města Litomyšl, v tomto objektu pořádá výstavy.

Evropské školicí centrum Litomyšl

Centrum bylo zřízeno v areálu bývalého zámeckého pivovaru, který je součástí zámeckého komplexu. Rekonstrukce byla provedena podle návrhu architekta Josefa Pleskota. Při rekonstrukci byly použity moderní konstrukční prvky, které byly vhodně zapojeny do historických staveb.

V rámci centra se nacházejí prostory pro výstavní, společenské i přednáškové akce. Aktivita probíhají i v rámci objektu zámku. Tato zařízení jsou doplněna dalšími prostory a zázemím. Součástí je i Ekumenická kaple. K dispozici jsou i ubytovací a stravovací kapacity.

Kino Sokol

Místní kino v Litomyšli slouží obyvatelům města i širšího okolí a také dalším návštěvníkům, návštěvnost filmových představení je poměrně vysoká. Průměrná návštěvnost kina je v roce 2007 více než 52 návštěvníků na jedno představení.

Lidový dům

Lidový dům je polyfunkční budova nabízející společenský sál se zázemím a barem místním spolkům a organizacím pro pořádání různých kulturních a společenských akcí, rovněž tak i jednotlivcům pro soukromé oslavy. V zařízení je v provozu kulečnicková herna a restaurace a své sídlo zde má středisko zdravotních a sociálních služeb Farní charity Litomyšl. Lidový dům vlastní nezisková organizace.

Music club Kotelna

Hlavní část produkce představují koncerty různých žánrů, rockotéky a videoprojekce.

Portmoneum-Muzeum Josefa Váchala

Stálá výstava mapuje mnoho různých výtvarných technik, kterými se malíř, grafik, dřevorytec a spisovatel Josef Váchal zabýval. Základem celé expozice jsou dvě místnosti nástěnných maleb, doplněné původním vyřezávaným polychromovaným nábytkem.

Regionální muzeum v Litomyšli, rodný byt Bedřicha Smetany

Litomyšlské muzeum bylo založeno v roce 1891 a umístěno v prostorách zrušené městské reálky. Získalo všeobecné vlastivědné zaměření s působností na město a okolí. V roce 1926 se přestěhovalo do rozlehlé barokní budovy bývalého piaristického gymnázia postavené v letech 1714 - 1718. V této budově sídlí muzeum doposud, nachází se zde stálá expozice a prostory pro krátkodobé výstavy. Od 90. let 20. století muzeum provozuje rovněž rodný byt Bedřicha Smetany. V roce 2004 bylo dosavadní městské muzeum přeměněno na regionální, s působností na území bývalého okresu Svitavy, a jeho zřizovatelem se stal Pardubický kraj.

Smetanův dům

Smetanův dům je příspěvkovou organizací města Litomyšl. Dramaturgicky a organizačně zabezpečuje divadelní cykly, zajišťuje cyklus Litomyšlské hudební večery, organizuje koncerty populární i jazzové hudby a programy zábavného charakteru za účasti špičkových umělců domácích i zahraničních. Organizačně se podílí na významných akcích, jako jsou festival Mladá Smetanova Litomyšl.

Zámek v Litomyšli - II. patro, zámecké sklepení

Prostory ve II.patře jsou využívány především pro prezentaci děl výtvarného a hudebního umění. V zámeckém sklepení se nachází stálá výstava sestavená z děl Olbrama Zoubka.

Zámecké kongresové centrum

Nachází se v přízemí zámku, kromě kongresových aktivit jsou zde často pořádány i koncerty.

Městská knihovna

Městská knihovna byla založena r. 1891, její fond tvoří téměř 64 000 knihovních jednotek. Knihovna, příspěvková organizace města sídlí v historické budově bývalé radnice postavené v roce 1418. Návštěvností (jedná se o počet čtenářů) se řadí mezi velmi navštěvovaná kulturní zařízení ve městě, v r. 2006 knihovnu navštívilo 43 340 osob. Knihovna se kromě půjčování knih zaměřuje na práci s dětmi a seniory. Od r.2007 je i organizátorkou Univerzity 3. věku

Další zařízení

V následující části je uveden podrobný výčet prostor, které jsou využívány ke kulturním účelům:

- Aula gymnázia
- Dolní část Smetanova náměstí u sochy Bedřicha Smetany
- Dvorek Zámeckého pivovaru
- Galerie Café Bar v hotelu SOFIA
- Galerie de Lara
- Galerie v baru Garáž
- Galerie Zdeněk Sklenář
- HEAVEN club Litomyšl
- Hostinec U Černého orla - sál
- Hotel Dalibor - sál
- Jiráskovo náměstí
- Klášterní zahrady
- Rodinné centrum
- Muzeum antického sochařství a architektury
- Atelier DUKE Bohemia

Kulturní a společenský život v Litomyšli je poměrně aktivní. Je zde činná celá řada subjektů, některé z nich i s působností pro široké okolí. Řada z nich, jedná se zejména o hudební a divadelní skupiny, má ovšem v Litomyšli své zázemí a svými aktivitami pokrývají velkou část východních Čech. Výběr nejvýznamnějších, které působí na území města je uveden v následujícím přehledu:

- Dechový orchestr Litomyšlská jedenáctka - BEKRAS
- Dechový orchestr Smetanova domu - orchestr absolvuje koncerty ve Smetanově domě, dále promenádní koncerty v Litomyšli a vystupuje na různých festivalech
- Divadelní společnost Jožina Janouška - již mnoho let připravuje s tradiční pravidelností osm představení do roka
- Hadry z těla - kapela vznikla v roce 1994, jejich tvorba vychází z kořenů staré evropské hudby a českého folklóru
- Hudební mládež ČR – pořádá festival Mladá Smetanova Litomyšl

- Litomyšlská univerzita třetího věku - nabízí vzdělávání v oblasti umění, historie a různých vědních oborů, působí pod Městskou knihovnou Litomyšl
- Majáles Litomyšl o. p.s. - pořádání kulturních a sportovních akcí ve městě Litomyšl, zejména kulturních a sportovních akcí v rámci studentských majáles středních škol v Litomyšli
- Miniaturní divadlo - činnost Miniaturního divadla byla obnovena v roce 2000 premiérou legendárního představení Jiřího Suchého a Jiřího Šlitra Jonáš a tingl tangl
- Mužský pěvecký sbor Litomyšl
- Nadační fond Litomyšlského symfonického orchestru
- Nakladatelství Liliiov - v roce 2000 se nakladatelství podařilo vydat První sbírku litomyšlské poezie
- Ochotnický divadelní spolek Filigrán
- Sbor paní a dívek v Litomyšli + Spolek paní a dívek - hlavní náplní je sborový zpěv, společenské a charitativní akce s touto činností spojené
- Sdružení pro pořádání mezinárodních hudebních kurzů Litomyšl - mezinárodní houslové kurzy prof. Milana Vítka se konají každoročně o prázdninách
- Smetanova Litomyšl, o.p.s. - je zřízena městem za účelem podpory a rozvoje kultury, pořádáním kulturních akcí zejména ve městě Litomyšl. V rámci doplňkové činnosti spravuje Apartmán Bedřicha Smetany.
- Smíšený pěvecký sbor Vlastimil o. p.s. - sbor patří k nejstarším pěveckým sborům v širokém okolí - vznikl již v předminulém století, v roce 2002 oslaví 140. narozeniny. V současné době má 30 členů.
- Taneční orchestr COMBO 2 - tato skupina existuje od roku 1983 jako pokračovatel známé kapely Combo Jaroslava Metyše (Moravanka, Veselka, atd.).
- Vokální soubor L´OKTET - vznikl v roce 1999 za účelem provozování vánočních koncertů v zámecké kapli Sv. Michaela.

7.4.2 Kulturní akce

Prvořadou kulturní akcí pořádanou ve městě je **Mezinárodní operní festival Smetanova Litomyšl**. Festival Smetanova Litomyšl je po Pražském jaru druhým nejstarším hudebním festivalem v České republice (byl založen v roce 1949) a současně je největším festivalem klasické hudby pořádaným pod širým nebem v Česku. Koná se každoročně na přelomu června a července přímo v místě narození hudebního skladatele Bedřicha Smetany - na litomyšlském zámku. Rozmanitá dramaturgie, zahrnující kromě operních děl také koncerty, oratoria a hudebně - inscenační projekty, každoročně přivádí do hledišť na třináct tisíc návštěvníků. Festival pořádá město Litomyšl prostřednictvím jím zřízené obecně prospěšné společnosti Smetanova Litomyšl, ve spolupráci s Pardubickým krajem, Ministerstvem kultury České republiky a Národním památkovým ústavem – územním odborným pracovištěm v Pardubicích.

Hudební mládež ČR pořádá festival klasické i soudobé vážné hudby mladých interpretů pro mladé publikum **Mladá Smetanova Litomyšl**. Program je situován téměř do všech dostupných koncertních i divadelních prostor ve městě, kterými jsou především Smetanův dům, zámek, kostel, zámecký pivovar, Klášterní zahrady.

O prázdninách se v Litomyšli pravidelně konají **kurzy profesora Milana Vítka**. Jsou určeny pro studenty konzervatoří a vysokých škol. Výsledky intenzivní práce studentů hry na housle je možné slyšet na koncertech pro veřejnost.

Cílem maratónu pohádek a folkových koncertů nazvaného **Toulovcovy prázdninové pátky**, které se konají každý pátek o prázdninách, je oživit prázdninovou Litomyšl a poskytnout občanům města i návštěvníkům přijíždějících o prázdninách rozšíření kulturních příležitostí.

7.5 Atraktivita v okolí Litomyšle

Město Litomyšl disponuje rozmanitým a turisticky atraktivním okolím. Řada zajímavostí je dobře dostupná z města především pro cyklisty. Rozvoj tohoto v současnosti atraktivního způsobu turistiky podporuje hustá řada cyklostezek i pozvolna se rozvíjejících služeb pro cyklozávěsníky. Město Litomyšl je členem sdružení Českomoravské pomezí, a to má za cíl přivést do regionu další návštěvníky a nabídnout jim v rámci kooperace další turistické cíle.

Mezi okolní zajímavosti patří především:

Toulovcovy Maštale (15 km od Litomyšle)

Chráněný skalní přírodní výtvar o rozloze 1083,6 ha nacházející se mezi Budislaví, Prosečí a Novými Hrady.

Košumberk (25 km od Litomyšle)

Hrad na skále nad údolím Novohradky postavený okolo roku 1300. Po požáru roku 1573 renesančně opraven rodinou Slavatů z Chlumu a Košumberka, která hrad vlastnila.

Nové Hrady (15 km od Litomyšle)

Hrad postaven Z. Kostkou z Postupic v pol. 15 stol. na návrší zvaném Starý zámek. Z kruhového hradu se dochovala jen část hradby, kus zdi a terénní valy. Celé návrší bylo upraveno v park.

Růžový palouček (7 km od Litomyšle)

Památné místo u obce Morašice (asi 340 m² velký čtvercový pozemek), s porostem zvláštního druhu stepní růže *Rosa gallica*. K místu se váže řada pověstí, např. loučení pobělohorských exulantů s vlastí. Roku 1921 zde byl odhalen pomník památce českých bratří a J. A. Komenského.

Nedošínský háj (3 km od Litomyšle)

Jedná se o přírodní památku o rozloze 30,70 ha zřízené pro ochranu dubohabrového lesa. S přilehlými rybníky tvoří významnou ornitologickou lokalitu. Původně panská obora Vratička, počátkem 19. století upravená na romantický park s četnými pavilony a temply. Do r. 1856 dějiště studentských majálesů. Hájem prochází naučná stezka s 9 zastávkami.

Svojanov (30 km od Litomyše)

Hrad založený Přemyslem Otakarem II. kolem r. 1265 k ochraně Trstenické stezky. Dnešní podoba je dílem empírové přestavby po požáru r. 1842. Od roku 1993 se zde koná Svojanovské kulturní léto a Loutkářská pouť, hrad je přístupný, včetně stálé expozice keramiky Jana Kutálka.

Pro podporu turistického ruchu byly zřízeny systémy dopravy cyklistů, na několika linkách jsou v průběhu turistické sezóny provozovány cyklobusy.

Cyklobus Zlatovánek

Linka jezdí každý pátek, sobotu a neděli od července do září, podrobnější informace jsou uvedeny v kapitole věnované dopravě.

Cyklobus Connex

Linka jezdí každou sobotu a neděli od května do září, podrobnější informace jsou uvedeny v kapitole věnované dopravě.

7.6 Služby pro cestovní ruch

7.6.1 Přehled ubytovacích zařízení v Litomyšli

Kvalita i kapacita zařízení vyplývají z významu města z hlediska cestovního ruchu. K nárůstu počtu zařízení i zlepšování jejich standardu došlo po roce 1990. Významným impulzem pro další rozvoj byla i schůzka prezidentů střeoevropských zemí a zápis zámku na seznam UNESCO. Tím se město objevilo jako jedna z destinací i v itinerářích náročnější turistické klientely. V Litomyšli se nacházejí zařízení, které s výjimkou nejvyšší kategorie pokrývají celé spektrum poptávky návštěvníků. S ohledem na význam, jaký má pro město Litomyšl cestovní ruch, je možné, že se do budoucna nabídka ubytovacích kapacit dále rozšíří, což by bylo do budoucna vhodné prověřit v rámci specializované studie.

Tabulka 41 - Vybraná ubytovací zařízení

Druh zařízení	Název	Adresa	Uvedená kapacita
Hotel	Hostinec U Černého orla	B. Němcové 177	4
Hotel	Hotel Dalibor	Komenského nám. 1053	80
Hotel	Hotel Sofia + privat Sofia	Lidická 113/1	32
Hotel	Hotel Zlatá hvězda	Smetanovo nám. 84	41
Penzion	3H motorest penzion - VMJ	Sokolovská 122	9
Penzion	AB privat - Burešová Alena	Benátská 1055	6
Penzion	ATA penzion	Tyršova 235	11
Penzion	Bludička penzion	Mařákova 651	15

Penzion	Hošpesova vila	T. G. Masaryka 653	6
Penzion	Penzion Kraus	Havlíčková 444	7
Penzion	Penzion Petra	B. Němcové 166	10
Penzion	Restaurace POD KLÁŠTEREM	B. Němcové 158	8
Penzion	Zámecký apartmán B. Smetany	Jiráskova 133	4
Privát	Privat Abramovičová Hana	Jateční 150	3
Ubytovna	Autocamping Primátor	Strakovská	95
Ubytovna	Domov mládeže při SPgŠ a VOŠ	Strakovská 1071	222
Ubytovna	Ubytovna PLS	T. G. Masaryka	během roku 19, o prázdninách 52

Zdroj: Městský úřad Litomyšl

Údaje za autokemp jsou pouze za měsíce červenec a srpen.

Další ubytovací zařízení ve městě:

- Agropension U Háje - kapacita 10 lůžek
- Evropské školicí centrum - ubytovací kapacita 55 lůžek
- Hostel - Penzion Čtyřlístek – kapacita 19 lůžek
- Pension U Věže
- Pension Paseka - kapacita: 1. apartmán (2 lůžka s možností přistýlky), 2. apartmán (2 lůžka), 3. apartmán (2 lůžka+2 přistýlky)
- Penzion Lilie - kapacita 8 stálých lůžek s možností přistýlky 7x.
- Privat - Lenka Dušková – kapacita 8 lůžek
- Privat - Petr Kovář - kapacita: 1 až 4 lůžka (+ možnost přistýlek)
- Privat Lenka – kapacita (1čtyřlůžkový pokoj, 2 dvoulůžkové pokoje)
- Privat NO. 150 Hana Abramovičová - kapacita:3lůžkový pokoj + 1 přistýlka

Na základě průzkumu provedeného prostřednictvím Informačního centra Litomyšl bylo osloveno 27 provozovatelů ubytovacích zařízení, z nichž se v rámci ankety 20 z nich vyslovilo.

Tabulka 42 - Anketa – přehled ubytovacích zařízení

	počet	provoz		kapacita ubytovacího zařízení		
		celoroční	sezónní	stálá lůžka	přistýlka	celkem
hotel	2	2	0	68	16	84
penzion	12	12	0	112	28	140
privat	3	3	0	13	4	17
ubytovna	1	1	0	40	0	40
ostatní	2	1	1	94	128	222
celkem	20	19	1	312	176	503

Zdroj: Anketa ubytovatelů v Litomyšli, listopad 2007

Tabulka 43 - Anketa – vytíženost lůžkové kapacity ubytovacích zařízení v %

	Prosinec-únor	Březen-květen	Červen-září	Říjen-listopad
hotel	33,5	39,2	55,0	53,0
penzion	13,1	27,9	55,2	20,7
privat	13,2	13,2	68,8	17,1
ubytovna		29,0	31,0	17,0
ostatní	70,0	70,0	100,0	60,0

Zdroj: Anketa ubytovatelů v Litomyšli, listopad 2007

Z ankety vyplývají následující skutečnosti:

- Většina zařízení je v provozu celoročně
- Hotely a penziony disponují dohromady necelými 45% ze všech lůžek
- Celkem 35% zařízení je certifikováno
- Z uvedených zařízení má celkem 19 provozovatelů zájem o spolupráci v rámci destinační agentury Českomoravského pomezí
- Ponecháme-li stranou kategorii Ostatní, jejíž výsledky ovlivňuje zejména obsazenost kempu, mají celoročně s výjimkou letních měsíců nejvyšší vytíženost hotely, ta se pohybuje mezi 34 a 55%
- Absolutně nejvyšších hodnot vytíženosti dosahují zařízení z kategorie Ostatní, zejména vlivem návštěvnosti kempu
- Nejvyšší vytíženost v letní sezóně mají priváty s necelými 69% obsazenosti lůžkové kapacity
- Letní období je rovněž periodou, kdy jsou nejvíce vytíženy ubytovny (31%)
- Obdobím největší vytíženosti jsou podle provozovatelů zařízení mimo doby, kdy je pořádán festival Smetanova Litomyšl, měsíce červen, červenec a srpen
- Naopak nejméně návštěvníků se ubytovává v měsících lednu a únoru
- Posledních 5 let charakterizuje 45% respondentů z hlediska návštěvnosti jako období mírného růstu a 40% jako období stagnace

- Celkem 40% provozovatelů uvádí, že v posledních letech zaznamenaly největší růst služební cesty, podle 15% provozovatelů pak rekreační pobyty
- Podle 25% respondentů je rozvoj cestovního ruchu v Litomyšli a na Litomyšlsku koordinovaný, podle 35% spíše koordinovaný a dle 10% spíše živelný

7.6.2 Stravování

Možnosti stravování ve městě jsou velmi rozmanité, umožňují jak rychlé a relativně levné občerstvení přímo na ulici nebo bufetech, tak i uspokojí náročnějšího zájemce v některých hotelových restauracích. Přehled největších zařízení je uveden níže:

- Asijské bistro DRAGON
- Biobalance - jídelna
- Bistro U Fortny
- Bowling bar PEKLO
- Cafeterie v nemocnici
- Čínská restaurace
- Hospoda Na Kopečku
- Hospůdka Na konečné
- Hostinec U Černého orla
- Hostinec U Párů
- Hostinec Za vodou
- Hotel Zlatá hvězda
- Jídelna Florida
- Lidový dům - restaurace
- Masna Pod Věží
- Mléčná jídelna - rychlé občerstvení
- Na Betlémě
- Pekařství - cukrárna MAGDALENKA
- Penzion - Restaurace Pod Klášterem
- Pizzeria B. Nap. da. Sandro
- Restaurace Karlov
- Restaurace Malý svět
- Restaurace Na plovárně
- Restaurace Na Sídlišti
- Restaurace U Kolji
- Restaurace U Slunce
- Restaurace VESELKA
- Restaurant U Medvěda
- SPORT BAR - hala Sport (squash, bowling)
- U Komínků
- 3h motorest
- Mr. MLSOUN

7.6.3 Informační centrum

V Litomyšli působí informační centrum, které provozuje dvě pobočky s nabídkou široké škály služeb nejen pro turisty přijíždějící do města, ale i pro místní obyvatele:

- Turistické informační centrum na náměstí
- Informační kancelář v zámeckém areálu – pouze v sezóně.

8 SPRÁVA MĚSTA

Město v souladu s ustanovením zákona č. 128/2000 Sb. vykonává agendu v přenesené působnosti (státní správu) a v samostatné působnosti pak samosprávu.

Povinnosti fyzickým a právnickým osobám na území města může město Litomyšl v samostatné působnosti uložit městskou vyhláškou, úkoly v přenesené působnosti město zpravidla „usměrňuje“ nařízením.

Město je spravováno Zastupitelstvem města Litomyšl, které má v tomto volebním období 23 členů.

V roce 2002 dopadly výsledky voleb následovně: 22 % KDU- ČSL, 13 % ČSSD, 8 % KSČM, 18 % ODS, 20 % SN, 19 % Sdružení US-DEU, NK. Výsledky voleb v roce 2006: 18 % KDU – ČSL, 18 % ČSSD, 8 % KSČM, 25 % ODS, 18 % Nestraníci, 13 % SNK ED, NK.

Zastupitelstvo si ze svých členů volí radu města jako výkonný orgán, který však plní svoji významnou roli hlavně v samostatné působnosti. Oproti zastupitelstvu, které se musí scházet nejméně 1 za 3 měsíce (tam, kde zastupitelstvo volí radu), se rada města schází jednou za 14 dnů. Rada města má 7 členů.

Městský úřad se člení na tyto odbory:

- Odbor správní
- Odbor finanční
- Odbor vnitřní správy a obrany
- Odbor místního hospodářství
- Odbor výstavby a územního plánování
- Odbor rozvoje a investic
- Odbor kultury a cestovního ruchu
- Odbor školství, sportu a volného času
- Odbor životního prostředí
- Odbor sociální péče
- Odbor živnostenského úřadu
- Odbor kanceláře vedení městského úřadu
- Odbor dopravy
- Odbor městské policie
- Odbor městských lesů

Vazbu MěÚ na orgány samosprávy zajišťuje tajemník městského úřadu.

Město může zřizovat k plnění svých úkolů právnické osoby a organizační složky obce bez právní subjektivity. Mezi nejvýznamnější organizace zřizované městem Litomyšl patří tyto:

- Centrum sociální pomoci města Litomyše
- Dům dětí a mládeže
- I., II., III. mateřská škola
- I., II., III. základní škola
- Kino Sokol
- Městská galerie Litomyšl
- Městská knihovna Litomyšl
- Městská sportovní hala při III. ZŠ
- Smetanův dům
- Technické služby
- Základní umělecká škola B. Smetany

8.1 Hospodaření města Litomyšl

Hlavním nástrojem hospodaření města je městský rozpočet.

Tabulka 44 - Vývoj příjmů a výdajů rozpočtu města Litomyšl (v tis. Kč)

Rozpočet města	2003	2004	2005	2006
Příjmy	331 525,21	344 405,80	266 805,63	323 700,33
Výdaje	337 134,30	350 477,82	278 998,42	317 864,66
Saldo	-5 609,09	-6 072,01	-12 192,79	5 835,67
Volné zdroje na začátku roku	33 720,0	22 806,0	35 553,0	28 916,5

Zdroj: MěÚ Litomyšl

Hospodaření města Litomyšl bylo dle metodiky vyhodnocování hospodaření územních rozpočtů v uplynulých deseti letech spíše schodkové, nicméně tyto schodky byly ve většině případů způsobeny velkými investičními akcemi. V roce 2006 však město Litomyšl hospodařilo s přebytkem. Nutno poznamenat, že přebytkový rozpočet v roce 2006 významně ovlivnily prodeje majetku.

Saldo dle výše uvedené tabulky neznámá, že by město každoročně vytvářelo schodek - tento schodek je totiž kompenzován přebytky provozního rozpočtu.

Tabulka 45 - Běžné příjmy a výdaje města Litomyšl dle kapitol (v tis. Kč)

Číslo a název kapitoly	2003		2004		2005		2006		2007	
	Výdaje	Příjmy	Výdaje	Příjmy	Výdaje	Příjmy	Výdaje	Příjmy	Výdaje	Příjmy
01 Majetkoprávní odbor	1957,5	7248,0	1552,0	10380,0	2045,0	10251,0	3827,0	7101,0	2237,0	17891,0
02 Komunální hospodářství	35876,0	23928,0	35762,0	25913,0	37356,0	27673,0	40811,0	29640,0	47635,0	34044,0
03 Oddělení rozvoje a územního plánu	1700,0	320,0	1100,0	0,0	750,0	0,0	1050,0	0,0	550,0	0,0
04 Odbor rozvoje a investic	10433,0	4450,0	15733,0	5279,0	48307,0	32600,0	16750,0	430,0	15770,0	5020,0
05 Finanční odbor	6845,0	86567,0	5804,0	83197,0	16049,0	100317,0	14674,0	103560,0	15280,0	110380,0
06 Odbor kultury a cestovního ruchu	16969,0	3154,0	15617,0	2943,0	16822,0	3060,0	17100,0	3105,0	17784,0	3109,0
07 Odbor vnitřní správy a obrany	6800,0	0,0	7660,0	4,0	7397,0	4,0	7456,0	4,0	7551,0	4,0
08 Odbor školství, sportu a volného času	14610,0	4605,6	13035,0	3511,3	13464,0	3202,1	14037,0	3120,8	15132,0	3135,2
09 Odbor živnostenského úřadu	0,0	1800,0	0,0	2300,0	0,0	2800,0	0,0	2800,0	0,0	3000,0
10 Městské lesy	10670,0	15895,0	10098,0	14095,0	10611,0	15265,0	11060,0	15730,0	12895,0	18833,0
11 Městská policie	3503,0	1545,0	3807,0	1565,0	3828,0	1435,0	4018,0	2385,0	4442,0	2580,0
12 Kancelář vedení MěÚ	32345,0	28517,9	38310,4	21581,4	38135,4	21805,4	41502,7	23797,7	46766,0	24046,2
14 Odbor sociální péče	45312,0	38835,0	49188,0	42504,0	50829,0	40850,0	61512,0	51798,0	61654,4	52785,4
15 Odbor životního prostředí	1187,0	722,0	1315,0	843,0	1385,0	910,0	1890,0	1540,0	1440,0	1160,0
16 Odbor správní	0,0	270,0	0,0	600,0	42,0	800,0	0,0	1120,0	10,0	931,0
17 Odbor výstavby a územního plánování	0,0	0,0	10,0	330,0	20,0	350,0	20,0	390,0	20,0	410,0
18 Odbor dopravy	0,0	0,0	120,0	900,0	120,0	1800,0	140,0	3210,0	285,0	3700,0

Zdroj: MěÚ Litomyšl

S největším objemem finančních prostředků běžného rozpočtu hospodaří Odbor sociální péče, což souvisí s „poštáčkou“ funkcí města při vyplácení sociálních dávek. Druhým nejvýznamnějším odborem, co do výše běžných výdajů, je odbor místního hospodářství, který spravuje místní majetek. V poměrně velkém objemu výdajů je zahrnut i příspěvek Technickým službám. místního majetku, jež odbor spravuje. S významným balíkem financí hospodaří i kancelář vedení města.

Pokud jde o trendy růstu těchto výdajů tak absolutně (ve srovnání let 2003 a 2007) rostou běžné výdaje zejména Odboru sociální péče (nárůst o cca 16,3 mil. Kč), následovaný Kanceláří vedení MěÚ (nárůst o cca 14,4 mil. Kč) a Odborem komunálního hospodářství (nárůst o cca 11,7 mil Kč). Při relativním srovnání největší růst běžných výdajů zaznamenal Odbor dopravy (237,5 %), což souvisí s přesunem výkonu dopravně-správních činností z okresního úřadu na obec s rozšířenou působností Litomyšl, dále se změnami v „dopravní“ legislativě a v neposlední řadě i s příspěvkem na BESIP. Rovněž Odbor rozvoje a investic zaznamenal poměrný silný růst běžných výdajů (o cca 151 %). Třetím nejrychleji rostoucím odborem je Kancelář vedení MěÚ (nárůst o cca 144 %), což souvisí zejména s personálním posílením. Zajímavé je, že Odbor kultury a cestovního ruchu obdobné růsty výdajů nezaznamenal, byť by se to ve městě se statutem UNESCO a ve světle všech kulturních akcí, dalo očekávat.

Tabulka 46 - Investiční výdaje města Litomyšl podle kapitol(v tis. Kč)

Číslo a název kapitoly	2003	2004	2005	2006	2007
01 Majetkoprávní odbor	1 500,0	1 677,0	2 263,0	6 746,0	9 377,0
02 Místní hospodářství	2 150,0	1 220,0	1 780,0	5 163,0	3 973,0
03 Oddělení rozvoje a územního plánu města	500,0	550,0	1500,0	1 250,0	2 600,0
04 Odbor rozvoje a investic	64 920,0	93 290,0	38 441,0	85 072,0	51 236,0
05 Finanční odbor	10 732,0	9 660,0	11 210,0	31 665,0	40 498,0
06 Odbor kultury a cestovního ruchu	720,0	695,0	750,0	450,0	450,0
07 Odbor vnitřní správy a obrany	938,0	621,0	1 030,0	560,0	3 050,0
08 Odbor školství, sportu a volného času	0,0	342,0	612,0	590,0	395,0
09 Odbor živnostenského úřadu	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10 Městské lesy	470,0	0,0	1 700,0	170,0	80,0
11 Městská policie	0,0	0,0	215,0	600,0	0,0
12 Kancelář vedení MěÚ	2 700,0	360,0	855,0	700,0	875,0
14 Odbor sociální péče	400,0	0,0	0,0	1 080,0	0,0

15 Odbor životního prostředí	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
16 Odbor správní	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
17 Odbor výstavby a územního plánování	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18 Odbor dopravy	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Zdroj: MěÚ Litomyšl

Objem výdajů Odboru rozvoje a investic svědčí o realizaci čtených investic. V roce 2006 směřovalo nejvíce finančních prostředků na tyto aktivity: Zámecký pivovar – ubytovna, Černá hora – sport. – I. etapa, Černá hora – Zimní stadion, Sportovní hala III. ZŠ. V roce 2007 je jako největší investiční akce navržena Průmyslová zóna – inž. sítě.

Tabulka 47 - Vývoj výdajů rozpočtu města Litomyšl dle vybraných oblastí v tis. Kč

Oblast	2003	2004	2005	2006	2007
Zemědělství a lesní hospodářství	12 597,3	11 569,2	13 903,7	14 156,9	13 401,2
Průmysl, stavebnictví, obchod a služby	3 723,5	3 297,0	3 127,0	4 431,0	6 003,0
Doprava	4 337,1	6 678,0	8 622,0	6 504,0	13 542,0
Vodní hospodářství	14 269,8	22 675,0	15 136,0	17 235,0	7 315,0
Spoje	2 370,0	6,0	0,0	0,0	0,0
Vzdělávání	76 969,1	70 954,3	13 024,5	13 579,0	13 016,0
Kultura, církve a sdělovací prostředky	22 603,7	22 100,0	37 435,0	52 801,0	21 402,0
Tělovýchova a zájmová činnost	38 337,6	34 386,0	16 110,0	29 704,7	13 461,2
Zdravotnictví	1 331,6	1 298,0	2 197,5	2 141,0	878,8
Bydlení, komunální rozvoj a územní rozvoj	52 662,0	69 737,0	62 276,8	70 783,0	94 843,5
Ochrana životního prostředí	1 715,0	1 750,9	2 505,3	10 738,0	10 482,0
Dávky a podpory v sociálním zabezpečení	36 448,0	38 394,0	40 679,4	41 870,7	62 919,1
Sociální péče a pomoc a společné činnosti	13 084,0	12 157,0	14 043,0	15 512,0	8 914,2
Civilní připravenost na krizové stavy	10,0	5,0	375,0	5,0	300,0
Bezpečnost a veřejný pořádek	3 353,0	3 482,0	3 648,0	4 580,0	6 424,0
Požární ochrana a integrovaný záchranný systém	573	287	1 974,7	1 901,5	385,0
Státní moc, státní správa, územní samospráva	64 410,9	56 812,0	56 719,3	60 898,6	64 986,3
Jiné veřejné služby a činnosti	30,0	200,0	102,0	200,0	150,0

Zdroj: MěÚ Litomyšl

Z výše uvedeného přehledu lze vyvodit závěr, že v časovém úseku pěti let největší relativní růst výdajů zaznamenala oblast civilní připravenosti a krizového plánování (absolutní výši však relativně zanedbatelná oblast), následovaná ochranou životního prostředí, jinými veřejnými službami a činnostmi, dopravou, a bezpečností a veřejným pořádkem. Při porovnání absolutních hodnot v roce 2007, zaujímá největší díl výdajů oblast bydlení, komunálního rozvoje a územního rozvoje, následovaná státní správou a samosprávou a dávkami a podporami v sociálním zabezpečení.

Tabulka 48 - Dluhová služba města Litomyšl

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Dluhová služba (v %)	3,10	2,46	4,60	6,99	7,51	6,40	5,03	-	-	-	-

Zdroj: MěÚ Litomyšl. Pro roky 2008 lze úroveň dluhové služby jen hrubě odhadovat, může být totiž ovlivněna přijetím úvěru v souvislosti s nutným spolufinancováním ze Strukturálních fondů EU nebo jakoukoliv dotací z krajského či státního rozpočtu. Za předpokladu nulových dotací a žádných dalších nových úvěrů bude ukazatel dluhové služby klesat. Což souvisí s následujícími dvěma tabulkami.

Město se snaží být dobrým hospodářem a ukazatel dluhové služby dosahuje v jednotlivých letech hodnot, které jsou typické pro města spíše konzervativně hospodařící. Od roku 2003 do roku 2005 sice dluhová služba rostla (7,51 % v roce 2005), od roku 2005 ale postupně klesá. Ukazatel dluhové služby je v roce 2007 na úrovni 5,03 %.

Tabulka 49 - Přehled úvěrů města Litomyšl

	Hypotéka dům A4	Černá Hora	Hypotéka dům A2, A3	Revitalizace I, Komenského náměstí	Revitalizace II, Komenského náměstí	Zimní stadión
Jistina úvěru (v Kč)	23 000	7 600 000	21 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000
Úroková sazba (v %)	3,52	1M PRIBOR + 0,94	4,2	1M PRIBOR + 0,95	1M PRIBOR + 0,89	1M PRIBOR + 0,92
Interval splátek	měsíční	čtvrtletní	měsíční	čtvrtletní	měsíční	měsíční
Konec úvěrového případu	30.6.2021	30.9.2011	25.12.2022	31.10.2011	30.9.2012	31.7.2012

Zdroj: MěÚ Litomyšl

Tabulka 50 - Přehled úvěrů města Litomyšl - pokračování

	Vodní zdroj Nedošín	Dům C10-14	Zastřešení zimního stadiónu	Pivovar	Komunikace Benátská	Sportovní hala III. ZŠ
Jistina úvěru (v Kč)	9 164 000	25 000 000	5 000 000	28 000 000	12 000 000	8 000 000
Úroková sazba (v %)	0 %	3,87	3,81	6M PRIBOR	1M PRIBOR	1M PRIBOR
Interval splátek	čtvrtletní	měsíční	měsíční	čtvrtletní	čtvrtletní	čtvrtletní
Konec úvěrového případu	30.6.2018	28.2.2024	20.4.2009	30.6.2009	30.9.2011	30.9.2011

Zdroj: MěÚ Litomyšl

Z předchozího přehledu úvěrů je zřejmé, že má město Litomyšl v roce 2007 cca 96 mil. Kč dluhů. Jen na splátkách jistin úvěrů město v roce 2007 zaplatí cca 15 mil Kč + dalších cca 3 mil Kč na

úrocích. Výraznější úleva pro rozpočet města nastane až po roce 2012, kdy město bude při současných úvěrech splácet pouze cca 8 mil. Kč jistin úvěrů a cca 1,2 mil. Kč úroků.

V souvislosti se změnou zákona o rozpočtovém určení daní, bude město Litomyšl disponovat o cca 4 mil. Kč daňových příjmů více oproti roku 2007.

Tabulka 51 - Rozpočtový výhled města

	výchozí rok - 2007	2008	2009	2010
Zdroje na počátku roku	40 420	7 175	4 075	4 075
Běžné provozní příjmy	271 282	265 000	275 000	284 000
Investiční příjmy (dotace, úvěry, prodeje)	57 456	8 000	8 000	8 000
PŘÍJMY CELKEM	328 738	273 000	283 000	292 000
Běžné provozní výdaje	249 449	259 000	269 000	280 000
Investiční výdaje (možnosti)	112 534	17 100	14 000	12 000
VÝDAJE CELKEM	361 983	276 100	283 000	292 000
Provozní finanční výsledek (bez investičních příjmů a výdajů)	21 833	6 000	6 000	4 000
Výsledek hospodaření běž. roku celkem	-33 245	-3 100	0	0
Zůstatek finančních zdrojů	7 175	4 075	4 075	4 075
PŘÍJMY				
Daně přerozdělované státem, 5%-ní meziroční růst	88 000	92 400	97 020	101 871
Zákonné dotace na krytí výdajů, 5%-ní růst	75 636	79 418	83 389	87 558
VÝDAJE				
Výdaje provozní.. 4%-ní inflace	249 449	259 427	269 804	280 596
INVESTIČNÍ POTŘEBY				
Nesplacené úvěry na začátku roku	112 753	96 100	81 000	67 100
Splátky úvěrů(součást invest.výdajů)	36 921	15 100	13 800	12 000
Pořízení strojů a zařízení	9 170	0	0	0
Pořízení pozemků	6 250	0	0	0
Průmyslová zóna Benátská	19 500	x	x	x
Projektová dokumentace	11 000	x	x	x
Komunikace Kornická	3 600	x	x	x
Propojení vodovodu Mařákova	2 500	x	x	x
Ostatní stavební investice	11 896	2 000	200	0
Invest.příspěvky cizím a podobně	11 697	0	0	0
Investiční výdaje celkem	112 534	17 100	14 000	12 000
Úroky z úvěrů - součást provozních výdajů	3 430	3 200	2 800	2 500
ROZVOJOVÉ ZDROJE				
Průmyslová zóna - úvěr	12 000	0	0	0
Sportovní hala III. ZŠ	7 920			
úvěry celkem	19 920	0	0	0
Dotace z EU -zámecký pivovar	28 000	0	0	0
Dotace na kamerový systém	1 709			
Dotace - regenerace	100	0	0	0
dotace celkem	29 809	0	0	0

Zdroj: MěÚ Litomyšl

Tabulka 52 - Vývoj zatížení rozpočtu města při modelových úvěrových případech 10-100 mil. Kč

Výše půjčky		10 000 000	20 000 000	30 000 000	40 000 000	50 000 000	60 000 000	70 000 000	80 000 000	90 000 000	100 000 000
Hodnota úroku	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%
Doba splatnosti v letech	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
počet měsíčních splátek	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120
Hodnota měsíční splátky	0	100 909	201 818	302 726	403 635	504 544	605 453	706 361	807 270	908 179	1 009 088
Jistina	0	10 000 000	20 000 000	30 000 000	40 000 000	50 000 000	60 000 000	70 000 000	80 000 000	90 000 000	100 000 000
Úrok	0	2 109 053	4 218 106	6 327 159	8 436 212	10 545 265	12 654 318	14 763 371	16 872 425	18 981 478	21 090 531
Jistina + úrok	0	12 109 053	24 218 106	36 327 159	48 436 212	60 545 265	72 654 318	84 763 371	96 872 425	108 981 478	121 090 531
Ročně	0	1 200 000	2 400 000	3 600 000	4 800 000	6 100 000	7 300 000	8 500 000	9 700 000	10 900 000	12 100 000
Výše půjčky		10 000 000	20 000 000	30 000 000	40 000 000	50 000 000	60 000 000	70 000 000	80 000 000	90 000 000	100 000 000
Hodnota úroku	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%
Doba splatnosti v letech	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
počet měsíčních splátek	180	180	180	180	180	180	180	180	180	180	180
Hodnota měsíční splátky	0	73 723	147 446	221 169	294 892	368 615	442 338	516 061	589 784	663 507	737 230
Jistina	0	10 000 000	20 000 000	30 000 000	40 000 000	50 000 000	60 000 000	70 000 000	80 000 000	90 000 000	100 000 000
Úrok	0	3 270 149	6 540 298	9 810 446	13 080 595	16 350 744	19 620 893	22 891 042	26 161 191	29 431 339	32 701 488
Jistina + úrok	0	13 270 149	26 540 298	39 810 446	53 080 595	66 350 744	79 620 893	92 891 042	106 161 191	119 431 339	132 701 488
Ročně	0	884 677	1 769 353	2 654 030	3 538 706	4 423 383	5 308 060	6 192 736	7 077 413	7 962 089	8 846 766
Výše půjčky		10 000 000	20 000 000	30 000 000	40 000 000	50 000 000	60 000 000	70 000 000	80 000 000	90 000 000	100 000 000
Hodnota úroku	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%
Doba splatnosti v letech	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
počet měsíčních splátek	240	240	240	240	240	240	240	240	240	240	240
Hodnota měsíční splátky	0	60 397	120 793	181 190	241 587	301 984	362 380	422 777	483 174	543 570	603 967
Jistina	0	10 000 000	20 000 000	30 000 000	40 000 000	50 000 000	60 000 000	70 000 000	80 000 000	90 000 000	100 000 000
Úrok	0	4 495 211	8 990 421	13 485 632	17 980 842	22 476 053	26 971 263	31 466 474	35 961 684	40 456 895	44 952 105
Jistina + úrok	0	14 495 211	28 990 421	43 485 632	57 980 842	72 476 053	86 971 263	101 466 474	115 961 684	130 456 895	144 952 105
Ročně	0	724 761	1 449 521	2 174 282	2 899 042	3 623 803	4 348 563	5 073 324	5 798 084	6 522 845	7 247 605

Zdroj: MěÚ Litomyšl

Tabulka 53 - Vývoj zatížení rozpočtu města při modelových úvěrových případech 110-200 mil. Kč

Výše půjčky		110 000 000	120 000 000	130 000 000	140 000 000	150 000 000	160 000 000	170 000 000	180 000 000	190 000 000	200 000 000
Hodnota úroku	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%
Doba splatnosti v letech	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
počet měsíčních splátek	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120
Hodnota měsíční splátky	0	1 109 997	1 210 905	1 311 814	1 412 723	1 513 632	1 614 540	1 715 449	1 816 358	1 917 267	2 018 176
Jistina	0	110 000 000	120 000 000	130 000 000	140 000 000	150 000 000	160 000 000	170 000 000	180 000 000	190 000 000	200 000 000
Úrok	0	23 199 584	25 308 637	27 417 690	29 526 743	31 635 796	33 744 849	35 853 902	37 962 955	40 072 008	42 181 061
Jistina + úrok	0	133 199 584	145 308 637	157 417 690	169 526 743	181 635 796	193 744 849	205 853 902	217 962 955	230 072 008	242 181 061
Ročně	0	13 319 958	14 530 864	15 741 769	16 952 674	18 163 580	19 374 485	20 585 390	21 796 296	23 007 201	24 218 106
Výše půjčky		110 000 000	120 000 000	130 000 000	140 000 000	150 000 000	160 000 000	170 000 000	180 000 000	190 000 000	200 000 000
Hodnota úroku	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%
Doba splatnosti v letech	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
počet měsíčních splátek	180	180	180	180	180	180	180	180	180	180	180
Hodnota měsíční splátky	0	810 954	884 677	958 400	1 032 123	1 105 846	1 179 569	1 253 292	1 327 015	1 400 738	1 474 461
Jistina	0	110 000 000	120 000 000	130 000 000	140 000 000	150 000 000	160 000 000	170 000 000	180 000 000	190 000 000	200 000 000
Úrok	0	35 971 637	39 241 786	42 511 935	45 782 084	49 052 232	52 322 381	55 592 530	58 862 679	62 132 828	65 402 977
Jistina + úrok	0	145 971 637	159 241 786	172 511 935	185 782 084	199 052 232	212 322 381	225 592 530	238 862 679	252 132 828	265 402 977
Ročně	0	9 731 442	10 616 119	11 500 796	12 385 472	13 270 149	14 154 825	15 039 502	15 924 179	16 808 855	17 693 532
Výše půjčky		110 000 000	120 000 000	130 000 000	140 000 000	150 000 000	160 000 000	170 000 000	180 000 000	190 000 000	200 000 000
Hodnota úroku	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%	4,00%
Doba splatnosti v letech	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20	20
počet měsíčních splátek	240	240	240	240	240	240	240	240	240	240	240
Hodnota měsíční splátky	0	664 364	724 761	785 157	845 554	905 951	966 347	1 026 744	1 087 141	1 147 538	1 207 934
Jistina	0	110 000 000	120 000 000	130 000 000	140 000 000	150 000 000	160 000 000	170 000 000	180 000 000	190 000 000	200 000 000
Úrok	0	49 447 316	53 942 526	58 437 737	62 932 947	67 428 158	71 923 369	76 418 579	80 913 790	85 409 000	89 904 211
Jistina + úrok	0	159 447 316	173 942 526	188 437 737	202 932 947	217 428 158	231 923 369	246 418 579	260 913 790	275 409 000	289 904 211
Ročně	0	7 972 366	8 697 126	9 421 887	10 146 647	10 871 408	11 596 168	12 320 929	13 045 689	13 770 450	14 495 211

Zdroj: MěÚ Litomyšl

8.2 Komunikace s veřejností

Komunikace s veřejností je základním předpokladem úspěšného řízení města. Město Litomyšl od roku 1998 využívá pro informování občanů, místních podnikatelů, návštěvníků i potenciálních investorů webové stránky www.litomysl.cz. Od této doby se stránky města rozrostly do takové šíře, že se může hovořit o internetovém portálu města Litomyšl. Mezi hlavní moduly portálu patří „kalendář akcí“ (měsíční i roční), „novinky z města“ (tiskové zprávy), „historie“, „databáze organizací“, „katalog firem a podnikatelů“, „doporučená prohlídka města“, „přehledná a úplná nabídka sportovních služeb ve městě“, „městský úřad Litomyšl a „město Litomyšl“. Na webu lze rovněž najít informace o zvoleném zastupitelstvu a radě města včetně usnesení, ale i aktuální jízdní řád městské hromadné dopravy, od ledna 2006 také jednotlivá vydání radničního zpravodaje Lilie. Pro návštěvníky města Litomyšl je velmi užitečná sekce týkající se ubytování a stravování, tipů na výlet či možností k aktivnímu využití volného času, včetně obsáhlé fotogalerie. Na adrese www.litomysl.cz/kt byl spuštěn obsáhlý modul s názvem Kongresová turistika, kde jsou prezentována vhodná místa pro pořádání seminářů, školení a kongresů.

Pro novinářskou obec jsou minimálně každou první středu v měsíci pořádány tiskové konference a mimo to je připravován servis prostřednictvím tiskových zpráv zasílaných e-mailovou poštou. Informační centrum na Smetanově náměstí a sezónní pracoviště na zámku poskytuje informace nejen pro turisty. Každoročně je vydávána ročenka, kde mohou svoji činnost představit všechny spolky, kulturní a sportovní organizace. Litomyšlská radnice má již mnoho let zřízenou funkci tiskové mluvčí, která pomáhá s propagací nejen akcí pořádaných městem a městskými organizacemi.

Dále město v oblasti komunikace intenzivně využívá zejména tisk (měsíčník Lilie), úřední desku, elektronickou podatelnu a elektronickou úřední desku, lokální TV (CMS TV Litomyšl), průzkum názorů, setkání s veřejností, prezentace na veletrzích a další.

8.3 Vazba města na EU

V prvním programovém období 2004 – 2006 se Litomyšl dokázala dobře připravit na čerpání finančních prostředků z EU.

Největším projektem financovaným ze zdrojů EU byla rekonstrukce Zámeckého pivovaru. Na tento projekt město Litomyšl získalo v prvním kole výzvy SROP 85 % uznatelných nákladů, tedy cca 28 mil. Kč. Vzniklo zde Evropské školicí centrum, které slouží především pro školení a setkávání mladých lidí z celého světa. Realizací projektu se tak zachránila významná část kulturní památky UNESCO a zároveň se rozšířily levné ubytovací kapacity a došlo k rozvoji kongresové turistiky.

V druhém kole výzvy SROP byl podpořen projekt s celkovými náklady 13 mil. Kč a s názvem „Vítejte v ČR – zemi památek UNESCO“. Projekt podalo sdružení obcí a měst majících na svém území památku UNESCO. V rámci tohoto projektu byla zpracována marketingová studie Českého dědictví UNESCO, zhotovení brožur, CD, zhotovení webové prezentace, účast na veletrzích cestovního ruchu atd.

Z evropských fondů byly také podpořeny tyto projekty: „Propagace turistické oblasti Svitavsko“, který podalo sdružení Krajem Smetany a Martinů a „Marketingové služby pro rozvoj cestovního ruchu v Mikroregionu Litomyšlsko“, jehož předkladatelem byl Mikroregion Litomyšlsko. Část tohoto projektu je věnována propagační a informační kampani mikroregionu obsahující celou řadu brožur, letáků, obrazovou publikaci, multimedialní CD a účast na veletrzích cestovního ruchu. Další neméně důležitá část projektu se týká informování turistů – jsou zde finanční prostředky na naváděcí systém k památce UNESCO, orientační systém v zámeckém areálu a multifunkční interaktivní tabuli s mapou a výkladem v několika jazykových mutacích. Celkové náklady projektu včetně neuznatelných nákladů jsou cca 2 mil. Kč, z toho 1,5 mil. Kč činí dotace z fondů EU.

8.4 Zahraniční spolupráce

Město Litomyšl má 3 partnerská města. Od roku 1991 nizozemský Roden, od roku 1992 italské S. Polo d'Enza a od roku 2003 slovenské město Levoča. S italským S. Polem d'Enza však partnerství aktivně probíhalo jen do roku 1999, od té doby je spolupráce přerušena z důvodu volebních změn italských komunálních politiků. Smyslem vzájemné zahraniční spolupráce je hlavně umožnit lepší poznávání občanů jednotlivých měst.

Spolupráce se zahraničními městy probíhá prostřednictvím občanského sdružení Litomyšl Europe club. Klub má cca 30 členů a v rámci vzájemné spolupráce mezi partnerskými městy kontaktuje kulturní a sportovní skupiny, které mají města společné. Na svoji činnost dostává od města finanční příspěvek. Dalším finančním zdrojem jsou členské příspěvky, sponzorské dary a granty Pardubického kraje. S partnerskými městy jsou podepsané dohody o tom, že ubytování a stravování platí domácí, dopravu hosté. Časté bývá ubytování v domácnostech. Jednou za 5 let se partnerství hodnotí představiteli měst.

S oběma městy, kde je partnerství aktivní (Roden, Levoča), probíhají bez vlivu města neformální návštěvy a výměny přátelenských skupin ať už ve sportu (fotbalisti, šachisti), ve spolkové činnosti (kluby, patchworkářky, učitelé, studenti, žáci, řemeslníci, fotografové), tak v kultuře (pěvecké sbory, malíři, řezbáři, hudební skupiny, orchestry). Samozřejmostí je vznik přátelství mezi obyvateli a jejich vzájemné návštěvy včetně trávení dovolené v partnerském městě. Zejména mezinárodní operní festival Smetanova Litomyšl je často navštěvován občany partnerských měst.

9 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Životní prostředí ve městě Litomyšl lze hodnotit ze dvou základních pohledů. První reprezentuje objektivní měřitelné údaje o stavu životního prostředí, které umožňují srovnání jak s platnými předpisy a limity, tak i se stavem ŽP v jiných městech Pardubického kraje a ČR. Druhým hlediskem je vnímání kvality životního prostředí samotnými obyvateli Litomyšle. Důležitý je závěr průzkumu, zda je pro obyvatele stav životního prostředí natolik prioritním problémem, že jeho úspěšné řešení zvýší jejich spokojenost se životem ve městě.

Kapitola životní prostředí Profilu strategického plánu je zpracována v souladu s oběma výše uvedenými principy. Byla provedena analýza základních ukazatelů v oblastech určujících stav životního prostředí města, nicméně současně bylo také přihlédnuto k dostupným názorům obyvatel, získaným formou vyhodnocení dotazníkového průzkumu i prostřednictvím diskusí s pracovníky městského úřadu.

Významnou aktivitou ovlivňující řešení aktuálních problémů v oblasti životního prostředí je zařazení Litomyšle do sítě Zdravých měst (ZM). Zapojením do tohoto mezinárodního projektu se účastnické město zavázalo hledat cesty k podpoře zdraví, udržitelného rozvoje a kvality života, tedy cílů, jejichž dosažení je přímo podmíněno zlepšováním kvality ŽP. Specifickým nástrojem pro naplnění výše uvedených cílů může být mj. implementace místního Plánu zdraví a kvality života², jehož zpracování vychází z požadavků na plánování na úrovni Místní Agendy 21, resp. pravidel WHO pro Místní plán zdraví a ŽP (LEHAP).

Základní aktivity v této oblasti mohou vytvořit předpoklady pro přípravu Plánu zdraví a kvality života města. Pokud by byla přijata jeho dlouhodobá část do roku 2015, pak by mohla se zpracovávaným Strategickým plánem tvořit harmonizovaný systém, aby oba strategické procesy byly na sobě závislé a provázané, nikoliv opačně. Jedním z cílů projektového týmu strategického plánu je dosáhnout přiměřené integrace výsledků komunitního plánování, získaných jak při informační podpoře aktivit na podporu zdraví a kvality života, tak i v rámci standardních aktivit environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO). Budoucí návrhy např. přípravy Plánu zdraví a kvality života (viz www.zdravemesto.cz), mohou být využity pro aktualizaci především v návrhové části SP. Odkazy na stávající aktivity EVVO, která je ve městě prováděna kromě citovaných aktivit zdravého města také nestátními neziskovými organizacemi (NNO), především ČSOP, Probio, dále DDM, základními a středními školami a dále některými jednotlivci, jsou dále uváděny v jednotlivých kapitolách Profilu. Nejvýznamnější akce, které probíhají v Litomyšli v rámci EVVO, jsou Evropský týden mobility/Den bez aut (spolupráce s klubem cyklistů, policií, MŠ), Den Země (Probio, DDM, SZŠ, gymnázium) a Světový den vody.

² Smlouva o zapojení do sítě Zdravých měst schválená Zastupitelstvem města (v roce 2005) tvoří základní dokument pro rozvoj projektu Zdravé město Litomyšl

9.1 Přírodní a klimatické podmínky

Geomorfologicky náleží oblast dle členění DEMKA (1987) do svitavské pahorkatiny, zastoupené převážně loučenskou tabulí, na severovýchodě zasahuje českořebovská vrchovina. Reliéf má v ose synklinály údolní ráz (330 m n. m.), na jejích okrajích je mírně členitý s charakteristickými úvaly a hřbety (330 - 360 m n. m.). Osa synklinály má SZ – JV směr.

Geologicky je území budováno křídovým útvarem vysokomýtské synklinály, ležícím na okraji české křídové pánve. Synklinála představuje stratigraficky relativně homogenní komplex mořských zpevněných sedimentů. Sedimentární komplex na severu je vyvinut v mocnostně významnějším úplném vrstevním sledu cenoman – svrchní turon, coniak. Kvartérní sedimenty překrývají v téměř souvislé vrstvě horninový masív. Geneticky jsou nejčastěji zastoupeny eluviální a deluviální hlíny a sutě, údolní niva řeky Loučné je vyplněna akumulacemi šterkopískových teras.

Hydrogeologicky území náleží do hydrogeologického rajonu 427 Vysokomýtská synklinála. Zastoupeny jsou čtyři svrchnokřídové kolektory podzemních vod, které se vyznačují do značné míry samostatným oběhem podzemních vod: cenomanský, spodnoturonský, nižší střednoturonský a vyšší střednoturonský. Proudění podzemních vod je zpravidla puklinové, rovněž průlinové. Plošně rozsáhlý oběh podzemních vod a příznivé odporové parametry horninového prostředí umožnily vytvoření vodárensky významných zvodní. Hladina podzemních vod je v oblasti akumulace napjatá s pozitivní výtlačnou úrovní vyšších desítek metrů. V proudovém systému artézského spodnoturonského kolektoru se výrazně projevují místa odvodnění do řeky Loučné (mezi Litomyšlí a prameny Pekla).

Z bilančního hlediska hodnocení jsou významné využitelné podzemní zásoby, byly stanoveny kvalifikovaným odhadem např. v kolektoru vyšším střednoturonským až 1085 l/s. Chemické složení podzemní vody je Ca-HCO₃ s celkovou mineralizací 200 – 600 mg/l. Voda je vhodná pro vodárenské využití po zabezpečení a u některých zdrojů po jednostupňové separaci železa. Vysoké zásoby podzemní vody jsou využívány provozovatelem místních vodovodů (Vodovody spol. s r.o.).

Zranitelnost střednoturonských kolektorů je vysoká, neboť nejsou chráněny nadložími. Antropogenní zatížení bodovými a plošnými zdroji je střední (Vodní zdroje Chrudim, 1998).

Převážná část katastru města Litomyšle spadá dle mapy Klimatické oblasti ČSR (E. Quitt, 1989) do oblasti mírně teplé až vlhké s mírnou zimou. Krajina je pahorkatinového a rovinného typu.

Průměrná roční teplota v Litomyšli činí na základě měření 8,4 °C; průměrné množství srážek dosahuje 664 mm ročně. Vysoký průměrný roční úhrn srážek je způsoben geomorfologií Svitavské pahorkatiny společně s mírně teplým klimatem.

Tabulka 54 - Údaje o průměrné teplotě a množství srážek (Litomyšl 347 m n. m.)

měsíc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I-XII
°C	-1,8	-0,6	3,6	8,2	13,7	16,4	17,9	17,4	13,3	9,0	3,5	-0,3	8,4
mm	44	34	42	45	65	75	93	72	60	41	46	47	664

Zdroj: ČHMÚ, 2007

Větrné poměry (relativní četnost větru v %) Litomyšle odpovídají situaci Svitavské pahorkatiny. Převládají severozápadní směry větru 22,7 % a jihovýchodní směry větru 20,4 % všech dnů v roce.

Tabulka 55 - Větrné poměry (Litomyšl 347 m n. m.)

S	SV	V	JV	J	JZ	Z	SZ	calm
4,6	6,4	7,6	20,4	2,9	8,7	12,6	22,7	14,1

Zdroj: ČHMÚ, 2007

calm – stav bezvětrí

9.2 Ovzduší

Emise škodlivých látek do ovzduší kopírují v Litomyšli a okolí vývoj v této oblasti v Pardubickém kraji i celé ČR. Po zásadním snížení produkce SO₂ i dalších významných škodlivin u velkých zdrojů znečištění ovzduší³, došlo na přelomu století ke stagnaci poklesu a v posledních letech také k mírnému - v případě oxidů dusíku a oxidu uhelnatého k výraznému nárůstu množství emisí. U středních zdrojů a malých zdrojů došlo za poslední rok k mírnému nárůstu emisí.

Tabulka 56 - Emise znečišťujících látek podle zdrojů REZZO 1-3, 2003 - 2005

Emise znečišťujících látek	rok	TL t/rok	SO ₂ t/rok	NO _x t/rok	CO t/rok	VOC t/rok	NH ₃ t/rok
REZZO 1	2003	2,7	86,3	446,2	5,5	4,5	11,9
	2004	2,4	84,7	397,5	31,9	3,0	5,2
	2005	1,2	70,7	475,4	37,9	3,5	9,5
REZZO 2	2003	0,5	1,8	2,1	0,4	6,4	18,8
	2004	0,1	1,6	2,7	0,4	10,3	19,9
	2005	0,7	1,1	3,3	0,5	9,4	20,8
REZZO 3	2003	10,2	20,3	10,0	58,8	13,5	10,2
	2004	9,7	19,0	9,7	56,1	11,3	9,7
	2005	10,0	20,7	10,6	61,7	12,4	10,0

Zdroj: ČHMÚ, Výpočty a bilance REZZO 1-3

Z velkých zdrojů znečištění ovzduší na území města Litomyšl je v krajském měřítku významný – pátý největší producent NO_x je místní dominantní podnik SG Vertex produkující necelých 4,6 % emisí oxidů dusíku této kategorie v Pardubickém kraji. Z tabulky emisí dle zdrojů je patrné, že emise dusíku z tohoto typu zdroje jsou největší v absolutních číslech. Dalším velkým zdrojem znečištění ovzduší jsou Drůbežárny Osík, a.s.

Střední zdroje znečištění ovzduší jsou významné z hlediska emisí těkavých organických látek (.H.R.G. spol.s.r.o. tiskárna Litomyšl) nebo čpavku (Zemědělské družstvo chovatelů a pěstitelů – Litomyšl).

³ zjednodušeně např. stacionární zařízení ke spalování paliv o tepelném výkonu nad 5 MW (střední zdroje 0,2-5 MW; malé zdroje pod 0,2 MW – většinou vytápění domů a bytů)

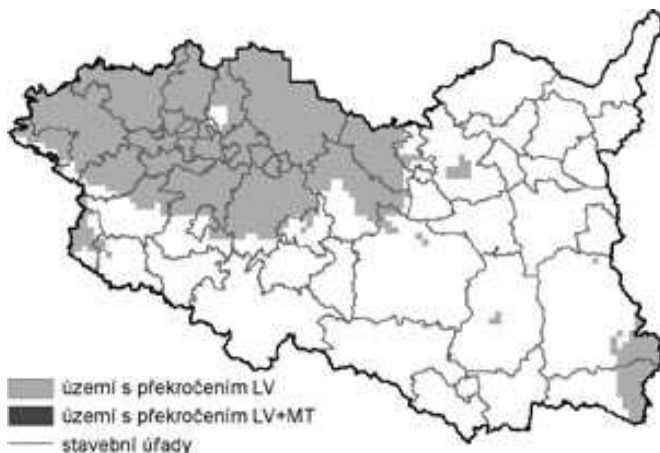
Malé zdroje znečištění ovzduší se ve srovnání s ostatními kategoriemi zdrojů i svému počtu také jeví jako významné zdroje znečištění, v absolutních hodnotách produkce tuhých znečišťujících látek, oxidu siřičitého, oxidu uhelnatého a organických látek jejich celkové emise překonávají ostatní kategorie zdrojů.

Je obecně platné, že v případě některých škodlivin je nejvýznamnějším zdrojem emisí doprava. Dle odborných výpočtů může činit podíl emisí z dopravy např. až nadpoloviční produkce tuhých znečišťujících látek a dokonce téměř veškerý podíl benzo(a)pyrenu. V případě města Litomyšl nebyly v době zpracování analýzy dostupné údaje o emisích z dopravy (REZZO4).

Na území města Litomyšl je provozována měřicí stanice kvality ovzduší, kterou provozuje odborná firma financovaná společností SG Vertex. Objekt stanice se nachází v areálu MŠ na ulici 17. listopadu u čp. 905. Lokalita byla vybrána z důvodů převládajícího směru proudění větru a v tomto místě by mělo se měřit ovlivnění města firmou SG VERTEX. Jedná se o stanici aktuálně monitorující nejvýznamnější škodliviny (SO_2 , NO_2 , CO, PM_{10} – kontinuální měření; formaldehyd a fluorovodík – jednorázové). Výsledky měření imisí jsou předávány Měú Litomyšl. Protože je měřicí stanice vzdálena cca 500 m od hlavní silnice I/35 pravděpodobně nezachycuje dopady způsobené provozem vozidel v její blízkosti.

Území města Litomyšl bylo dle měření za rok 2005 (viz Věstník MŽP, č. 2007/03) vyhlášeno jako oblast se zhoršeným stavem ovzduší pro ochranu lidského zdraví pro suspendované částice a frakci PM_{10} . Tzn., že imisní limit (24 hodinový průměr $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$) byl za uvedený rok překročen více než 35x. Tímto překročením imisního limitu bylo postiženo 3,9 % plochy města v porovnání se 31,6 % plochy Pardubického kraje. Litomyšl však nepatřila v letech 2002-2003 mezi vyhlášené prioritní obce se zhoršenou kvalitou ovzduší (OZKO) pro PM_{10} a došlo k mírnému zhoršení kvality ovzduší.

Obrázek 8 - Vymezení oblastí se zhoršenou kvalitou ovzduší podle dat za rok 2005

Zdroj: ČHMÚ, 2005

Je známo, že se na koncentracích imisí PM_{10} podílejí antropogenní zdroje, zbývající podíl je tvořen především prachem působeným větrnou erozí, pyly, apod.

U koncentrací oxidu siřičitého byl po roce 2003 pokles a během sledovaného období (2003 - 2006) stagnace relativně nízkých hodnot hluboko pod imisním limitem. Zato koncentrace oxidů dusíku po

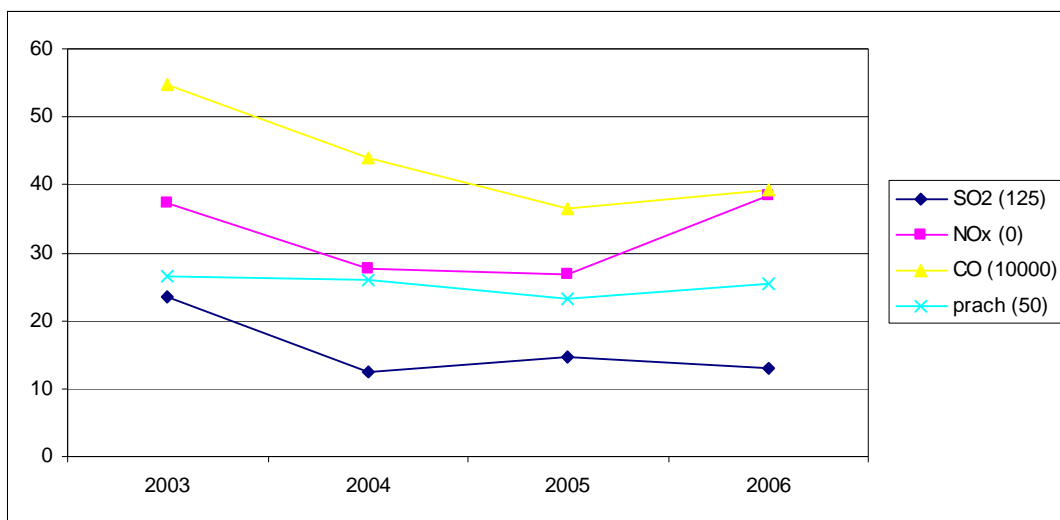

stagnaci v letech 2004 - 2005 nejvýrazněji vzrostly v roce 2006, aniž však dosahovaly limitních hodnot (vyrovnávání poklesu emisí stacionárních zdrojů nárůstem dopravy).

Pokud se týká přízemního ozónu v roce 2005, není známo překročení hodnoty imisního limitu pro ochranu zdraví lidí. Vzhledem k celkovému zvyšování koncentrace přízemního ozónu (v celostátním měřítku) vůči předchozím létům je pravděpodobné, že jeho hodnoty budou v budoucnu nadále stoupat a mohou se stát významnějším problémem. Hodnoty koncentrací přízemního ozónu dosahují na rozdíl od koncentrací ostatních škodlivin maxima v letních měsících.

Na území města nejsou pravidelně měřeny některé významné škodliviny (těžké kovy, benzen, benzo(a)pyren, amoniak). Nabízí se také rozšíření měření pro i ozón, které by přineslo zlepšení informací o kvalitě ovzduší s ohledem na lidské zdraví.

Graf 5 - Průměrné roční koncentrace znečišťujících látek v ovzduší ($\mu\text{g.m}^3$)

Zdroj: Měření imisního zatížení města Litomyšl, stanice SG Vertex na ul.17. listopadu u čp. 905

Z výše uvedeného grafu hodnocení imisních koncentrací jednotlivých znečišťujících látek lze učinit závěr, že oproti jiným městům není v současnosti prioritním problémem ovzduší v Litomyšli celoplošné překračování imisních limitů pro parametr PM₁₀ (s ním také související celková prašnost), ale situace je pravděpodobně mnohem vážnější v blízkosti silnice I/35. Do budoucna je nutno brát v úvahu zvyšující se limity prachu, které mají platit v roce 2010. Také rostoucí hodnoty koncentrace přízemního ozónu se zvyšují i v celostátním měřítku. Je ovšem potřeba vzít v úvahu, že zvýšený trend v hodnotách koncentrací škodlivin byl v roce 2003 umocněn suchým rokem s velmi nízkým množstvím srážek.

K tomuto stavu, kromě emisí stacionárních zdrojů, umístěných na území Litomyšle, přenosu škodlivin z dalších oblastí Pardubického kraje, resp. ČR a specifického vlivu mezoklimatu (prašnost), v některých částech nedostatku ochranné zeleně i vhodné infrastruktury zvyšující vlhkost ovzduší (vodní plochy, fontány apod.), významně přispívá především doprava, která dosahuje vysokých intenzit jak na tranzitní silnicí I/35, tak i na radiálních komunikacích II. třídy (kombinované

působení společně s hlukem) navazujících na centrum města. V rámci Pardubického kraje Litomyšl proto patří mezi města se zatíženým ovzduším vlivem dopravy.

9.3 Voda

Město Litomyšl spadá do hlavního povodí řeky Labe, do povodí horního a středního toku Loučné (1-03-02).

Místní hydrologickou síť tvoří řeka Loučná, která protéká od J k SZ, říčka Desná, protékající od J k Z, dále Končinský potok tekoucí od V k Z, Drahoška a síť bezejmenných místních vodotečí, případně melioračních odpadů. V roce 1998 byly zpracovány dvě koncepce: Regionální a lokální koncepce ochrany a revitalizace povodí Desné u Litomyšle a Regionální koncepce ochrany a revitalizace Loučné od pramene po ústí Desné.

Loučná protéká středem města po jižní hranici památkové rezervace a od místa křížení s komunikací E 442 se vine k severozápadu téměř souběžně až na druhý konec k části Nedošín nedaleko závodu SG Vertex.

V části Vlkov se nachází Růžový rybník, z něj vytéká vodoteč přítok Gregorky, která protéká Hlubokým rybníkem, dále zámeckým parkem, zde převážně zatrubněná vodoteč protéká pod severozápadní částí městské památkové rezervace a vlévá se do Loučné. Řeka Desná protéká na jižní hranici města Litomyšle Osickým údolím a vlévá se do Loučné až za Nedošinským hájem. Kornický potok pramení na západním okraji obce Kornice, protéká kolem uzavřené skládky odpadů (monitoring vývěřů) a vlévá se do Loučné v Tržku.

Z hlediska znečištění trpí Loučná poměrně malými průtoky okolo 130 l/s, tok začíná až od Benátek, před nimi je tok suchý vlivem geologických a v létě vlivem meteorologických podmínek. Zvýšené průtoky v řece Loučná nastávají po jarním tání a tok postupně vysychá v polovině června. Přítom odlehčování ČOV se má provádět až při průtoku Loučné 200 l/s. Dále je tok řeky Loučné ovlivňován výtoky podzemních vod do řeky okolo 400 l/s a asi 10 výpustěmi dešťových vod kolem toku. Je připravováno odkanalizování aglomerace obcí Benátky a Čistá až na MěČOV Litomyšl provozovanou firmou SG Vertex. Realizace opatření vychází z PRVKÚK Pardubického kraje, je připravována DÚR a stavba má být dokončena do roku 2010. Dle hydrobiologického průzkumu Loučné provedeném v roce 2006 patří dle ČSN 75 7221 Loučná od I.- III. třídy čistoty (voda velmi čistá – voda znečištěná) a maximální stupeň organického zatížení (betamezosaprobity) toku Loučné byl ve sledovaném úseku přijatelný. Průměrné hodnoty znečištění řeky Loučná v profilu Litomyšl nebyly v době zpracování analýzy k dispozici. V rámci státního monitoringu je sledován pouze dolní tok Loučné, který vykazuje nižší jakost než střední úsek toku v Litomyšli.

V západní části významně ovlivňují hydrologické poměry rybníky Velký a Malý Košíř, ve východní části jsou menší rybníky Růžový a Hluboký. Podle dochovaných pramenů byl rybník Velký Košíř (21,8 ha a objem 360 tis. m³) vybudován asi v roce 1378 a spolu s dalšími vytvářel rybníkářskou oblast.

Z hlediska konfigurace terénu v okolí Litomyšle je území města náchylné na povodně, které byly v minulosti způsobené jarním táním a přivalovými srážkami. V posledních 20 letech se vlivem

srážek velká povodeň na Drahošce přítoku Loučné datuje v r. 1984, kdy voda z kukuřičných polí vnikla až na náměstí. V roce 1997 se Litomyšl prohnala stoletá voda. Poslední velká povodeň v roce 2006 strhla dokonce 1 jez na Loučné. Z hlediska protipovodňových opatření je město chráněno Primátorskou hrází nad sportovním areálem v části Líbánky, chráněno je sídliště u Komenského nám., suchý poldr ve fázi záměru je nad sídlištěm u nemocnice a u průmyslové zóny poblíž Fügnerovy čtvrtě. Byla provedena protipovodňová opatření v katastru části Lány (sběrné příkopy, 2 suché poldry). Všechna protipovodňová opatření budou realizována podle dokumentu, který si nechalo zpracovat město Litomyšl. Hlavní opatření jsou následující: na celém toku řeky v území města by mělo dojít k přestrojení jezů na vakové. V úseku mezi křížením řeky Loučná a silnice I/35 na západní straně města po konec ulice Partyzánská by mělo dojít k ohrázkování řeky na ochranu proti stoleté vodě - Q100 (Povodí Labe, s.p.). Plánováno je dobudování (zvýšení nad Q100) Primátorské hráze v areálu Černá Hora na potoku Drahoška. Měly by proběhnout úpravy na kanalizaci, které budou souviset s možností zadržení vyššího sloupce vody v korytě řeky Loučná.

9.4 Odpady

Nakládání s odpady je upraveno vyhláškou č.7/2001 o systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů a nakládání se stavebním odpadem v městě Litomyšl a integrovaných obcích. Dalším závazným dokumentem pro činnosti města Litomyšl je Plán odpadového hospodářství z roku 2005, platný na dobu 5 let. V oblasti produkce a nakládání s odpady ve městě Litomyšl nejsou patrné žádné závažné problémy.

Podle vyhlášky se komunální odpady třídí na využitelné složky, nebezpečné složky, objemný a zbytkový odpad.

Svoz komunálního odpadu produkovaných občany je zajišťován společností LIKO Svitavy a.s., jehož je město Litomyšl vlivným akcionářem, a provádí rovněž svoz odpadu podobnému komunálnímu od části právnických osob. Zbytkový komunální odpad je svážen 1x týdně na frekventovanějších místech (např. sídliště) a v ostatních částech 1x za 2 týdny.

Ke sběru tříděného odpadu slouží občanům celkem 55 sběrných hnízd na veřejných prostranstvích, kde je možnost uložit vytríděné složky komunálního odpadu (papír a papírovou lepenku, plasty a PET láhve, sklo bílé, sklo barevné) do 4 druhů barevně odlišených kontejnerů. Plasty jsou sváženy firmou LIKO Svitavy zpravidla 2-3x týdně podle ročního období, papír jednou týdně a sklo podle potřeby. Vytríděný odpad je dále předáván smluvním partnerům k dalšímu využití.

Ostatní plasty a sklo se odevzdávají na recyklačním dvoře v provozních hodinách. Kovové složky komunálního odpadu se svážejí na jaře a na podzim dle svozového plánu TS města. V provozovně „sběrných surovin“ provozované oprávněnou organizací mohou občané města odkládat v termínech dle provozní doby stanovené tyto vytríděné využitelné složky KO: papír, kovy, textilie a ošacení.

Nebezpečné složky KO občané města odkládají v recyklačním dvoře. Použité kapesní baterie, monočlánky a léky ukládají do sběrných nádob, které jsou umístěny ve specializovaných provozovnách (obchodech) a veřejných budovách. O svozovém plánu a termínech mobilního svozu

jsou občané města informováni způsobem v místě obvyklým. Odpad z recyklačního dvora je dále buď likvidován ve spalovně nebo materiálově využit, ale směsný komunální odpad je skládkován.

Objemný KO občané města odkládají na recyklačním dvoře nebo na překladišti odpadů v části Kornice. Odpad ze zahrad lze v termínech stanovených městem odkládat do sběrných velkoobjemových nádob podle svozového plánu (jarní a podzimní svozy jsou organizované TS města Litomyšl).

Zbytkový komunální odpad občané města odkládají do sběrných nádob (kovové nádoby objemu 110 l). Komunální odpad je svážen na překládací stanici odpadu v prostoru bývalé skládky Kornice. Odtud je odpad velkoobjemovými automobily ekonomicky odvážen na skládku Březinka, která se nachází ve Velkých Opatovicích na Blanensku. Životnost skládky Březinka je ještě přibližně 3 roky. Firma Liko spolupracuje také se skládkou v Třebovicích a dokonce pracuje na projektu vlastní skládky v lokalitě Kamenná Horka.

Stavební odpad vzniklý při stavební činnosti fyzických osob bude odkládán do kontejnerů oprávněné osoby.

Na svozu komunálních odpadů pro právnické osoby se podílí i další firmy.

Odpady z průmyslové činnosti, produkované výrobními subjekty, jsou odstraňovány specializovanými firmami v zařízeních k tomuto účelu vybudovaných a povolených na území správního obvodu města Litomyšl nebo v Pardubickém kraji.

Odpady produkované za město Litomyšl jsou zneškodňovány nebo využívány především v zařízeních:

- P-D Refraktories, a. s. – skládka komunálních a průmyslových odpadů Březinka, ve Velkých Opatovicích na Blanensku
- zařízení k využívání odpadů: TRANSFORM, a. s. Lázně Bohdaneč (recyklační linka na zpracování odpadních plastů);
- Profistav, s. r. o. Litomyšl (recyklační linka stavebního odpadu);
- Tramon s.r.o. Litomyšl (skládka skupiny S – inertní odpad S-IO Malinové Dolce v k.ú. Litomyšl)

Tabulka 57 - Celková produkce odpadů kategorie nebezpečný a ostatní v letech 2001 – 2004 a 2006 města Litomyšl

Kategorie odpadu	Roky				
	2001	2002	2003	2004	2006
Nebezpečný odpad (t)	15,39	19,13	27,626	32,71	16,19
Ostatní odpad (t)	3505,61	3207,87	3798,374	4099,29	3446,229
Celkem odpadů (t)	3521,00	3227,00	3826,00	4132,00	3462,40

Zdroj: POH Litomyšl, Měú Litomyšl (2006)

V celkové produkci komunálních a nebezpečných odpadů došlo v období 2001 – 2004 k mírnému nárůstu. Nárůst produkce nebezpečných odpadů je způsoben zlepšenou evidencí a zvýšením separace vybraných složek odpadů. V roce 2004 bylo z celkového množství odpadů města Litomyšl skládkováno 59 % a využito 41 % odpadů. V porovnání s rokem 2003 a 2004 se jedná o mírný trend zvyšování míry využívání odpadů.

V posledním uzavřeném roce 2006 došlo k výraznému poklesu množství odpadů. Bilance odděleně sbíraných složek činí 1187,42 tun a oddělených obalových odpadů 2,1 tun.

Množství odpadu produkované právnickými osobami činilo v roce 2006 19 561,46 t.

Ve školách města Litomyšl probíhají akce na podporu separace odpadů (sběr papíru), obdobně lze za podporu separace odpadů považovat také tradiční sběr víček z PET lahví.

9.4.1 Staré zátěže

V současné době se na území města nenacházejí žádné významné staré ekologické zátěže, registrované jako regionální priority pro odstraňování starých ekologických zátěží⁴.

Probíhá však monitoring uzavřené skládky odpadů v katastru obce Kornice, které nyní slouží jako překladiště odpadů. Podle výsledků monitoringu (zpráva GGS Litomyšl s.r.o. z roku 2006) se neprokázalo ovlivnění vrtu HV-1, ale prokázala se kontaminace vody pramenící pod tělesem skládky. Pod skládkou protéká Kornický potok, zde nelze zatím prokázat ovlivnění skládkou, dále činností zemědělské farmy a vypouštěním splaškových vod z obce Kornice. Je doporučeno rozšířit monitoring o odběry vzorků z potoka. K zabránění odtoku znečištěných vod z okolí skládky do potoka, bylo ve zprávě navrženo vybudování čistírny odpadních vod.

9.5 Půdy

V zájmovém území se vyskytují na největší ploše sprašové hlíny, na tomto substrátu se vytvořily převážně hnědozemě slabě oglejené. Lokálně vystupují na povrch křídové slíny, v nižších polohách se vytvořily půdy hnědé oglejené a ve svazích hnědé půdy slabě oglejené. V nivách místních vodotečí se vyskytují nivní uloženiny a vytvořily se na nich nivní a nivní oglejové půdy. V okolí rybníků v části Nedošín se vyskytují vápnité nivní uloženiny a vznikly na nich nivní půdy glejové karbonátové.

Na území města Litomyšle se vyskytuje celkem 14 bonitovaných půdně - ekologických jednotek (BPEJ), z nichž 1 náleží k černozemím, 5 k hnědozemím (luvizemě), 4 k hnědým půdám (kambizemě), 2 k svažitým půdám a 2 k nivním půdám (fluvizemě). Všech 6 výše uvedených BPEJ spadá dle tříd ochrany zemědělské půdy do I. a II. třídy, tedy do kategorie nejcennějších, respektive nadprůměrně produkčních půd.

⁴ staré zátěže jsou v této souvislosti chápány jako znečištění podzemních vod a půdy předchozí, především průmyslovou činností (není zahrnována zátěž zemědělských půd intenzivní zemědělskou činností minulých let)

Tabulka 58 - Druhy pozemků (údaje roku 2007)

Celková výměra pozemku (ha)	3373	100,0 %
Lesní půda (ha)	391	11,6
Louky (ha)	398	11,8
Orná půda (ha)	1829	54,2
Ostatní plochy (ha)	373	11,1
Ovocné sady (ha)	4	0,1
Vinice (ha)	0	0
Vodní plochy (ha)	60	1,8
Zahrady (ha)	209	6,2
Zastavěné plochy (ha)	109	3,2
Zemědělská půda (ha)	2440	72,3

Zdroj: odbor informatiky MěÚ Litomyšl

V souladu s Územním plánem města Litomyšl (1996) a návrhem I. změny ÚPN (2003) činí předpokládaná plocha záboru zemědělského půdního fondu (ZPF) 167,69 ha. Část těchto půd se řadí do I. a II. stupně ochrany ZPF. Při uvažovaném rozvoji města se záborům těchto půd nelze vyhnout, neboť navazují bezprostředně na zastavěné území města. Je obtížné najít pro realizaci rozvoje a jeho záměrů půdy méně kvalitní.

9.6 Příroda

Město Litomyšl je umístěno ve Svitavské pahorkatině, která byla díky příhodným podmínkám pro zemědělství v minulosti ve velké míře odlesněna. Převažuje zemědělská půda, krajinná zeleň zůstala zachována jen v minimální míře. V blízkosti města se nacházejí pouze tři významnější lesní komplexy ve správě Městských lesů Litomyšl. Prvním jsou rozsáhlé porosty lesa v prostorách katastru obce Pazucha, situované východně a jihovýchodně. Druhým je les v Nedošínském háji, který je chráněn ve stejnojmenné přírodní památce. Třetím je lesopark na Černé hoře, hojně využívaný pro rekreaci.

V okolí Litomyšle se nachází chráněné území - jde o přírodní památku Nedošínský háj (katastr Nedošín, plocha 30,7 ha, vyhlášena 12.9.1949). Předmětem ochrany jsou společenstva dubohabrového a lužního lesa s cenným bylinným patrem a významné geologické jevy (prameny vody sledované ČHMÚ). Chráněné území poskytuje velké ornitologické zázemí. Nejdůležitějšími VKP jsou dále rybníky Velký a Malý Košář v k.ú. Nedošín. Rybníky o celkové ploše cca 31,5 ha se nachází v sousedství přírodní památky. V Litomyšli není evidována evropsky významná lokalita nebo ptačí oblast (soustavy NATURA 2000).

9.6.1 Územní systémy ekologické stability (ÚSES)

Nadregionální ÚSES tvoří RBC: Vysoký les (92 ha na jihu), Nedošínský háj (35 ha), Končiny (65 ha, sever) a Jalový potok (21 ha, jih).

Základem regionálního ÚSES je biokoridor RBK Loučná. V podstatě středem zájmového území vede regionální biokoridor RBK Loučná, ten je tvořen kvalitním břehovým porostem a loukami v nivě

Loučné. Fyziotypy aktuální vegetace jsou bylinná, vodní a pobřežní, mokřadní a pobřežní křoviny a lesy, hydrofilní až mezofilní trávničky. Regionální biocentrum (RBC) na tomto RBK je Nedošínský háj. Je tvořeno PP Nedošínský háj, což je dubohabřina s bohatou vegetací a VKP Velký a Malý Košíř a Desná. Fyziotypy aktuální vegetace jsou bylinná, vodní a pobřežní vegetace, mokřadní a pobřežní křoviny a lesy, hydrofilní až mezofilní trávničky. Hranice zájmového území v severní části sousedí s RBK Končiny, což jsou listnaté háje s teplomilnou květenou. Dalšími RBK je okolí Vlčkovského potoka (k.ú. Kornice), údolí Desné a RBK Jalový potok (k.ú. Pohodlí). Částečně funkční RBK Loučná, protékající přímo středem města.

Osou lokálního ÚSES jsou nivy řek Loučná a Desná a potoky, které se do nich vlévají.

LBK (lokální biokoridor) Desná je evidovaná lokalita funkční biokoridor, který se vyznačuje meandrujícím korytem s hodnotnými břehovými porosty. LBK Loučná je částečně funkční biokoridor a protéká městem Litomyšl. LBK Kornický potok i LBK Končinský potok (k.ú. Kornice) jsou funkční biokoridory.

Lokálních biocenter LBC (lokální biocentrum) je na území Litomyšle celkem cca 11, z toho necelá polovina funkční, ostatní jsou nefunkční a částečně funkční.

Revitalizaci úseků toků Desná a Loučné, která protéká zástavbou, je nutno realizovat podle zpracovaných regionálních a místních koncepcí povodí, neboť na jejich soutoku se na ně vážou plochy rybníků s doprovodnými porosty a PP Nedošínský háj.

9.6.2 Lesy a krajinná zeleň

Území je poměrně odlesněné vlivem intenzivní zemědělské výroby. Lesy pokrývají jen ojedinělé plochy v extravilánu a v širším okolí města jsou tři komplexy. Lesy o přibližné rozloze 2 000 ha v majetku města Litomyšl jsou spravovány příslušným odborem MěÚ. Zpracovaný Lesní hospodářský plán se člení na lesnické úseky Strakov, dále Přívrat a Budislav se nachází mimo katastr města.

Východním směrem od Primátorské hráze se kolem komunikace vedoucí k obci Strakov táhne lesní pás končící na Černé hoře. Černá hora je lesem zvláštního určení – příměstským lesem s funkcí hospodářskou i rekreační (s naučnou stezkou). Na východě území v katastru obce Pazucha se nachází les označen místním názvem Lipovec. Na severozápadě mezi Nedošínem a obcí Tržek je umístěn PP Nedošínský háj o rozloze 30,7 ha. Jedná se zbytek přirozeného dubohabrového háje, který v severní části přechází v luh a olšiny. Na jihu v katastru obcí Nová Ves u Litomyšle a Pohodlí se nachází další lesní porosty.

Aktuální stav krajinné zeleně je důsledkem jednak dlouhodobě intenzivního zemědělského využívání území, jednak negativních zásahů v krajině v posledních padesáti letech, které se mj. projevíly úbytkem rozptýlené zeleně. Rozptýlená zeleň s půdo-ochrannou funkcí se vyskytuje ve stejných částech města, jako výše uvedené lesní plochy (tedy na západě a východě území). Porosty protierozního a krajinářského významu reprezentuje vegetace zarostlých úvozů a depresí, mezi kolem polních cest, drobné loučky kolem lesních komplexů a staré sady, které by se měly dále vyvíjet.

9.6.3 Veřejná zeleň

Veřejná zeleň tvoří základní článek stability a kvality života obyvatel a životního prostředí ve městě. Zeleň má také ochrannou funkci při eliminaci dopadů na životní prostředí (hluk z dopravy, prašnosti, vysokých teplot a zvyšování vlhkosti). V oblasti zeleně města byly v minulosti zpracovány grafické výstupy: kapitola ÚP (1996, nedostačující), Generel zeleně města Litomyšl (1972, neaktualizovaný), Generel místního systému ekologické stability Litomyšlska (1992, neaktualizovaný), Pasport zeleně (1988, nevyhovující), Pasport zeleně (1992, nemá samostatnou grafickou část, neaktualizovaný), Okresní generel ÚSES, Koncepce ochrany přírody a krajiny a dalších složek životního prostředí Pardubického kraje, Inventarizace zeleně vybraných ploch z roku 2002 (databázový výstup), dokončené studie a projekty na obnovu parků a rozpracován je koncept zeleně v sídlištním komplexu.

V Litomyšli se nachází celkem 689,2 ha stávající i navrhované zeleně v intravilánu i extravilánu města viz Generel zeleně. Největší význam pro zlepšení hygienických podmínek má zeleň veřejná (26,6 ha), vyhrazená (30 ha) a ochranná (14,8 ha) a cca 50 % zeleně soukromé (25 ha), celkem 96,4 ha. Lesy, většinou městské, tvoří 11,6 % plochy města. Je vytvářen tlak na nárůst zpevněných ploch na úkor ploch zeleně.

Parky se svými necelými 12 ha plochy zaujímají 5,1 % plochy zeleně města a to představuje zhruba 35 m² na obyvatele. Není přesně známo, zda může mít park v docházkové vzdálenosti (do 400 m) přibližně polovina obyvatel města. Většina parků se nachází mimo centrum města, v okrajových částech Litomyšle a přidružených obcích. Celkový stav parků, jejich vybavenost i údržba jsou celkem vyhovující. Problémem může být malá rozloha některých parků samotných (nedostatečné bariéry vůči negativním vlivům) a nedostatečné propojení centra s okolním prostředím. Spojení s extravilánem je sice fakticky omezeno historickou výstavbou, ale zjevně existují určité možnosti zlepšení, včetně návaznosti na určité cyklostezky.

Ve městě se nachází několik parků s rozličnou zelení. Největším parkem ve městě je zámecká zahrada, kde je rozplánována její obnova pravděpodobně do původního stavu. Z ekologického hlediska je cenný park za Smetanovým domem. Cennou lokalitou je také lesopark za „novými školami.“ Kvalitní zeleň je na plovárně, u nádraží ČSAD byla zeleň vykácena při jeho rekonstrukci a částečně obnovena, na Jiráskově náměstí a na hřbitově. Pohledné stromy jsou u nemocnice, gymnázia a v areálu zahradnické školy. Pozitivně funguje vegetační stěna, která lemuje silniční průtah městem. Souvislý porost vzrostlých stromů je v zahradách mezi Loučnou a silničním průtahem (v úseku od nadchodu k MěÚ) a Smetanovým domem. Veřejností a návštěvníky města jsou kladně hodnoceny úpravy Klášterních zahrad (v roce 2000). V soukromých zahradách a veřejných prostranstvích, hlavně na sídlištních, se vyskytuje mnoho solitérních dřevin. Je možné konstatovat, že zastoupení zeleně v intravilánu města Litomyšl je v dobré kvalitě a přijatelném množství. Stávající zeleň je potřeba ve spolupráci s Technickými službami řádně ošetřovat v souladu s Projekty údržby a s efektivním vynaložením přidělených prostředků.

Za přispění občanů (viz pasáže ke komunitnímu plánování a EVO) vzniká nyní projekt Racionalizace zeleně sídliště při ulici Dukelská a společně budou komunikovat a realizovat obnovu

sídlíštní zeleně na několik desetiletí. Město bylo zapojeno do soutěže o kvetoucí evropské město „Entente florale 2005,“ ve které získalo ocenění ve stříbrném pásmu.

Většina odborných podkladů týkající se zeleně jsou zastaralé a vzhledem k časovému odstupu i vývoji problematiky by si zasloužily přiměřenou aktualizaci. Ta by měla přinést i návrh optimální rozlohy a funkce zeleně ve městě, k němuž by strategický i nový územní plán města měly směřovat. Rozvoj zeleně a její odborná údržba jsou v podmínkách města jednou ze zásadních nástrojů na snižování negativních dopadů znečištění ovzduší a hluku na život obyvatel města. Je nutné, aby plochy zeleně byly zachovány a případně důsledně obnovovány k posílení jejich funkčnosti.

9.7 Těžba nerostných surovin

Na území města se nenacházejí dobývací prostory ložisek nerostných surovin. V minulosti se na území města nacházely dobývací prostory vymezené pro těžbu cihlářských surovin. Místní firma KERALIT dováží suroviny z lokality mimo město Litomyšl.

9.8 Hluk

Akustické hodnoty na území města Litomyšl vychází z Hlukové mapy automobilové dopravy v Litomyšli (1995), která je jednou z kapitol stávajícího Územního plánu města. Hluková mapa je založena na měření na 23 měřících místech v Litomyšli – městě. Z provedených výstupů měření plyne, že zejména v důsledku vysokých intenzit dopravy (např. ul. Sokolovská, Kpt. Jaroše, Moravská 489 apod.) jsou na jmenovaných lokalitách města u obytné zástavby překračovány nejvyšší přípustné hodnoty ekvivalentních hladin akustického tlaku, stanovené nařízením vlády č. 502/2000 Sb., v.p.z. zejména pro denní dobu. Naopak stacionární zdroje hluku pravděpodobně v porovnání s dopravou významnou roli nehrají. Podrobnější hodnocení, které by tvořilo základ pro návrhovou část strategického plánu, by bylo vhodné doplnit aktuální studií hlukových poměrů v Litomyšli vzhledem k nárůstu intenzit dopravy za posledních 12 let. Ředitelství silnic a dálnic provedlo na základě výsledků měření, zejména hluku okolo silnice I/35, výměnu oken u občanů, kde nebyla splněna příslušná legislativa.

10 ZÁVĚR

Město Litomyšl leží na východě Čech v Pardubickém kraji na historickém rozhraní Čech a Moravy. Postavení Litomyšle je s ohledem na strukturu osídlení této části Pardubického kraje, která je charakteristická spíše menšími sídly, poměrně významné. Město Litomyšl má statut obce s rozšířenou působností a plní rovněž úlohu mikroregionálního střediska v kooperaci s dalšími sídly na ose Choceň – Vysoké Mýto – Litomyšl – Svitavy. Město je centrem dojížděky do škol, na úřady a za zdravotnictvím.

Město Litomyšl zaznamenalo v 2. polovině minulého století po stagnaci mezi válkami váhavý růst počtu obyvatel. V roce 2001 dosáhl počet obyvatel nejvyšších hodnot a od té doby klesá. Ve městě je relativně početná skupina obyvatel v poproduktivním věku. Klesá počet osob v předproduktivním věku, stagnuje počet osob v produktivním věku a narůstá počet osob v poproduktivním. Vzdelávací struktura napovídá spíše o mírných emigračních proudech vzdělanějších skupin obyvatelstva mimo Litomyšl, především do okolních univerzitních měst (Olomouc, Brno, Pardubice, Hradec Králové) a do Prahy. Nachází se zde poměrně nízký podíl obyvatel s maturitou (24%) oproti celorepublikovému průměru (28%), rovněž podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva je nízký (6,9 % oproti 8,89 % v ČR).

Populační růst města před rokem 1989 se odrazil v intenzitě bytové výstavby. Podíl nově postavených bytů nijak nevybočuje z relací (respektive proporcí) okolních měst. Stav bytového fondu ve vlastnictví města je s ohledem na stáří objektů relativně dobrý.

Zásadním problémem města Litomyšl po dopravní stránce je stávající průtah silnice I/35 a jeho výhledové přemístění do stopy silnice R 35, která by měla znamenat vyloučení tranzitní dopravy městem. Na výsledné poloze R 35 závisí jak poloha případných přivaděčů (silnic II. třídy), tak i možnost podoby zklidnění stávajícího průtahu. Jako potřebná se jeví formulace městské dopravní politiky, ať již pomocí generelu dopravy či koncepce rozvoje dopravní infrastruktury, která stanoví priority rozvoje jednotlivých druhů dopravy. Součástí strategického plánu by měla být rovněž konkretizace opatření pro preference šetrné dopravy – tj. dopravy hromadné, cyklistické, pěšího provozu a řešení statické dopravy.

Předpokladem efektivního územního rozvoje je existence adekvátní technické infrastruktury. Ta však vykazuje dílčí nedostatky – zastaralé vodovodní řady a vysoký podíl balastních vod v kanalizačním systému města, který zbytečně zatěžuje ČOV a při intenzivních srážkách způsobuje zatopení sklepů v důsledku tlakového průtoku. Přestože město má platný územní plán, bylo by vhodné pořídit nový, který bude vycházet rovněž z nových územně-analytických podkladů a bude kopírovat i návrhovou část této strategie.

K relativně dobrým ekonomickým podmínkám přispívá mimo jiné dynamický rozvoj cestovního ruchu a s ním spojený rozvoj služeb. Vysoká zaměstnanost ve školství a sociální sféře reflektuje na relativně vysoký podíl těchto služeb lokalizovaných ve městě.

V rámci mikroregionu Litomyšlska je míra nezaměstnanosti 6,13 %, což je nižší než celostátní průměr (6,4 %) a rovněž i průměr za okres Svitavy (8,03 %). Je však vyšší než je průměrný

ukazatel za Pardubický kraj (5,5 %). V současné době je na úřadě práce v rámci okresu ohlášeno propouštění zaměstnanců u tří zaměstnavatelů. Do konce roku 2007 Úřad práce ve Svitavách předpokládá pohyb míry nezaměstnanosti mezi 8,0 – 9,0 %, k 31. 12. 2007 hodnotu kolem 9,5 %.

Od roku 2004 se trvale snižuje počet absolventů nově zaevidovaných na pracovním úřadě k měsíci červnu. Absolutní počet uchazečů se změnou pracovní schopností mírně klesá, s klesající mírou nezaměstnanosti se však jejich podíl zvyšuje. Koresponduje to s malým zájmem zaměstnavatelů o tyto uchazeče a s malým počtem nabízených volných míst.

Kapacity jednotlivých zařízení mateřských a základních škol jsou prozatím dostatečné. Kromě řady středních škol ve městě působí i dvě vyšší odborné školy a Fakulta restaurování Univerzity Pardubice. Nedostatečná je kapacita Domova mládeže při Střední zahradnické škole. Rovněž jsou nedostačující pedagogicko - psychologické služby.

Ve městě působí řada spolkových organizací, které se však potýkají s nedostatečnými prostory pro své členy. Město rovněž nabízí širokou škálu sportovního vyžití pro veřejnost. V některých parametrech převyšuje kapacitou i kvalitou okolní srovnatelná centra (např. Svitavy, Vysoké Mýto).

Z pohledu sociálních služeb je jistým omezením nedostatečná kapacita lůžek v pobytových službách, která nepostačuje poptávce. V Litomyšli chybí chráněné bydlení a chráněné dílny. Ve městě rovněž chybí nízkoprahové centrum pro děti a mládež.

Město Litomyšl je jedním z magnetů cestovního ruchu nejen ve východních Čechách, ale i v rámci České republiky. Disponuje památkami celostátního, ale i světového významu (zápis na seznam UNESCO). Litomyšl je cílem návštěvníků, kteří přijíždějí hlavně za poznáním. Většina z nich přijíždí ze vzdálenějšího okolí, jedná se především o rodinné cesty. Důležitosti centra cestovního ruchu odpovídá i místní vybavenost, tj. především ubytovací a stravovací zařízení. Nárazově však tato zařízení nejsou ve špičkových obdobích (v době letní sezóny a především při významných akcích) schopna pokrýt poptávku návštěvníků. Rezervy ve zlepšení jsou i v rozsahu a kvalitě poskytovaných služeb. Cestovní ruch je v současné době pro město Litomyšl a jeho rozvoj jednou z nejdůležitějších oblastí. Vzhledem k tomuto faktu by bylo do budoucna vhodné se této sféře ze strany města i nadále koncepčně věnovat.

Pro obyvatele města samotného, ale i širšího zázemí, plní Litomyšl funkci kulturního i společenského centra. Řada z akcí přesahuje svým významem hranice regionu (např. hudební festival Smetanova Litomyšl). Pro kulturní vyžití mají obyvatelé města dobré podmínky, řada prostor by však mohla být z hlediska kapacit lépe využita.

Město Litomyšl dobře hospodaří se svým majetkem a pokud se zadlužuje, tak z důvodu svého dalšího udržitelného rozvoje. Dluhová služba dosahuje zanedbatelných hodnot. Co se týká dotací z EU v roce 2004 - 2006, byla Litomyšl dobře připravena a získala dotace hned na několik projektů. Rovněž komunikace s veřejností je na vysoké úrovni díky nejrůznějším komunikačním kanálům.

Nejvýznamnějším problémem životního prostředí je pravděpodobně znečištění ovzduší částicemi PM10 v okolí silnice I/35. Kromě specifického mezoklimatu (prašnost z okolní zemědělské krajiny) k němu přispívá významně doprava, částečně kvalita městské zeleně případně nedostatek vodních

ploch, které by lokálně zvyšovaly vlhkost ovzduší. V rámci Pardubického kraje patří silnice I/35 v úseku hranice kraje-Holice-Vysoké Mýto-Litomyšl-Moravská Třebová mezi nejzatíženější liniové dopravní tahy v ČR. Zmiňovaná doprava s nejvíce zatíženým ovzduším také spolupůsobí k překračování akceptovatelných hodnot hluku v některých lokalitách a nárůstu NOx z dopravy.

Významné jsou celkové emise NOx z velkého stacionárního zdroje společnosti SG Vertex.

Město nemá aktuální podklady a znalosti o stavu životního prostředí (Analýza ŽP, zastaralé generely zeleně, ÚSES v návaznosti na ÚP apod). Dosud není jasné koncepční řešení obnovy zámeckého parku vzhledem k jeho původnímu architektonickému rázu.

11 SEZNAM ZKRATEK

AMS	Automatizovaný monitorovací systém
BK	Biokoridor (kap. 7), bloková kotelna (kap. 3)
BPEJ	Bonitní – půdně ekologická jednotka
CZT	Centrální zásobování teplem
ČHMÚ	Český hydrometeorologický ústav
ČOV	Čistírna odpadních vod
ČSAD	Česká státní automobilová doprava
ČSN	Česká státní norma
ČSOP	Český svaz ochránců přírody
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
ČSÚ	Český statistický úřad
DDM	Dům dětí a mládeže
DM	Domov mládeže
DÚR	Dokumentace k územnímu rozhodnutí
EU	Evropská Unie
EVVO	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
HDP	Hrubý domácí produkt
CHSKCr	Chemická spotřeba kyslíku
KČT	Klub českých turistů
KDU – ČSL	Křesťanská demokratická unie - Československá strana lidová
KO	Komunální odpad
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
LBC	Lokální biocentrum
LBK	Lokální biokoridor
MČOV	Městská čistírna odpadních vod
MHD	Městská hromadná doprava
MěÚ	Městský úřad
MO	Místní organizace
MŠ	Mateřská škola

MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NN	Nízké napětí
NNO	Nestátní nezisková organizace
NK	Nezávislí kandidáti
NPÚ	Národní památkový ústav
ODS	Občanská demokratická strana
OKEČ	Odvětvové klasifikace ekonomických činností
OU	Odborné učiliště
OZKO	Oblast se zhoršenou kvalitou ovzduší
PP	Přírodní park
PRVKÚK	Plán rozvoje vodovodů a kanalizací území kraje
PZ	Politika zaměstnanosti
RBC	Regionální biocentrum
RBK	Regionální biokoridor
REZZO	Registr emisních zdrojů znečištění ovzduší
SFŽP	Státní fond životního prostředí
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SN	Sdružení nezávislých
SOU	Střední odborná škola
SOŠ	Střední odborné učiliště
SPgŠ	Střední pedagogická škola
SROP	Společný regionální operační program
SP	Strategický plán
SVČ	Samostatně výdělečná činnost
SWOT	Analýza silných a slabých stránek, příležitostí a ohrožení
TS	Transformační stanice
TUV	Teplá užitková voda
TZB	Technické zabezpečení budov

ÚP	Úřad práce
ÚPD	Územně plánovací dokumentace
ÚPN VÚC	Územní plán velkého územního celku
US – DEU	Unie svobody – Demokratická unie
ÚSES	Územní systémy ekologické stability
ÚSO	Úplné střední odborné
ÚSV	Ústřední vodárenský systém
VKP	Významný krajinný prvek
VČE	Východočeská energetika
VN	Vysoké napětí
VOŠ	Vyšší odborná škola
VVN	Velmi vysoké napětí
VŠ	Vysoká škola
VTL	Vysokotlak
WHO	Světová obchodní organizace
ZM	Zdravé město
ZPF	Zemědělský půdní fond
ZŠ	Základní škola
ZUŠ	Základní umělecká škola
ŽP	Životní prostředí